

BIBLIOGRAPHY

Given the amount of material involved, this bibliography has been subdivided into archive material, other primary sources, and secondary literature. The latter is divided into sources on Van der Laan and other secondary sources. Concerning the archive material, the archive number has been indicated if available. As the numbering of the *AvdL* was not definitive at the time of this research, data retrieved from the *AvdL* have been indicated by title, place and date. For the sake of completeness this bibliography also gives the numbering as known in 2010. As it is expected that this will change in the near future, the numbering has not been indicated in the footnotes.

ARCHIVE MATERIAL

Brugge: Archief St Andriesabdij

HvdL, *Letters to Dom X. Botte* [Unp.]: 9 Dec. 1946; 4 Sept. 1948; 22 Oct. 1948; 9 Nov. 1948; 27 Nov. 1948; 5 Dec. 1948; 21 Dec. 1948; 11 Apr. 1949; 9 May 1949; 23 Jan. 1950; c. 1950; 1950; 10 Feb. 1950; 10 Oct. 1950; 16 Oct. 1950; 13 Jan. 1953; 18 Feb. 1953; 26 Sept. 1953; 9 May 1954; 27 June 1954; 1 Aug. 1954; 4 Aug. 1954; 27 Sept. 1954; 15 Feb. 1955; 6 Apr. 1955; 3 June 1955; 6 Aug. 1955; 28 Aug. 1955; 4 Oct. 1955; Dec. 1955; 29 Feb. 1956; 8 Mar. 1956; 9 Mar. 1956; 10 June 1956; 30 July 1956; 9 Sept. 1956; 11 Sept. 1956; 9 Dec. 1957; 12 Jan. 1958; 7 Mar. 1958; 2 May 1958; 19 May 1958; 1 July 1958; 24 Oct. 1958; c. 1959; 2 Feb. 1959; 1 Apr. 1959; 15 Apr. 1959; 22 Nov. 1959; 2 Dec. 1959; 27 Dec. 1959; 3 Jan. 1960; 2 Feb. 1960; 24 Feb. 1960; 3 Mar. 1960; 14 Mar. 1960; 25 Mar. 1960; 9 Dec. 1960; 1 Feb. 1961; 17 Mar. 1961; 9 Apr. 1961; 12 Apr. 1961; 7 July 1961; 7 Sept. 1961; 11 Sept. 1961; 18 Oct. 1961; 20 Dec. 1961; 18 May 1962; 10 Aug. 1962; 6 Sept. 1962; 8 Nov. 1962; 23 Nov. 1962; 14 July 1963; 8 Aug. 1963; 16 Jan. 1964; 21 Apr. 1965; 22 July 1964; 30 July 1964; 1 Sept. 1965; 28 Sept. 1965; 25 Jan. 1966; 2 June 1966; 23 Jan. 1967; 17 Sept. 1969; 5 Oct. 1971; 21 Nov. 1971; 26 Nov. 1971; 2 Dec. 1971; 15 Dec. 1971; 20 Dec. 1971; 6 May 1972; 21 Jan. 1973; 17 Apr. 1973; 11 Aug. 1974; Sept. 1974; 15 Jan. 1975; 25 Jan. 1975; 26 July 1976; 6 Nov. 1976; 24 Feb. 1977; 29 July 1977; 28 Mar. 1978; 19 July 1978; 31 Oct. 1978; 8 Mar. 1979; 6 Apr. 1979; 8 July 1979; 4 Jan. 1980; 11 Aug. 1980; 8 Dec. 1980; 13 Jan. 1981; 8 Aug. 1981; c. Sept. 1981; 29 Apr. 1982; 28 July 1982; 24 Feb. 1983; 18 June 1985; 26 Dec. 1985; 26 July 1987; 4 June 1988; 10 July 1988; 31 July 1988; 22 Nov. 1988; 14 Dec. 1988; 25 Apr. 1989; 3 Sept. 1989; 13 June 1990; 21 May 1991.

Egmond: Archief St. Adelbertabdij

BEEKMAN, A., *Inventaris van de belangrijkste kunstvoorwerpen*, Egmond 1951 [Unp. *Archief St. Adelbertabdij*].

Genève: Fondation Théodore Strawinsky

HvdL, *Letters to T. and D. Strawinsky* [Unp.]: 7 Feb. 1955; 20 Feb. 1955; 9 Apr. 1955; 4 Aug. 1955; 29 May 1956; 10 June 1956; 18 Nov. 1956; 19 Mar. 1958; 22 Oct. 1958; 24 Oct. 1958; 28 Dec. 1958; 25 Jan. 1959; 15 Mar. 1959; 1 May 1959; 21 May 1959; 22 June 1959; 15 July 1959; 7 Aug. 1959; 9 Oct. 1959; 10 Aug. 1961; 2 June 1962; 6 Aug. 1962; 1 May 1963; 15 Jan. 1964; c. 1965; 4 Aug. 1965; 16 Mar. 1966; 10 May 1966; 8 June 1966; 30 June 1966; 7 July 1966; 25 Oct. 1966; 12 Dec. 1966; 5 Jan 1967;

31 Jan. 1968; 14 June 1968; 31 July 1968; 6 Mar. 1969; 19 Apr. 1969; 6 May 1969; 13 May 1969; 15 June 1969; 23 Nov. 1969; 18 Dec. 1969; 24 Dec. 1969; 3 Jan. 1971; 1 Apr. 1971; 25 Oct. 1971; 13 Nov. 1971; 23 Mar. 1972; Aug. 1973; 1 Jan. 1975; 26 Feb. 1975; 25 Mar. 1975; 28 Apr. 1975; 14 July 1975; 3 Aug. 1975; 1 Mar. 1976; 17 May 1976; 30 May 1976; 25 Aug. 1976; 10 Sept. 1976; 26 Sept. 1976; 1 Dec. 1976; 23 Dec. 1976; 18 Jan. 1977; 28 Feb. 1977; 20 June 1977; 30 Jan. 1980; 10 July 1980; Nov. 1981; 24 Mar. 1983; 17 May 1984; 13 Jan. 1986; 20 Sept. 1986; 15 June 1987; 29 June 1987; 31 May 1988; 6 July 1988; 17 May 1989; 30 May 1989; 6 Nov. 1989.

's-Hertogenbosch: Archief Bisdom 's-Hertogenbosch

- HELVOORT, H. VAN, *Letter to N. van der Laan*, 's-Hertogenbosch 15 July 1947 [Unp. *Archief Bisdom 's-Hertogenbosch*].
- N.N., *Presentielijst*, 's-Hertogenbosch 29 Apr. 1947 [Unp. *Archief Bisdom 's-Hertogenbosch*].
- N.N., *Uitnodigingsbrief*, 's-Hertogenbosch 16 Apr. 1947 [Unp. *Archief Bisdom 's-Hertogenbosch*].
- SARLEMIJN, G.J.M., *Groep bouwkunst van de A.K.K.V.*, 47Bo 16 no. 757 [Unp. *Archief Bisdom 's-Hertogenbosch*].
- , *Letter* Feb. 1947, [Unp. *Archief Bisdom 's-Hertogenbosch*].
- , *Letter to members of the commission*, Amsterdam 10 Sept. 1947 [Unp. *Archief Bisdom 's-Hertogenbosch*].
- , *Letter to members of the commission*, Amsterdam 4 Dec. 1947 [Unp. *Archief Bisdom 's-Hertogenbosch*].

Leiden: Archief St. Petrus parochie

- Liber Baptizatorum*, Leiden 2 Nov. 1903–1 Jan. 1920 [Unp. *Archief Parochie St. Petrus*].

Maastricht: Sociaal Historisch Centrum Limburg

- N.N., EAN 1081, *Stichting het Limburgs welstandstoezicht te Maastricht: Beroepskwesties*, Gemeente Vaals, *Bouw abdijkerk klooster Mamelis, 1959–1965* [Unp. *Sociaal Historisch Centrum Limburg*].

Oosterhout: Archief St. Paulusabdij

- BELLOT, P., *De religieuze bouwkunst*, Oosterhout 1927 [Unp. *Archief St. Paulusabdij*].
- DELATTE, P., *Letter to Dom de Puniet* 22 Apr. 1907 [Unp. *Archief St. Paulusabdij* B I.12].
- HUITING, F., *De architectuur van de St. Paulusabdij te Oosterhout*, Oosterhout 12 Sept. 2004 [Unp. *Archief St. Paulusabdij*].
- MÄHLER, M., *Dom Hans van der Laan. Jaren in Oosterhout (1927–1968)*, Oosterhout n.d. [Unp. *Archief St. Paulusabdij*].
- N.N., *Besluit RZ-2000-578* [Unp. *Archief St. Paulusabdij*. Rijksdienst voor de Monumentenzorg].
- N.N., *Kroniek van de kloosterbedrijven der Sint-Paulusabdij*, Oosterhout 1944 [Unp. *Archief St. Paulusabdij*].
- PUNIE DE PARRY, J. DE, *Conférence*, Oosterhout 18 Apr. 1907 [Unp. *Archief St. Paulusabdij* G III].
- , *Conférence*, Oosterhout 30 Jan. 1931 [Unp. *Archief St. Paulusabdij* F III].
- , *Conférence*, Oosterhout 15 Mar. 1935 [Unp. *Archief St. Paulusabdij* G II.1].
- , *Conférence*, Oosterhout 30 Jan. 1938 [Unp. *Archief St. Paulusabdij* G II.1].

Saint Pierre de Solesmes: Archives de Solesmes

- BLONDEL, M., *Letter to Dom Delatte* 31 Aug. 1894 [Unp. *Archives de Solesmes*].
 GUÉRANGER, P., *Note autobiographique* 62 [Unp. *Archives de Solesmes*].

Rotterdam: Nederlands Architectuur Instituut (NAi)

- EMBDEN, S.J. VAN, *Inleiding tot de tentoonstelling 'architectuur' van modellen en meubels*, Eindhoven 6 Dec. 1982 [Unp. *NAi Archief Van Embden d2155*].

's-Hertogenbosch: Archief familie Van der Laan

- HVDL, *Preek huwelijk van Hans v.d. Laan met Veroon Habets, s.l.* 7 Sept. 1965 [Unp. *Archief familie Van der Laan*].

Vaals: Archief Gemeente Vaals

- N.N., *Bouwvergunningen* 1532, 2112, 2227, Vaals [Unp. *Archief gemeente Vaals*].

Vaals: Library & Archief Abdij St. Benedictusberg

- N.N., *Kroniek van de abdij van Vaals*, Vaals [Unp. *Archief Abdij St. Benedictusberg*].
 N.N., *List of Lenten reading* [Unp. *Archief Abdij St. Benedictusberg*, see Appendix 3 (p. 506)].
 DELATTE, P., *Commentaire sur l'Épître de Saint Paul aux Colossiens*, Vaals n.d. [Unp. *Library Vaals*].
 —, *Commentaire sur l'Épître de Saint Paul aux Romains*, t. I–II, Vaals 1976–1977 [Unp. *Library Vaals* 9107/550–551].
 —, *Commentaire sur l'Épître de Saint Paul aux Hébreux*, t. I–II, Vaals 1978 [Unp. *Library Vaals* 9107/695–696].
 —, *Commentaire sur l'Épître de Saint Paul aux Ephésiens*, t. I–III, Vaals 1980–1981 [Unp. *Library Vaals* 9107/658–660].
 —, *Inédits*, Vaals 1990 [Unp. *Library Vaals* 9108/71].
 PUNIE DE PARRY, J. DE, *Commentaire sur l'Apocalypse de Saint Jean*, Oosterhout 1930 [Unp. *Library Vaals* 9107/799].
 —, *La sainte Règle. Conférences au chapitre à Oosterhout du 2 Avril 1924 au 10 Septembre 1941*, Vaals 1966 [Unp. *Library Vaals* 85–7].

*Vaals: Archief Dom Hans van der Laan OSB (AVdL)**Archived texts by Van der Laan*

- La forme des églises*, Oosterhout c. 1930. [Unp. *AVdL*. See Appendix 1 (p. 481)].
Rijnsburgerweg 160, Leiden 16 Sept. 1939 [Unp. *AVdL* 1–2. Later published as HVDL, *Grondbeginselen der architectuur*, t. I, Purmerend 2001 [André Dam]].
Rietveldsche Toren, Delft 13 Jan. 1940 [Unp. *AVdL* 3–4. Later published as HVDL, *Grondbeginselen der architectuur*, t. II, Purmerend 2001 [André Dam]].
Paters SVD, Teteringen 21 Feb. 1940 [Unp. *AVdL* 328–329].
Rijnsburgerweg 160, Leiden 7 July 1940 [Unp. *AVdL* 5–6. Later published as HVDL, *Grondbeginselen der architectuur*, t. III, Purmerend 2001 [André Dam]].
Resumé. Doel en eerste beginselen der architectuur, Oosterhout 1941 [Unp. *AVdL* 9].
Torenveltstraat 6, Oegstgeest Jan. 1941 [Unp. *AVdL* 7–8].
Over het laatste doel van het bouwen, s.l. 10 Jan. 1942 [Unp. *AVdL* 330].
Rijnsburgerweg 160, Leiden 16 Jan. 1943 [Unp. *AVdL* 10–17].
Lezing voor de leden van de A.K.K.V., Oosterhout 5 June 1943 [Unp. *AVdL* 331–332].
Torenveltstraat 6, Oegstgeest 26 July 1943 [Unp. *AVdL* 18].

- Over een verwaarloosd aspect van de architectuur*, Annex Letter to N. van der Laan 19431121 [Unp. AVdL].
- Douze lettres sur l'architecture* 1944–1946. *Adressées au R.P. Dom Pierre Nau, moine de Solesmes, pour résumer une doctrine sur la genèse de la forme*: 18 Jan. 1944 [Unp. AVdL 335], 14 Feb. 1944 [Unp. AVdL 336], 3 Mar. 1944 [Unp. AVdL 337], 4 Apr. 1944 [Unp. AVdL 338], 3 May 1944 [Unp. AVdL 339], 9 June 1944 [Unp. AVdL 340], 27 July 1945 [Unp. AVdL 341], 7 Sept. 1945 [Unp. AVdL 342], 3 Oct. 1945 [Unp. AVdL 343], 3 Jan. 1946 [Unp. AVdL 344], 15 Mar. 1946 [Unp. AVdL 345], 28 Mar. 1946 [Unp. AVdL 346].
- [Schoonheid] *Over de schoonheid van het liturgische gebaar*, Oosterhout 1944 [Unp. AVdL 334b. See Appendix 2 (p. 487)].
- HBO Tilburg*, Oosterhout 16 Jan. 1944 [Unp. AVdL 333–334].
- Rijnsburgerweg 160*, Leiden Nov. 1945 [Unp. AVdL].
- Votum concernant notre habit monastique, adressé au Chapitre Général de 1946*, Oosterhout 30 Jan. 1946 [Unp. AVdL 358].
- Kerk en kerkgebouw*, 's-Hertogenbosch 23–24 Mar. 1946 [Unp. AVdL 86. Later published as N. BOER, 'Kerk en kerkbouw', in: *N.N., Nederlands nieuwe kerken*, Amsterdam 1948, 16–19].
- Liturgie en architectuur*, 's-Hertogenbosch 23–24 Mar. 1946 [Unp. AVdL 86. Later published as N. BOER, 'Gewijde kunst', *KB* 14 (1946–1947) 133–138; HvDl, 'Liturgie en Architectuur', *Actio Catholica* 9 (1946) 352–357].
- Werkgroep kerkelijke architectuur* I–XVII, Breda 1946–1947: I, 6 Apr. 1946 [Unp. AVdL 24–26]; II, 16 Apr. 1946 [Unp. AVdL 27–29]; III, 27 Apr. 1946 [Unp. AVdL 30–32]; IV, 7 May 1946 [Unp. AVdL 33–36]; V, 25 May 1946 [Unp. AVdL 37–39]; VI, 11 June 1946 [Unp. AVdL 40–42]; VII, 22 June 1946 [Unp. AVdL 43–45]; VIII, 6 July 1946 [Unp. AVdL 46–48]; IX, 20 July 1946 [Unp. AVdL 49–51]; X, 3 Aug. 1946 [Unp. AVdL 52–54]; XI, Oosterhout 31 Aug. 1946 [Unp. AVdL 55–57]; XII, Oosterhout 14 Sept. 1946 [Unp. AVdL 58–60]; XIII, 26 Oct. 1946 [Unp. AVdL 61–63]; XIV & XV, 11 Jan. 1947 [Unp. AVdL 64–66]; XVI, 8 Feb. 1947 [Unp. AVdL 67–69]; XVII, 22 Feb. 1947 [Unp. AVdL 70–73].
- Bijeenkomst van de Heeren Leeraren der Vrije School voor Beeldende Kunsten*, 's-Hertogenbosch 27 July 1946 [Unp. AVdL 348a].
- Drie voordrachten over 'paramentiek'* I–III, *s.l.* 30 Nov.–2 Dec. 1946 [Unp. AVdL 87–92].
- Studiebijeenkomst*, Breda 29 Mar. 1947 [Unp. AVdL 74].
- Rijnsburgerweg 160*, Leiden 19–20 Apr. 1947 [Unp. AVdL 19–23].
- Kerkelijke architectuur* I–IV, Hoeven 1947: I, 18 June 1947 [Unp. AVdL 348–349]; II, 25 June 1947 [Unp. AVdL 350–351]; III, 9 July 1947 [Unp. AVdL 352–353]; IV, Hoeven 16 July 1947 [Unp. AVdL 354–355].
- Studiebijeenkomst*, 's-Hertogenbosch 13–14 Dec. 1947 [Unp. AVdL 94–99].
- Over Mediator Dei*, Breda 24 Jan. 1948 [Unp. AVdL 75–76].
- Samenvatting*, Breda 13 Mar. 1948 [Unp. AVdL 77–81].
- Lezing voor de Bouwkundige Studiekring*, Delft 14 June 1948 [Unp. AVdL 359–360].
- Over de invloed van natuur en bovennatuur op de vorm van het kerkgebouw*, 's-Hertogenbosch 3 July 1948. [Unp. AVdL 100–102. Published as HvDl, 'Over de invloed van natuur en bovennatuur op de vorm van het kerkgebouw', *KB* 16 (1948) 16–18].
- St. Joost*, Breda 13 Sept. 1948 [Unp. AVdL 356a].
- Notre Dame*, Oosterhout 10 Oct. 1948 [Unp. AVdL 357].
- Notre Dame*, Oosterhout 17 Oct. 1948 [Unp. AVdL 357].
- Studiebijeenkomst*, Breda 20 Oct. 1948 [Unp. AVdL 82].
- Bijeenkomst met de geestelijkheid*, Breda 23 Nov. 1948 [Unp. AVdL 83–84].
- Studiebijeenkomst*, 's-Hertogenbosch 23–24 Apr. 1949 [Unp. AVdL 106–116].
- Liturgie en Architectuur*, Oosterhout c. 1950 [Unp. draft for a lecture AVdL 383].
- Bouwen ter ere Gods*, Zwolle 19 Jan. 1950 [Unp. AVdL 378–379].

- In het vriendenboek van Granpré Molière*, s.l. Feb. 1950 [Unp. AVdL 380].
- Over den zin der liturgische gewaden*, Haaren 19 Apr. 1950 [Unp. AVdL 384. This is the basis for the later article by HvDL, 'Over de zin der Liturgische Gewaden', *TvL* 34 (1950) 261–265].
- Architectonische analyse van een Italiaans huis*, Oosterhout 15 June 1950 [Unp. AVdL 386].
- Gesprek van Pater Talma met P. v.d. Laan*, 7 July 1950 [Unp. AVdL 387–388].
- St. Paulusabdij*, Oosterhout 22 Sept. 1950 [Unp. AVdL 389].
- Het huis*, Oosterhout Nov. 1950 [Unp. AVdL 391–392].
- Muziek en architectuur*, s.l. 15–16 Sept. 1951 [Unp. AVdL 117–123. This is the basis for the later publication by HvDL, *Muziek en architectuur*, Antwerpen 1952].
- Rijnsburg I*, 20 Jan. 1952 [Unp. AVdL 395–396].
- Rijnsburg II*, 27 Jan. 1952 [Unp. AVdL 397–398].
- St. Paulusabdij*, Oosterhout 2 June 1952 [Unp. AVdL 400–401].
- Kunst en kerk*, Breda 12 July 1952 [Unp. AVdL 402–404. Later published as HvDL, *Dom H. van der Laan, Monnik-architect. Drie voordrachten over kunst in het Begijnhof te Breda. Kunst en kerk. Kunst en maatschappij. Kunst en persoon*, Amsterdam 2003].
- Kunst en maatschappij*, Breda 28 July 1952 [Unp. AVdL 405–407. Later published as HvDL, *Dom H. van der Laan, Monnik-architect. Drie voordrachten over kunst in het Begijnhof te Breda. Kunst en kerk. Kunst en maatschappij. Kunst en persoon*, Amsterdam 2003].
- Kunst en persoon*, Breda 6 Oct. 1952 [Unp. AVdL 408–409. Later published as HvDL, *Dom H. van der Laan, Monnik-architect. Drie voordrachten over kunst in het Begijnhof te Breda. Kunst en kerk. Kunst en maatschappij. Kunst en persoon*, Amsterdam 2003].
- Lezing*, Haaren 30 Oct. 1952 [Unp. AVdL 410–411].
- Het domein van de kunst*, 's-Hertogenbosch 8–9 Nov. 1952 [Unp. AVdL 127–133. This is the basis for the later publication by HvDL, *Het domein van de kunst*, Antwerpen 1952].
- De architectuur van het boek*, Antwerpen 22 Nov. 1952 [Unp. AVdL 412–414].
- Studiebijeenkomst samen met Brouwer, Wissing, Bleker, Kranendonk en Jan Hermans*, 's-Hertogenbosch 1953 [Unp. AVdL 430–431].
- Bijeenkomst B.S.K. Delft*, Drakenburg 21–22 Mar. 1953 [Unp. AVdL 417–419].
- St. Paulusabdij*, Oosterhout 12 May 1953 [Unp. AVdL 420–421].
- Docentenbijeenkomst CKA*, 's-Hertogenbosch 3 July 1953 [Unp. AVdL 424].
- Conférence*, Clervaux 15 July 1953 [Unp. AVdL 425–427].
- Toelichting op het nieuwe religieuze kleding, JMJ*, 's-Hertogenbosch 24 Sept. 1953 [Unp. AVdL 428–429].
- Het plastische getal I–X*, 's-Hertogenbosch 1953–1956: I, 28 Nov. 1953 [Unp. AVdL 134–135]; II, 12 Dec. 1953 [Unp. AVdL 136–137]; III, 2 Jan. 1954 [Unp. AVdL 138–139]; IV, 30 Jan. 1954 [Unp. AVdL 140–141]; V, 27 Feb. 1954 [Unp. AVdL 142–144]; VI, 27 Mar. 1954 [Unp. AVdL 145–147]; VII, 29 May 1954 [Unp. AVdL 148–149]; VIII, 26 June 1954 [Unp. AVdL 150–153]; IX, 2 Oct. 1954 [Unp. AVdL 154–155]; X, 13 Nov. 1954 [Unp. AVdL 156–157]; XI, 22 Jan. 1955 [Unp. AVdL 158–159]; XII, 19 Feb. 1955 [Unp. AVdL 160–161]; XIII, 2 Apr. 1955 [Unp. AVdL 162–163]; XIV, 7 & 21 May 1955 [Unp. AVdL 164–165]; XV, 19 Nov. 1955 & 14 Jan. 1956 [Unp. AVdL 166–167]; XVI, 3 Mar. 1956 [Unp. AVdL 168–169].
- Reis naar Rome*, Rome 26 Feb.–26 Mar. 1955 [Unp. AVdL 436–442. Later published as HvDL, *Dom H. van der Laan, Monnik-architect. Verslag van een reis naar Rome tijdens de vasten in 1955. Naar Rome met Jan, Els en Jeanne Daisy*, Amsterdam 2004].
- Over het kloosterkleding*, Veghel 16 Apr. 1955 [Unp. AVdL 443–444].
- Waarom herkent men het heiligdom der christenen?*, 's-Hertogenbosch 10 June 1955 [Unp. AVdL 445–446].

- Het kazuifel*, s.l. 30 Sept. 1955 [Unp. AVdL 447–448].
- Drie lessen over kleding*, De Tiltenberg 3–4 Jan. 1956 [Unp. AVdL 451–454].
- Nabeschouwingen op de lezing van ir. van Ravesteyn*, 's-Hertogenbosch 13–14 Apr. 1956 [Unp. AVdL 455–456. Later published as HvvdL, *Den Bosch, Kruithuis 13 en 14 april 1956. Over de doorbraak naar de Sint-Pieter te Rome. Nabeschouwing op de lezing van ir. Van Ravensteyn*, Amsterdam 2002].
- Studiebijeenkomst*, 's-Hertogenbosch 12–13 July 1957 [Unp. AVdL 459–461].
- Stellingen*, Delft 20 Nov. 1957 [Unp. AVdL 464].
- Lezing*, Delft 20 Nov. 1957 [Unp. AVdL 463].
- Over Liturgie I–II*, Delft 1957: 27 Nov. 1957; 4 Dec. 1957 [Unp. AVdL 465–450].
- Beknopte uiteenzetting van het plastische getal*, Delft 14 Jan. 1958 [Unp. AVdL 471–473].
- Les II van het plastische getal over Vitruvius' tekst*, Oosterhout 1958 [Unp. AVdL 481].
- Vitruvii de architectura*, Oosterhout c. 1958 [Unp. AVdL].
- Mishoren met goede manieren*, Utrecht 6 Feb. 1958 [Unp. AVdL 475–477].
- Over een tekst van Vitruvius I*, Oosterhout 20 Mar. 1958 [Unp. AVdL 479–480].
- Lezing*, Roosendaal 8 Dec. 1958 [Unp. AVdL 487].
- Leden van Sint-Adelbertus*, Oss 20 Apr. 1959 [Unp. AVdL 488–490].
- Le nombre plastique. Bref exposé*, s.l. 29 June 1959 [Unp. AVdL 474 & 491].
- L'habit monastique*, s.l. 1960 [Unp. AVdL 509].
- Description de la coule en forme de la cloche*, s.l. 1960 [Unp. AVdL 509].
- Description de la coule admise 'ad experimentum' par le Chapitre Général de Solesmes en 1960*, s.l. 1960 [Unp. AVdL 509].
- Over de dispositie van het koorgebed*, 's-Hertogenbosch 20 Feb. 1960 [Unp. AVdL 493–494].
- Gesprek met Dom v.d. Laan over 'het huis' door Dom Talma*, 's-Hertogenbosch Apr. 1960 [Unp. AVdL 498–499].
- Bijzondere les over de ceremonies van de H. Mis*, 's-Hertogenbosch 23 July 1960 [Unp. AVdL 500–502].
- Keyenberg*, Renkum 17 Sept. 1960 [Unp. AVdL 503–504].
- De architectonische dispositie I–XIV*, 's-Hertogenbosch 1960–1962: I, 9 Jan. & 20 Feb. 1960 [Unp. AVdL 179–180]; II, 2 Apr. 1960 [Unp. AVdL 183–186]; III, 25 June & 23 July 1960 [Unp. AVdL 187–190]; IV, 5 Nov. & 10 Dec. 1960 [Unp. AVdL 192–195]; V, 28 Jan. 1961 [Unp. AVdL 196–197]; VI, 4 Mar. & 17 June 1961 [Unp. AVdL 198–200]; VII, 22 July & 9 Sept. 1961 [Unp. AVdL 201–204]; VIII, 21 Oct. & 2 Dec. 1961 [Unp. AVdL 205–209]; IX, 3 Feb. & 3 Mar. 1962 [Unp. AVdL 210–213]; X, 7 Apr. 1962 [Unp. AVdL 214–216]; XI, 16 June 1962 [Unp. AVdL 217–220]; XII, 15 Sept. 1962 [Unp. AVdL 221–223]; XIII, 20 Oct. 1962 [Unp. AVdL 224–226]; XIV, 15 Dec. 1962 [Unp. AVdL 227–229].
- Oog en Al*, Utrecht 29 Jan. 1963 [Unp. AVdL 511–512].
- De architectonische ruimte I–III*, 's-Hertogenbosch Mar. 1963 [Unp. AVdL 231–232], Apr. 1963 [Unp. AVdL 233–234], May 1963 [Unp. AVdL 191 & 235–236].
- Bij de inwijding van het nieuwe kloosterhabijt*, Huldenberg June 1963 [Unp. AVdL 515–517].
- Preek huwelijk van Dick van Dam en Cécile de Puniet de Parry*, s.l. 3 Aug. 1963 [Unp. AVdL].
- Een kerk is een huis van gebed*, 's-Hertogenbosch 5 Oct. 1963 [Unp. AVdL 237–242. Published as HvvdL, 'Openbare les over liturgie en Architectuur gehouden op 5 oktober 1963 door Dom van der Laan', KB 30 (1963) 500–504].
- De geleding van het menselijk lichaam onder het gezichtspunt van de verhoudingen van het plastische getal*, Oosterhout 5 Feb. 1964 [Unp. AVdL 412–514].
- Leidraad voor het beoordelen van kerkgebouwen*, 's-Hertogenbosch Summer 1964 [Unp. AVdL 245–246].
- Over kleding I*, s.l. June 1964 [Unp. AVdL 515–517].

- Voor het noviciaat*, Vaals July 1964 [Unp. AVdL 518–520].
Het nieuwe klooster in Maarssen, s.l. 3 Oct. 1964 [Unp. AVdL 521–524].
Altaarwijding, Boxtel Nov. 1964 [Unp. AVdL 525–526].
De architectonische dispositie I–V, 's-Hertogenbosch 1965–1966: I, 27 Feb. 1965 [Unp. AVdL 250–252]; II, 27 Mar. 1966 [Unp. AVdL 253]; III, 24 Apr. 1965 [Unp. AVdL 254]; IV, 5 Mar. 1966 [Unp. AVdL 255]; V, 3 Sept. 1966 [Unp. AVdL 256–257].
Voor het noviciaat, Vaals 21 Aug. 1965 [Unp. AVdL 531–532].
Voor het noviciaat, Vaals 9 Sept. 1965 [Unp. AVdL 533–534].
Studiebijeenkomst, 's-Hertogenbosch 1 May 1966 [Unp. AVdL].
Homilie bij de uitvaart van Jan van der Laan, Oegstgeest 17 Aug. 1966 [Unp. AVdL 534a].
Bouwen en bidden, Vaals 15 Oct. 1966 [Unp. AVdL 258–259. Published as HvDL, 'Bouwen en bidden', *Mededelingen voor de Vrienden van de Abdij St. Benedictusberg*, Mamelis 1966, 11–25].
De architectonische ruimte I–X, 's-Hertogenbosch 1966–1967: I, 5 Nov. 1966 [Unp. AVdL 260]; II, 17 Dec. 1966 [Unp. AVdL 261]; III, 4 Mar. 1967 [Unp. AVdL 262]; IV, 4 Mar. 1967 [Unp. AVdL 263]; V, 4 Mar. 1967 [Unp. AVdL 264]; VI, 1 Apr. 1967 [Unp. AVdL 265]; VII, 6 May 1967 [Unp. AVdL 266]; VIII, 6 May 1967 [Unp. AVdL 267]; IX, 2 Sept. 1967 [Unp. AVdL 271]; X, 9 Dec. 1967 [Unp. AVdL 272].
Een recent gebouw van de Bossche School, s.l. 21 Aug. 1967 [Unp. AVdL 268–269. Later published as HvDL, 'R.-k. St. Willibrordkerk te Almelo. Architect: Jan de Jong', *BW* 86 (1968) 343–348; H. HOLTMANN, ed., *De Willibrordkerk Almelo. Het erfgoed van Dom Hans van der Laan, Jan de Jong en Théodore Strawinsky*, Almelo 2004, 53–64].
Lezing, s.l. 8 June 1968 [Unp. AVdL 273].
Excursie naar de abdijkerk van Vaals, Vaals 6 July 1968 [Unp. AVdL 274–275].
Vijf vragen van een architect over de menselijke voortplantingsdaad, Vaals 24 Aug. 1968 [Unp. AVdL 539–540].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 23 Nov. 1968 [Unp. AVdL].
Over een Schotse tartan, 's-Hertogenbosch 23 Nov. 1968 [Unp. AVdL 276–280. Later published as HvDL, 'On a Scottish tartan', in: P. BRADLEY, ed., *Living and correspondences*, Vaals-Edinburgh 2000, 12–25].
De liturgie VII, Amsterdam 5 Feb. 1969 [Unp. AVdL 543–545].
Beste Pater Prior, s.l. May 1969 [Unp. AVdL].
Bestuursvergadering van Ver. voor Lat. Liturgie, Vaals 25 Oct. 1969 [Unp. AVdL 550].
De architectonische Ruimte I–V, 's-Hertogenbosch 1970–1971 [Unp. AVdL 281–299].
Inleiding, 's-Hertogenbosch 31 Jan. 1970 [Unp. AVdL 285].
Inleiding Stonehenge, 's-Hertogenbosch 4 May 1970 [Unp. AVdL 551–552].
Zeer Eerwaarde Heren, Sittard 11 May 1970 [Unp. AVdL 553–554].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 17 Oct. 1970 [Unp. AVdL 290–297].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 9 Jan. 1971 [Unp. AVdL 301–303].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 27 Mar. 1971 [Unp. AVdL 304–306].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 5 June 1971 [Unp. AVdL 307–308].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 8 Jan. 1972 [Unp. AVdL 309–313].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 22 Apr. 1972 [Unp. AVdL 314–318. This is the basis for the later article by HvDL, 'Beschouwingen over het huis', *Plan* 3 (1972, nr. 6) 54–59].
Voor Vlaamse academici, s.l. 10 June 1972 [Unp. AVdL 556].
Schema lessen Parijse studenten, Vaals Oct. 1972 [Unp. AVdL 559].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 21 Oct. 1972 [Unp. AVdL 319–320].
Zestien stedelijke disposities, 's-Hertogenbosch 26 May 1973 [Unp. AVdL 321–322].
Algemene lesdag, 's-Hertogenbosch 16 June 1973 [Unp. AVdL 323–327].
De schilderkunst, Meteren 1 Sept. 1973 [Unp. AVdL 557–558].

- Genesis van de liturgische vorm*, Vaals 2–3 Mar. 1974 [Unp. AVdL 566–572].
- Liturgische vormleer I–XII*, Vaals 1974–1975: I, 2 Oct. 1974 [Unp. AVdL 900]; II, 16 Oct. 1974 [Unp. AVdL 901]; III, 6 Nov. 1974 [Unp. AVdL 902]; IV, 27 Nov. 1974 [Unp. AVdL 903]; V, 18 Dec. 1974 [Unp. AVdL 904]; VI, 19 Feb. 1975 [Unp. AVdL 905]; VII, 5 Mar. 1975 [Unp. AVdL 906]; VIII, 20 Mar. 1975 [Unp. AVdL 907]; IX, 23 Apr. 1975 [Unp. AVdL 908]; X, 7 May 1975 [Unp. AVdL 909]; XI, 28 May 1975 [Unp. AVdL 910]; XII, 4 June 1975 [Unp. AVdL 911].
- Lezing*, Vaals 1 May 1976 [Unp. AVdL 578].
- Muziek en liturgie*, Vaals 11 June 1976 [Unp. AVdL 579].
- Prof. Tauber*, Vaals 5 Oct. 1976 [Unp. AVdL 581].
- TH Eindhoven*, Eindhoven 4 Nov. 1976 [Unp. AVdL 582–583]. This is the basis for the later article by HvdL, ‘Het menselijk verblijf; grootte, vorm, ruimte’, *Plan* 8 (1977, nr. 4) 41–46].
- Cursus Kerkelijke Architectuur*, s.l. 28 Jan. 1977 [Unp. AVdL 587].
- De beschildering van de Sint Lucaskerk te 's-Hertogenbosch*, s.l. Easter 1977 [Unp. AVdL 589–591].
- Inwijding van het huis van Dr. Van der Eerden*, Nieuwenhagen 26 June 1977 [Unp. AVdL 588].
- Liturgische vormleer I–X*, Vaals 1977–1978: I, 5 Oct. 1977 [Unp. AVdL 937]; II, 12 Oct. 1977 [Unp. AVdL 938]; III, 2 Nov. 1977 [Unp. AVdL 939]; IV, 23 Nov. 1977 [Unp. AVdL 940]; V, 7 Dec. 1977 [Unp. AVdL 941]; VI, 21 Dec. 1977 [Unp. AVdL 942]; VII, 22 Feb. 1978 [Unp. AVdL 943–944]; VIII, 8 Mar. 1978 [Unp. AVdL 945]; IX 22 Mar. 1978 [Unp. AVdL 946]; X, 19 Apr. 1978 [Unp. AVdL 947]; XI, 18 May 1978 [Unp. AVdL]; XII, 25 May 1978 [Unp. AVdL].
- Groep Rijnland BNA*, s.l. 10 Feb. 1978 [Unp. AVdL 595].
- Muziekstudenten Utrecht*, Vaals 27 Apr. 1978 [Unp. AVdL 596–598].
- Het kerkgebouw*, s.l. 3 May 1978 [Unp. AVdL 948].
- Abdij Roosenberg*, Waasmunster 15 June 1978 [Unp. AVdL].
- Koormantel voor Roosenberg*, s.l. 25 Apr. 1979 [Unp. AVdL 577].
- Zeven dagen voorbereiding op de priesterwijding*, Vaals 7–13 Sept. 1979 [Unp. AVdL 605–606].
- Het liturgisch vormbeginsel*, s.l. 8 May 1980 [Unp. AVdL 607].
- Liturgische vormgeving I–X*, Vaals Aug. 1980 [Unp. AVdL 966–976].
- Huis Naalden*, s.l. Dec. 1980 [Unp. AVdL 611].
- Liturgische vormleer I–XVI*, Vaals 1981: I, 16 Feb. 1981 [Unp. AVdL 954]; II, 23 Feb. 1981 [Unp. AVdL 955]; III, 9 Mar. 1981 [Unp. AVdL 956]; IV, 16 Mar. 1981 [Unp. AVdL 957]; V, 23 Mar. 1981 [Unp. AVdL 958]; VI, 30 Mar. 1981 [Unp. AVdL 959]; VII, 6 Apr. 1981 [Unp. AVdL 960]; XI, 18 May 1981 [Unp. AVdL 961]; XII, 25 May 1981 [Unp. AVdL 962]; XIII, n.d. [Unp. AVdL 963]; XIV, n.d. [Unp. AVdL 964]; XV, n.d. [Unp. AVdL 965].
- Bonnevantenmuseum Maastricht*, Maastricht 7 Apr. 1982 [Unp. AVdL 615]. Published as: HvdL, ‘Toespraak’, in: W. GRAATSMA–J. NAALDEN, *Architectuur modellen en meubels. Een tentoonstelling ontworpen door Hans van der Laan*, Lemiers 1982, 7–9].
- Naar aanleiding van een bezoek aan het huis Naalden*, s.l. 2 Dec. 1982 [Unp. AVdL 617].
- Autobiografie*, Vaals 22 Sept. 1983 [Unp. AVdL 620].
- Beschouwing over de kerk van Vaals*, Vaals 12 Dec. 1984 [Unp. AVdL 624].
- Voor een groep heren rondom Dr. Van der Eerden*, Vaals 19 Jan. 1985 [Unp. AVdL 625].
- MTS Heerlen, groep onder leiding van de heer Wolters*, s.l. 1 May 1985 [Unp. AVdL 626].
- Academie voor Bouwkunde*, Maastricht 28 May 1985 [Unp. AVdL 627].
- De zeven architectonische betrekkingen*, Vaals c. 1986 [Unp. AVdL]. Published later as HvdL, ‘The Seven Relationships of Architectonic Space’, in: P. BRADLEY, ed., *The Line under the Spell of its Measure*, Vaals-Edinburgh 2001, 78–79].

- Voor de tentoonstelling in Middelburg*, Middelburg 20 Feb. 1986 [Unp. AVdL 629].
- Voor een groep uit Brugge*, Vaals 4 Apr. 1987 [Unp. AVdL 631a].
- Het liturgisch kader van de Abdij van Vaals*, Vaals 26 Mar. 1988 [Unp. AVdL 632].
Most of this text occurs in HVDL, *Letter to Sr G. van der Laan* 19880319. Partly published as HVDL, 'Il quadro liturgico dell'abbazia di Vaals. Un'autobiografia, 1988', in: A. FERLENGA-P. VERDE, *Dom Hans van der Laan. Le opere, gli scritti*, Milano 2000, 31-44].
- Notes for a telephone call to S.J. van Embden*, Vaals 2 July 1988 [Unp. AVdL].
- Toen in 1957*, Vaals 7 Oct. 1988 [Unp. AVdL].
- [*Een architectuur*] *Een architectuur op basis van het ruimtelijk gegeven van de natuur*, Vaals 7 Apr. 1989 [Unp. AVdL]. Published as: HVDL, 'Een architectuur op basis van het ruimtelijk gegeven van de natuur', in: W. GRAATSMA-H. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989].
- Het huis Naalden te Best*, Vaals 12 Apr. 1989 [Unp. AVdL 643].
- Dankwoord*, s.l. 22 Sept. 1989 [Unp. AVdL 643]. Later published as: HVDL, 'Dankwoord', in: W. GRAATSMA-H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989, n.pp.].

Letters by Van der Laan

The most important letters are those Van der Laan wrote to his religious sisters, his brother Nico, Dom Botte and Richard Padovan. Most of the correspondence to both sisters was in French, as was customary for their respective religious orders. After the death of Sr Gertrude van der Laan in 1991, her superiors returned the letters to Dom Van der Laan. However, the letters to Sr Lutgarde van der Laan from 1971 onwards were burned just after her death in 1979 (HVDL, *Letter to Sr G. van der Laan* 19830628). She had already burned some of them herself at an earlier stage in a rage of 'self-imposed poverty' (*Letter to HvdL* 19630702). The letters to Nico van der Laan are shorter and more succinct than those to his sisters. It is clear that they met much more often. A vast amount of these letters directly concern their work on the theory of architecture and their different construction projects. It is interesting to note that these letters are less carefully written. Quite often they are undated, very brief, and range from postcards asking for a certain book to long epistles on a certain aspect of the theory. During the first twenty years, Van der Laan's correspondence with Dom Xavier Botte mainly concerned articles for the liturgical magazine of which he was the editor, *L'Artisan et les Arts Liturgiques (AAL)*, later renamed *L'Art d'Eglise (AAL)* in 1950. Later, Dom Botte helped with the translation of different books and articles by Van der Laan, who liked to meet Dom Botte from time to time, as he was one of the few friends with whom he could speak openly about his theory. The letters to Richard Padovan contain a review of the whole architectural theory, and in addition much biographical material written by Van der Laan in his last years. They mainly concern the theory of architecture, often worked out in fine detail. The earliest letters are written in English, some later ones are in French, but most letters are in Dutch.

- Letter to P. Allary sr.* 22 Aug. 1956 [Unp. AVdL 457].
- Letter to Mr Asberg* [Unp.]: 26 May 1942.
- Letter to W. Baan* [Unp.]: Nov. 1985.
- Letter to Br. K. den Biesen* [Unp.]: Maundy Thursday 1991.
- Letters to A. Bodar* [Unp.]: 4 Apr. 1988; 28 July 1988; 8 Aug. 1988; 21 Nov. 1988; 24 Feb. 1989; 26 Feb. 1989; 1 Mar. 1989; 3 Mar. 1989; 10 Mar. 1989; 13 Mar. 1989; 24 Dec. 1990.
- Letter to Dom N. Boer* [Unp.]: 31 Mar. 1962.
- Letter to P. de Bont* [Unp.]: 5 July 1984.
- Letter to B. Bremer* [Unp.]: 11 June 1987.

- Letters to H. Bruins* [Unp.]: 2 Aug. 1988; 9 Sept. 1988; 27 Sept. 1988.
- Letter to P. Buys*: 14 Mar. 1969 [Published in: M. STEENHUIS, *Pieter Buys. Maken en laten. Tuin- en landschapsarchitect*, Rotterdam 2008, 78].
- Letter to C. Cornford* [Unp.]: 18 July 1984.
- Letter to J. Dibbets* [Unp.]: 9 Dec. 1985.
- Letter to J. van der Does de Willebois*: 1968 [Unp. AVdL 539].
- Letters to R. van der Does de Willebois* [Unp.]: 26 Sept. 1968; 5 Jan 1978 [Unp. AVdL 594]; 4 Oct. 1982 [Unp. AVdL 616].
- Letter to 'Domitille'* [Unp.]: 1972.
- Letter to S.J. van Embden*: 14 June 1980 [Unp. AVdL 609].
- Letters to Sr R. Engels* [Unp.]: 18 Jan. 1973; 27 Mar. 1973; 10 Apr. 1975; 21 Apr. 1975; 22 May 1975; 3 June 1975; 15 June 1975; 4 July 1975; 12 July 1975; 2 Aug. 1975; 4 Aug. 1975; 11 Sept. 1975; 8 Nov. 1975; 17 May 1976; 29 July 1977; 20 Sept. 1977; 2 Nov. 1977; 1st Sun. Advent 1977; 10 Jan. 1978; 31 Mar. 1978; 20 June 1978; 18 July 1978; 30 Apr. 1979; 9 May 1979; 15 May 1979; 15 June 1979; 27 June 1979; 7 Aug. 1979; 3 Sept. 1979; 10 Oct. 1979; 6 Nov. 1979; Advent 1979; 19 Dec. 1979; 5 Mar. 1980; 30 Mar. 1980; 3 June 1980; 9 July 1980; 2 Sept. 1980; 16 Nov. 1980; 28 Mar 1981; 12 Dec. 1981; 19 Apr. 1982; 22 Aug. 1982; 27 Oct. 1982; 28 Oct. 1982; 16 Jan. 1983; 18 Mar. 1983; 10 May 1983; 5 Apr. 1983; 19 Sept. 1983; 4 Oct. 1983; 17 Nov. 1983; 28 Dec. 1983; 12 Feb. 1984; 9 July 1984; 16 Nov. 1984; 27 Nov. 1984; 4 Jan. 1985; 6 Apr. 1985; 16 June 1985; 7 Aug. 1985; 3 Sept. 1985; 18 Sept. 1985; 12 Jan. 1986; 6 May 1986; 13 May 1986; 30 Oct. 1986; 11 Mar. 1988; 9 Nov. 1988.
- Letter to A. Evers* [Unp.]: 13 Apr. 1986.
- Letter to A.D. Fokker*: Dec. 1967 [Unp. AVdL 536].
- Letter to J. Garretton* [Unp.]: 13 Oct. 1980.
- Letter to C. Genders*: 12 June 1984 [Unp. AVdL 623].
- Letters to M.J. Granpré Molière* [Unp.]: 20 May 1946; 19 Sept. 1946; 11 May 1953; 8 Oct. 1955; 12 Oct. 1958; 26 Sept. 1959; 28 Dec. 1964; 21 Jan 1965; 10 May 1968; 27 Mar. 1969 [Unp. AVdL 549]; 16 July 1969.
- Letter to P. Guilberto* [Unp.]: c. 1945.
- Letter to K. de Haan* [Unp.]: 3 May 1986.
- Letter to H. van Hartevelt* [Unp.]: 27 June 1986.
- Letters to A. van Heck* [Unp.]: 12 Dec. 1977; c. 1988.
- Letters to Fr H.M.A. van Helvoort* [Unp.]: 23 Feb. 1946; 16 Mrt. 1946; 9 Apr. 1946; 23 Apr. 1947.
- Letter to Mgr W.M.J. Koenraad* [Unp.]: 14 June 1959.
- Letter to J.J. Kroon*: 25 Jan. 1965 [Unp. AVdL 527].
- Letter to Mrs. A.M.L. van der Laan-Stadhouder* [Unp.]: 27 May 1929.
- Letters to Sr G. van der Laan* [Unp.]: 11 Apr. 1937; 9 June 1937; May 1940; 30 Aug. 1940; 16 Jan. 1941; Feb. 1941; 24 Mar. 1941; 22 July 1941; 30 Oct. 1941; 28 Nov. 1941; 2 Feb. 1942; 22 Apr. 1942; 7 June 1942; 6 Aug. 1942; 13 Sept. 1942; 26 Oct. 1942; 15 Nov. 1942; 29 Dec. 1942; 31 Jan. 1943; 28 Mar. 1943; 23 May 1943; Aug. 1943; 19 Sept. 1943; 22 Oct. 1943; 30 Nov. 1943; 7 Jan. 1944; 5 Mar. 1944; 30 Apr. 1944; 23 June 1944; 28 Aug. 1943; Nov. 1944; 18 Dec. 1944; 26 Jan. 1945; In Albis 1945; 30 Apr. 1945; 15 July 1945; 8 Sept. 1945; 11 Nov. 1945; 27 Feb. 1946; 7 June 1946; 22 Aug. 1946; 19 Oct. 1946; 2 Apr. 1947; Christ King Oct. 1947; 15 Feb. 1948; 10 July 1948; 16 July 1948; 7 Sept. 1948; 15 Nov. 1948; 2 Jan. 1949; 6 Jan. 1949; 1 May 1949; 2 Nov. 1949; 15 Nov. 1949; 4 Jan. 1950; 13 Aug. 1950; Nov. 1950; 4 Feb. 1951; Mar. 1951; 6 Sept. 1951; Nov. 1951; Holy Saturday 1952; 25 Mar. 1953; 9 Aug. 1953; 6 Sept. 1953; 14 Oct. 1953; 25 Oct. 1953; 7 Mar. 1954; 16 Apr. 1954; 19 Apr. 1954; 14 Aug. 1955; c. 1956; 7 Aug. 1956; 8 Sept. 1956; c. 1957; 17 Jan. 1958; 2 May 1958; 19 May 1958; 29 June 1958; 1 Oct. 1958; Feb. 1959; 26 Apr. 1959; 8 Aug. 1959; 27 Sept. 1959; 10 Feb. 1960; 24 Aug. 1960; Oct. 1960; 1961; 6 Mar. 1962; 18 June 1962; 4 Sept. 1962; 4 Aug. 1963; 8 June 1964; 22 July 1964; 6

- Sept. 1964; 3 Apr. 1965; 16 Dec. 1965; 12 Mar. 1966; 6 June 1966; 27 Nov. 1966; 14 Mar. 1967; 27 Mar. 1967; 30 June 1967; 10 Oct. 1967; 10 Mar. 1968; 8 Aug. 1968; 18 Aug. 1968; 1 Nov. 1968; Christmas 1968; 16 Mar. 1969; 4 May 1969; 3 June 1969; 17 Sept. 1969; 16 Dec. 1969; 19 Mar. 1970; 12 July 1970; 14 Nov. 1970; 6 Jan. 1971; 22 Feb. 1971; 3 Apr. 1971; 4 May 1971; 9 June 1971; 19 July 1971; 30 Aug. 1971; 16 Nov. 1971; 7 Mar. 1972; 6 July 1972; 31 July 1972; 3 Sept. 1972; 8 Nov. 1972; 28 Dec. 1972; c. 1973; 27 Feb. 1973; 27 Mar. 1973; 4 June 1973; 14 Oct. 1973; 15 Nov. 1973; 21 Dec. 1973; 17 Feb. 1974; 10 Apr. 1974; 5 May 1974; 5 July 1974; 12 Oct. 1974; 14 Jan. 1975; 23 Mar. 1975; 3 Aug. 1975; 28 Sept. 1975; 22 Dec. 1975; 26 Mar. 1976; 25 Apr. 1976; 15 Nov. 1976; 13 Mar. 1977; 28 Mar. 1977; 8 Sept. 1977; 4 Nov. 1977; 18 Jan. 1978; 28 Mar. 1978; 12 Nov. 1978; c. Christmas 1978; 25 Feb. 1979; 27 Mar. 1979; 10 Apr. 1979; 20 May 1979; 3 July 1979; 13 July 1979; 14 Aug. 1979; 14 Nov. 1979; 21 Dec. 1979; 27 Mar. 1980; 2 Oct. 1980; 22 Nov. 1980; 24 Dec. 1980; 3 Feb. 1981; 28 Apr. 1981; 4 Aug. 1981; 21 Aug. 1981; 10 Nov. 1981; 22 Nov. 1981; 20 Dec. 1981; 25 Mar. 1982; 6 June 1982; 23 Oct. 1982; 26 Nov. 1982; 23 Feb. 1983; 16 Mar. 1983; 28 Mar. 1983; 28 Apr. 1983; 28 June 1983; 10 Aug. 1983; 12 Nov. 1983; 2 Feb. 1984; 5 Mar. 1984; 10 Apr. 1984; 30 Apr. 1984; 14 June 1984; 6 Sept. 1984; 5 Oct. 1984; 19 Oct. 1984; 16 Nov. 1984; 21 Jan. 1985; 18 Mar. 1985; 6 May 1985; 13 June 1985; 1 July 1985; 29 Oct. 1985; 15 Nov. 1985; 21 Dec. 1985; 29 Jan. 1986; 4 Apr. 1986; 22 May 1986; 18 June 1986; 16 July 1986; 21 Sept. 1986; 13 Nov. 1986; 15 Dec. 1986; 27 Jan. 1987; 26 Mar. 1987; 5 Apr. 1987; 12 May 1987; 23 July 1987; 18 Aug. 1987; 3 Sept. 1987; 24 Oct. 1987; 11 Nov. 1987; 19 Dec. 1987; 19 Mar. 1988; 3 July 1988; 18 Aug. 1988; 4 Oct. 1988; 16 Oct. 1988; 2 Apr. 1989; 20 May 1989; 15 June 1989; 18 July 1989.
- Letter to H. van der Laan-Tummers* [Unp.]: 10 Feb. 1951.
- Letter to Miss J. van der Laan* [Unp.]: 16 Apr. 1941.
- Letters to Mr J. van der Laan* [Unp.]: 7 May 1928; 4 Aug. 1939; 14 Aug. 1939; 8 May 1940; 5 July 1941; 29 Sept. 1942; 25 Oct. 1942; 5 June 1944; 8 Mar. 1944; 3 May 1946; 7 Jan. 1952; 21 Feb. 1954; 2 June 1960; 22 Mar. 1966; 22 Apr. 1966.
- Letters to E. van der Laan-Claessens* [Unp.]: 7 May 1958; 4 May 1968; c. June 1969; 13 May 1969.
- Letters to Sr L. van der Laan* [Unp.]: 22 Sept. 1935; 23 Dec. 1935; 9 Feb. 1936; 21 Apr. 1936; 13 May 1936; 9 Aug. 1936; 30 May 1937; 21 Aug. 1937; 3 Jan. 1938; 27 Mar. 1938; 6 June 1938; 30 Dec. 1938; 9 July 1939; 10 Sept. 1939; 6 Dec. 1939; Before 26 Oct. 1942; 26 Oct. 1942; 30 Dec. 1942; 15 June 1943; 4 July 1943; 19 Dec. 1943; 20 Dec. 1943; 9 Aug. 1944; 15 Jan. 1945; 30 Apr. 1945; 13 May 1945; 10 July 1945; 4 Dec. 1945; 5 May 1946; 4 July 1946; 4 Aug. 1946; 17 Dec. 1946; 13 Apr. 1947; 28 Apr. 1947; 11 Mar. 1948; c. Apr. 1948; 31 July 1948; 18 July 1950; 29 Aug. 1950; 3 Sept. 1950; 1952; June 1952; 30 Mar. 1953; 13 Apr. 1953; 19 Sept. 1954; 14 July 1955; Pentecost 1956; 26 Aug. 1956; 13 Oct. 1957; 2 Mar. 1958; 19 May 1959; 20 Dec. 1959; 1 June 1961; 17 July 1961; 28 Feb. 1962; 3 June 1962; 7 Aug. 1963; 1964; 20 July 1964; 1 July 1965; 24 Dec. 1965; 12 Mar. 1966; 3 Aug. 1966; 24 Aug. 1966; 30 Dec. 1966; 23 Apr. 1967; 10 Mar. 1968; 14 May 1968; 24 Sept. 1968; 10 Nov. 1968; 16 Dec. 1968; 16 Dec. 1969; 25 Mar. 1970; 20 Dec. 1970; 17 Jan. 1971; 13 June 1971; 24 Dec. 1971.
- Letters to N. van der Laan* [Unp.]: 11 Nov. 1928; June 1929; Aug. 1929; 11 July 1931; 1936; 22 Aug. 1936; Sept. 1936; 28 Oct. 1936; 7 Mar. 1937; 27 Apr. 1937; 1939; 3 Feb. 1939; Mar. 1939; 29 June 1939; 10 July 1939; 16 July 1939; 16 Aug. 1939; Sept. 1939; 1 Oct. 1939; 25 Oct. 1939; 6 Nov. 1939; c. Dec. 1939; 6 Dec. 1939; 10 Jan. 1940; 15 Jan. 1940; 5 Feb. 1940; 31 Mar. 1940; c. Apr. 1940; 21 Apr. 1940; End Apr. 1940; May 1940; 17 June 1940; 5 July 1940; 13 July 1940; 19 July 1940; 3 Aug. 1940; 10 Sept. 1940; 13 Nov. 1940; 11 Dec. 1940; 30 Jan. 1941; 26 Feb. 1941; 5 July 1941; 31 Aug. 1941; Sept. 1941; Oct. 1941; 24 Nov. 1941; 13 Jan. 1942; Feb. 1942; 19 Feb. 1942; 6 May 1942; 26 May 1942; 10 June 1942; 14 June 1942; 26 June

- 1942; 28 June 1942; 10 Aug. 1942; 7 Sept. 1942; 5 Oct. 1942; 18 Oct. 1942; 23 Oct. 1942; 13 Nov. 1942; 16 Dec. 1942; 31 Dec. 1942; 17 Feb. 1943; 11 Mar. 1943; 7 May 1943; 6 June 1943; 16 June 1943; 23 Aug. 1943; 29 Aug. 1943; 8 Oct. 1943; Nov. 1943; 21 Nov. 1943; 6 Feb. 1944; 6 Mar. 1944; 23 Mar. 1944; 1 June 1944; 15 June 1944; c. Aug. 1944; 20 Aug. 1944; 1945; May 1945; 13 June 1945; 24 July 1945; Sept. 1945; 3 Nov. 1945; 13 Nov. 1945; Feb. 1946; Mar. 1946; 8 Mar. 1946; 8 Apr. 1946; 14 May 1946; 17 June 1946; 25 June 1946; 8 Aug. 1946; 5 Sept. 1946; 9 Sept. 1946; c. 17 Sept. 1946; c. 24 Sept. 1946; 25 Sept. 1946; 27 Sept. 1946; 20 Oct. 1946; 21 Oct. 1946; 2 Nov. 1946; 21 Nov. 1946; 9 Dec. 1946; 20 Dec. 1946; c. 1947; c. 1947; c. 1947; 6 Mar. 1947; 31 Mar. 1947; May 1947; 14 May 1947; 27 June 1947; 14 Aug. 1947; 31 Aug. 1947; 19 Sept. 1947; 9 Dec. 1947; 22 Dec. 1947; c. 1948; c. 1948; c. 1948; c. 1948; 27 Jan. 1948; 22 Feb. 1948; 5 Mar. 1948; 30 Apr. 1948; 10 May 1948; 11 May 1948; 29 May 1948; 2 June 1948; 12 June 1948; 14 July 1948; 10 Aug. 1948; 16 Sept. 1948; 4 Nov. 1948; 30 Nov. 1948; c. 1949; 12 Jan. 1949; 24 Mar. 1949; c. May 1949; 25 July 1949; 23 Aug. 1949; 28 Oct. 1949; Dec. 1949; 9 Dec. 1949; 1950; 17 Jan. 1950; 30 Apr. 1950; 18 June 1950; 26 Sept. 1950; 23 Oct. 1950; c. 1951; 10 Feb. 1951; 3 Mar. 1951; 11 Oct. 1951; 27 Oct. 1951; 25 Nov. 1951; 10 Dec. 1951; 21 Dec. 1951; 27 Dec. 1951; c. 1952; c. 1952; c. 1952; c. 1952; 16 Jan. 1952; 8 Feb. 1952; 22 Feb. 1952; 4 Mar. 1952; 10 Mar. 1952; 22 May 1952; 15 Nov. 1952; c. 1953; c. 1953; c. 1953; c. 1953; 15 Jan. 1953; 16 Jan. 1953; 18 Feb. 1953; 23 Feb. 1953; 26 Apr. 1953; 11 May 1953; 11 June 1953; 22 June 1953; 4 Aug. 1953; 8 Sept. 1953; 21 Sept. 1953; 26 Sept. 1953; 23 Oct. 1953; 24 Oct. 1953; 05 Nov. 1953; 12 Dec. 1953; c. 1954; c. 1954; c. 1954; c. 1954; 31 Mar. 1954; 4 Apr. 1954; 16 Apr. 1954; 19 Apr. 1954; 9 July 1954; 22 Sept. 1954; 17 Oct. 1954; 5 Nov. 1954; 6 Nov. 1954; 29 Nov. 1954; Dec. 1954; c. 1955; 1955; 29 Jan. 1955; 6 Feb. 1955; 18 May 1955; 23 May 1955; 26 June 1955; 17 Aug. 1955; 1 Jan. 1957; 12 Jan. 1958; 4 May 1958; c. 1959; 7 June 1959; 8 Feb. 1961; c. 1967; c. 1967; Pentecost 1968; 10 Jan. 1969; 1 July 1969; Oct. 1969; 11 Sept. 1970 [Unp. *AVdL* 286]; 25 Sept. 1970 [Unp. *AVdL* 286]; 5 Oct. 1971; c. 1972; c. 1972; 15 Feb. 1973; 26 Mar. 1973; 20 May 1973; 9 Nov. 1977; 14 Aug. 1980; 18 Sept. 1981; 14 Mar. 1983; 25 Nov. 1983; 11 Feb. 1984; 22 Mar. 1984; 13 May 1984; 12 Dec. 1984 [Unp. *AVdL* 624]; 1 Feb. 1985; 10 Oct. 1985 [Unp. *AVdL* 286]; 20 Dec. 1985; 16 July 1986; 29 Dec. 1986.
- Letter to C. Leufkens* [Unp.]: 10 July 1984.
- Letters to W. Lockfeer* [Unp.]: 6 Apr. 1983; 14 Apr. 1983; 22 Apr. 1983; 2 May 1983; 16 May 1983; 17 June 1983; 26 June 1983; 23 Apr. 1986 [Unp. *AVdL* 619]; 17 May 1990.
- Letters to T. Maas* [Unp.]: 22 Mar. 1984; 6 Jan. 1986.
- Letter to brothers Malschaert* [Unp.]: 1 Oct. 1990.
- Letters to Fr F. van der Meer* [Unp.]: 23 Feb. 1958; 19 Dec. 1962 [Unp. *AVdL* 510a].
- Letter to Dom P. van der Meer de Walcheren (Junior)* [Unp.]: c. 1945.
- Letters to A. Mertens* [Unp.]: 8 Nov. 1986; 5 Jan. 1987.
- Letter to C. Montaigne*: c. 1953 [Unp. *AVdL* 422].
- Letters to J. Naalden* [Unp.]: 19 Apr. 1979 [Unp. *AVdL* 604. Later published as: HvdL, 'Brief van Dom van der Laan aan Jos Naalden', *Thematismos* (Apr. 2007, nr. 6-7) 7-13]; 7 Sept. 1985 [Unp. *AVdL* 628].
- Letters to Dom P. Nau* [Unp.]: 18 Jan. 1944; 14 Feb. 1944; 3 Mar. 1944; 4 Apr. 1944; 3 May 1944; 9 June 1944; 27 July 1945; 7 Sept. 1945; 3 Oct. 1945; 4 Jan. 1946; 15 Mar. 1946; 28 Mar. 1946.
- Letter to T. Nix* [Unp.]: 12 July 1991.
- Letter to Br. M. Notenboom* [Unp.]: 21 Oct. 1960.
- Letters to R. Padovan*: 4 Nov. 1979 [Unp. *AVdL* 647-648]; 29 Dec. 1979 [Unp. *AVdL* 650-651]; 4 May 1980 [Unp. *AVdL* 653-654]; 24 June 1980 [Unp. *AVdL* 657]; 26 Aug. 1980 [Unp. *AVdL* 661]; 1 Sept. 1980 [Unp. *AVdL* 662]; 27 Sept. 1980 [Unp. *AVdL* 664]; 23 Oct. 1980 [Unp. *AVdL* 666]; 30 Oct. 1980 [Unp. *AVdL* 667];

- 17 Dec. 1980 [Unp. *AVdL* 668]; 5 Jan. 1981 [Unp. *AVdL* 670]; 22 Jan. 1981 [Unp. *AVdL* 672]; 29 Jan. 1981 [Unp. *AVdL* 674]; 18 Feb. 1981 [Unp. *AVdL* 676]; 20 Mar. 1981 [Unp. *AVdL* 678]; 5 June 1981 [Unp. *AVdL* 681]; 23 June 1981 [Unp. *AVdL* 683]; 26 June 1981 [Unp. *AVdL* 684]; 1 July 1981 [Unp. *AVdL* 686]; 22 July 1981 [Unp. *AVdL* 688]; 5 Aug. 1981 [Unp. *AVdL* 689]; 29 Aug. 1981 [Unp. *AVdL* 693–694]; 17 Sept. 1981 [Unp. *AVdL* 696]; 8 Oct. 1981 [Unp. *AVdL* 698]; 31 Oct. 1981 [Unp. *AVdL* 699]; 10 Nov. 1981 [Unp. *AVdL* 701]; 26 Jan. 1982 [Unp. *AVdL* 704–705]; 22 Mar. 1982 [Unp. *AVdL* 709]; 12 May 1982 [Unp. *AVdL* 712]; 1 June 1982 [Unp. *AVdL* 715–716]; 15 June 1982 [Unp. *AVdL* 718]; 13 Aug. 1982 [Unp. *AVdL* 719–720]; 9 Nov. 1982 [Unp. *AVdL* 723]; 12 Dec. 1982 [Unp. *AVdL* 725]; 7 Jan. 1983 [Unp. *AVdL* 726]; 16 Jan. 1983 [Unp. *AVdL* 728]; 31 Jan. 1983 [Unp. *AVdL* 730–731]; 22 Feb. 1983 [Unp. *AVdL* 733]; 7 Mar. 1983 [Unp. *AVdL* 734]; 12 Apr. 1983 [Unp. *AVdL* 736]; 1 May 1983 [Unp. *AVdL* 738]; 19 May 1983 [Unp. *AVdL* 739]; 10 July 1983 [Unp. *AVdL* 743]; 2 Aug. 1983 [Unp. *AVdL* 745–746]; 6 Aug. 1983 [Unp. *AVdL* 747–748]; 10 Aug. 1983 [Unp. *AVdL* 750–751]; 15 Aug. 1983 [Unp. *AVdL* 753–754]; 17 Aug. 1983 [Unp. *AVdL* 755–756]; 20 Aug. 1983 [Unp. *AVdL*]; 26 Oct. 1983 [Unp. *AVdL* 761]; 6 Nov. 1983 [Unp. *AVdL* 762]; 19 Dec. 1983 [Unp. *AVdL* 765]; 27 Dec. 1983 [Unp. *AVdL* 766]; 2 Jan. 1984 [Unp. *AVdL* 767]; 22 Jan. 1984 [Unp. *AVdL* 770]; 11 Feb. 1984 [Unp. *AVdL* 771]; 6 Apr. 1984 [Unp. *AVdL* 774]; 15 May 1984 [Unp. *AVdL* 775]; 29 May 1984 [Unp. *AVdL* 777]; 10 June 1984 [Unp. *AVdL* 780]; 29 June 1984 [Unp. *AVdL* 781]; 18 July 1984 [Unp. *AVdL* 782]; 28 Aug. 1984 [Unp. *AVdL* 785]; 29 Sept. 1984 [Unp. *AVdL* 787]; 10 Oct. 1984 [Unp. *AVdL* 788]; 19 Oct. 1984 [Unp. *AVdL* 790]; 22 Nov. 1984 [Unp. *AVdL* 793]; 13 Dec. 1984 [Unp. *AVdL* 794]; 24 Jan. 1985 [Unp. *AVdL* 795]; 12 Mar. 1985 [Unp. *AVdL* 797]; 7 May 1985 [Unp. *AVdL* 800]; 5 June 1985 [Unp. *AVdL* 802]; 10 July 1985 [Unp. *AVdL* 804]; 26 July 1985 [Unp. *AVdL* 806]; 2 Sept. 1985 [Unp. *AVdL* 811]; 7 Oct. 1985 [Unp. *AVdL* 813]; 20 Oct. 1985 [Unp. *AVdL* 814]; 22 Oct. 1985 [Unp. *AVdL* 815]; 25 Nov. 1985 [Unp. *AVdL* 818]; 2 Feb. 1986 [Unp. *AVdL* 821]; 11 Mar. 1986 [Unp. *AVdL* 824]; 5 Apr. 1986 [Unp. *AVdL* 825]; 28 Apr. 1986 [Unp. *AVdL* 827]; 21 July 1986 [Unp. *AVdL* 830]; 12 Aug. 1986 [Unp. *AVdL* 832]; 28 Aug. 1986 [Unp. *AVdL* 834]; 30 Jan. 1987 [Unp. *AVdL* 839]; 9 Mar. 1987 [Unp. *AVdL* 841]; 18 Mar. 1987 [Unp. *AVdL* 842]; 24 Mar. 1987 [Unp. *AVdL* 843]; 7 May 1987 [Unp. *AVdL* 845]; 9 July 1987 [Unp. *AVdL* 847]; 13 July 1987 [Unp. *AVdL* 848]; 24 Aug. 1987 [Unp. *AVdL* 850]; 12 Sept. 1987 [Unp. *AVdL* 852]; 30 Sept. 1987 [Unp. *AVdL* 854]; 31 Oct. 1987 [Unp. *AVdL* 856]; 5 Nov. 1987 [Unp. *AVdL* 857]; 18 Nov. 1987 [Unp. *AVdL* 858]; 10 Dec. 1987 [Unp. *AVdL* 860]; 25 Feb. 1988 [Unp. *AVdL* 864]; 12 Apr. 1988 [Unp. *AVdL* 865]; 18 July 1988 [Unp. *AVdL* 869]; 25 Aug. 1988 [Unp. *AVdL* 871]; 10 Sept. 1988 [Unp. *AVdL* 872]; 18 Jan. 1989 [Unp. *AVdL* 874]; 10 Apr. 1989 [Unp. *AVdL* 877]; 24 Apr. 1989 [Unp. *AVdL* 878]; 25 June 1989 [Unp. *AVdL* 881]; 1 Sept. 1990 [Unp. *AVdL* 890]; 5 Jan. 1991 [Unp. *AVdL* 893]; 15 Jan. 1991 [Unp. *AVdL* 894]; 14 May 1991 [Unp. *AVdL* 896]; 13 July 1991 [Unp. *AVdL* 898].
- Letter to Mgr L.A. van Peteghem* [Unp.]: 26 Aug. 1975.
- Letter to Dom J.T. de la Pintièrre* [Unp.]: May 1946.
- Letter to Sr F. des Pirouillons* [Unp.]: c. 1976.
- Letters to C. Poudroyen* [Unp.]: 29 Aug. 1941; 15 Oct. 1941; 14 Dec. 1941; 6 Feb. 1942; 20 Sept. 1946.
- Letters to P. B. de Poulpiquet du Halgoet* [Unp.]: 10 Feb. 1969; 5 Apr. 1969.
- Letter to I. Prinsloo* [Unp.]: 29 Oct. 1986.
- Letter to Dom J. Prou* [Unp.]: 1960.
- Letter to E. Schruer* [Unp.]: 14 Jan. 1988.
- Letters to F. Siebers* [Unp.]: 30 Nov. 1942; 8 Mar. 1943; Apr. 1943; 31 May 1943.
- Letter to J. Simons* [Unp.]: 29 June 1991.
- Letters to N. and E. Steenberg* [Unp.]: 26 Jan. 1982; 24 Oct. 1982.

- Letter to I. Tiemann* [Unp.]: 27 Nov. 1985.
Letter to W. van Tijen [Unp.]: 7 Mar. 1973.
Letters to M. Tyra Antonia [Unp.]: 26 Mar. 1986; 31 May 1987; 10 Feb. 1988.
Letters to Mr Wieder [Unp.]: 31 May 1976; 24 Nov. 1976.
Letters to Dom N. de Wolf [Unp.]: 1 Jan. 1972; 6 Feb. 1977; 26 Sept. 1980; 23 Jan. 1986.
- Archived texts by other authors*
- ARISTOTLE, *Tekst van Aristoteles over het predicaat 'habitus', s.l. n.d.* [Unp. AVdL].
 BROEK, VAN DEN, *Commentaar op de stellingen van Dom H. van der Laan o.s.b., s.l. Dec. 1957* [Unp. AVdL].
 BRUYÈRE, C., *Conférence, s.l. 12 Oct. 1884* [Unp. AVdL].
 —, *Conférence sur Saint Denys, s.l. 9 Aug. 1887* [Unp. AVdL].
 CORDONNIER, G., *Letter to H. Van der Laan, 13 June 1977* [Unp. AVdL].
 DELATTE, P., *De l'union à Dieu, s.l. n.d.* [Unp. AVdL].
 —, *Prières de Dom Paul Delatte, s.l. n.d.* [Unp. AVdL].
 —, *La charte du Christianisme, s.l. 19 & 26 Feb. 1911* [Unp. AVdL].
 —, *Épître aux Hébreux, s.l. 1911* [Unp. AVdL].
 —, *Commentaire sur la Somme contre les gentils, Solesmes 1930* [Unp. AVdL].
 DILLEN, J. VAN, *Notulen van de vergadering van het dagelijks bestuur van de cursus 'Kerkelijke Architectuur', 's-Hertogenbosch 17 Mar. 1954* [Unp. AVdL].
 —, *Letter to M.J. Granpré Molière, 17 Mar. 1954* [Unp. AVdL].
 DEBUYST, F., *Letter to A. Geux, 24 Feb. 2008* [Unp. AVdL].
 GRANPRÉ MOLIÈRE, M.J., *Critiek 'systeem van der Laan' tegenover Gulden Snede, c. 1950* [Unp. AVdL].
 —, *Letter to N. van der Laan, 21 Nov. 1957* [Unp. AVdL].
 —, *Letter to N. van der Laan, 31 Jan. 1958* [Unp. AVdL].
 —, *Letter to H. van der Laan, 15 Jan. 1965* [Unp. AVdL].
 —, *Na de consecratie van de abdijkerk, Vaals 4 May 1968* [Unp. AVdL].
 LAAN, SR L. VAN DER, *Letter to H. van der Laan, 2 July 1963* [Unp. AVdL].
 LAAN, N. VAN DER, *Doel en eerste beginselen der architectuur, s.l. 1941* [Unp. AVdL].
 —, *Over een verwaarloosd aspect van de architectuur, Oegstgeest 26 July 1943* [Unp. AVdL].
 —, *Letter to H. van der Laan, Spring 1953* [Unp. AVdL].
 LEEUWEN, E. VAN, *Letter to abbot Dom M. Mähler, 5 July 1945* [Unp. AVdL].
 MEER DE WALCHEREN (Junior), P. VAN DER, *Carnet des notes, Oosterhout 1919–1932* [Unp. AVdL].
 —, *Traité sur la vie spirituelle & la vie d'oraison, Oosterhout 1925* [Unp. AVdL].
 —, *Lettres au P. Rahder, 1929–1931* [Unp. AVdL].
 —, *Lettres au P. B. de Poulpiquet du Hergouet, 1931* [Unp. AVdL].
 —, *Lettres au P. J. Hessing, 1931–1932* [Unp. AVdL].
 —, *Lettres à ses parents, 1931–1932* [Unp. AVdL].
 —, *Prières & traités, Oosterhout 1931–1932* [Unp. AVdL].
 —, *Agnès, Oosterhout Mar. 1932* [Unp. AVdL].
 —, *La Samaritaine, Oosterhout 1933* [Unp. AVdL].
 MEER, F. VAN DER, *Letter to H. van der Laan, 4 Oct. 1957* [Unp. AVdL].
 —, *Letter to H. van der Laan, 26 Feb. 1958* [Unp. AVdL].
 N.N., *Notulen vergadering studiegroep 'Katholiek leven'. Rede van Dom van der Laan o.s.b., s.l. 11 May 1970* [Unp. AVdL].
 N.N., *Photo book of Oosterhout, offered to H. van der Laan on the occasion of the golden jubilee of his profession by the monks of Oosterhout, Oosterhout 26 May 1979* [Unp. AVdL].
 N.N., *Verslag van het forumgesprek, Delft 20 Nov. 1957* [Unp. AVdL B107].
 N.N., *Verslag van het forum-gesprek over architectuur, Delft 4 Dec. 1957* [Unp. AVdL].

- PADOVAN, R., *Letter to H. van der Laan* 6 June 1984 [Unp. AVdL].
- PETEGHEM, L.A. VAN, *Letter to M. Fernandine of Waasmunster* 17 July 1975 [Unp. AVdL].
- PIRENNE, L., *Letter to H. van der Laan*, 22 Sept. 1971 [Unp. AVdL].
- PIROUILLONS, Sr F. DES, *Letter to H. van der Laan*, 3 Apr. 1976 [Unp. AVdL].
- POULPIQET DU HALGOUET, B. DE, *Père Pieterke, s.l.* 14 Apr. 1944 [Unp. AVdL].
- PUNIE DE PARRY, J. DE, *Conférences sur le chap. LI: l'Oratoire du monastère, La prière, Notre Dame, Oosterhout* 1923 [Unp. AVdL].
- , *De reverentia orationis. Douze conférences sur l'oraison, Oosterhout* 1931–1932 [Unp. AVdL].
- , *Lettres, Haarlem* 1931–1932 [Unp. AVdL].
- , *Conférences, Oosterhout* 31 Jan. 1931, 4 Jan. 1933, 8 Feb. 1933, 13 Mar. 1933, 14 Feb. 1934, 7 Nov. 1934, 30 Jan. 1935, 20 May 1938, 13 Aug 1941 [Unp. AVdL].
- , *Retraite pour l'ordination des premiers ordres mineurs, Oosterhout* 16–18 Sept. 1931 [Unp. AVdL].
- , *Quelques souvenirs touchant la vie & la mort prématurée de notre Père Pierre van der Meer de Walcheren, Oosterhout* 27 Oct. 1933 [Unp. AVdL].
- , *La première conférence au chapitre d'Egmond, Egmond St. Luke* 1935 [Unp. AVdL].
- ROELEN, SR R., *Letter to Br. Lambertus*, 29 Nov. 1997 [Unp. AVdL].
- ROOSE, P., *Homilie op het 50 jarig professiefest van Pater Hans van der Laan, Vaals* 26 May 1979 [Unp. AVdL].
- , *Preek bijzetting Nico van der Laan, Vaals* 25 Sept. 1986 [Unp. AVdL].
- , *Preek uitvaart P. Hans van der Laan, Vaals* 22 Aug. 1991 [Unp. AVdL].
- SR HERMANA, *Letter to Br. Lambertus*, 24 Oct. 1997 [Unp. AVdL].
- TALMA, P., *Maatschappij, kunst, godsdienst, s.l.* 16 Feb. 1963 [Unp. AVdL].
- , *Twee fragmenten: onze intellectie—de zichtbare wereld, s.l.* 27 Apr. 1963 [Unp. AVdL].
- , *De sociale beteekenis van het kunstenaarschap, s.l.* 25 May 1963 [Unp. AVdL].
- , *Cultuur en beschaving, s.l.* Nov. 1963–Jan. 1964 [Unp. AVdL].
- , *De taak van de kunstenaar bij den opbouw van de maatschappij, s.l.* Mar.–Apr. 1964 [Unp. AVdL].
- , *Het einde der middeleeuwen, s.l.* May 1964 [Unp. AVdL].
- , *Inspiratie en rede, s.l.* Sept. 1964 [Unp. AVdL].
- , *Het uitgangspunt van de schilderkunst, s.l.* Mar. 1965 [Unp. AVdL].

OTHER PRIMARY SOURCES

Publications by Hans van der Laan OSB

- 'Open brief', *Roomsche Studentenblad* 17 (28 June 1927) 305–306.
- 'Kleding', *KB* 14 (1946–1947) 98–104.
- 'Errata', *KB* 14 (1946–1947) 130.
- 'Liturgie en Architectuur', *Actio Catholica* 9 (1946) 352–357.
- 'Over de invloed van natuur en bovennatuur op de vorm van het kerkgebouw', *KB* 16 (1948) 16–18.
- 'Façon classique du vêtement sacré', *AAL* 17 (1948) 265–296.
- 'Brieven uit Oosterhout', *KB* 16 (1948) 7.
- 'Brieven uit Oosterhout', *KB* 16 (1948) 55–56.
- 'Dom Bellot', *KB* 17 (1950) 198–199.
- 'Le surplus', *AAL*—supplément *OL* 5 (1949, nr. 2–3) 17–20.
- 'Brieven uit Oosterhout', *KB* 16 (1949) 101–102.
- 'L'aube', *AAL*—supplément *OL* 6 (1949, nr. 4) 21–24.
- 'Brieven uit Oosterhout', *KB* 16 (1949) 190–191.
- 'Over de zin der Liturgische Gewaden', *TvL* 34 (1950) 261–265.

- 'La chasuble. Notes préliminaires', *AE—supplément OL* 8 (1950, nr. 2-3) 39-42.
- 'Composition de la chasuble et de ses accessoires', *AE—supplément OL* 9 (1950, nr. 4) 43-46.
- 'L'aube. Description technique', *AE—supplément OL* 7 (1950, nr. 1) 25-28.
- 'C. Holzmeister, Kirchenbau ewig neu, Innsbruck 1951', *Roeping* 27 (1950-1951) 558.
- [- N. VAN DER LAAN], 'Kapel te Helmond', *BW* 69 (1951) 319-321.
- 'Ter inleiding', in: J. NAALDEN, *De refter der St. Paulusabdij te Oosterhout*. Arch. Dom Paul Bellot O.S.B., Tilburg 1951.
- 'La chasuble pliée ou «plicata»', *AE—supplément OL* 12 (1951-1952, nr. 3) 55-58.
- 'La dalmatique', *AE—supplément OL* 13 (1951-1952, nr. 4) 59-62.
- 'Kerkelijke bouwkunst', in: J.E. DE QUAY, ed., *Het nieuwe Brabant*, t. I, 's-Hertogenbosch 1952, 283-314.
- Het domein van de kunst*, Antwerpen 1952 [Mgr. van Heukelumstichting. Kerkelijke architectuur I].
- Muziek en architectuur*, Antwerpen 1952 [Mgr. van Heukelumstichting. Kerkelijke architectuur III].
- 'La chape', *AE—supplément OL* 14 (1953, nr. 1) 63-66.
- 'Les linges d'autel', *AE—supplément OL* 17 (1953, nr. 4) 79-82 [HvdL, 'The Altar Cloths', tr. E.J. SUTFIN, *Liturgical Arts* 24 (Nov. 1953) 7-8].
- 'Le surplis', *AE—supplément OL* 17 (1953, nr. 4) n.pp.
- 'L'amict', *AE—supplément OL* 20 (1954, nr. 3) 91-94.
- 'La confection de l'aube', *AE—supplément OL* 21 (1954, nr. 4) 95-98.
- 'Comment se pose le problème de l'art d'Église IV. Principes élémentaires d'architecture religieuse', *AE* 22 (1954) 301-304.
- 'Comment se pose le problème de l'art d'Église V. Déterminations naturelles ou surnaturelles pour la forme de l'église', *AE* 23 (1955) 1-4.
- 'Les accessoires de la chasuble', *AE—supplément OL* 29 (1956, nr. 4) 123-126.
- 'Composition, coupe et exécution de la chasuble', *AE—supplément OL* 26-27 (1956, nr. 2) 115-118.
- 'Kerk en kunst', *Vindicamus* (Apr. 1956) 46-47.
- 'La tunique et la dalmatique, composition, mesures, coupe et exécution', *AE—supplément OL* 32 (1957, nr. 3) 135-138.
- 'Vernieuwingen in kerkenbouw te Ronchamp en Syracuse. Architectonische ordonnantie en plastische verhoudingen', *De Tijd* (13 July 1957) 9.
- 'Het kazuifel', *TvL* 42 (1958) 208-213.
- 'Aube de chantre ou d'acolyte', *AE—supplément OL* 112 (1960) n.pp.
- 'Le surplis', *AE—supplément OL* 113 (1960) n.pp.
- 'Kerkelijke architectuur', *St. Adelbert* 8 (1960) 65-68.
- Le nombre plastique. Quinze leçons sur l'ordonnance architectonique*, tr. X. BOTTE, Leiden 1960; *Het plastische getal. XV lessen over de grondslagen van de architectonische ordonnantie*, Leiden 1967; trad. Italiano, *Il numero plastico. Quindici lezioni sull'ordine architettonico*, tr. L. FILIPETTO, Milano 2002.
- 'Het heiligdom der christenen en de moderne architectuur', *BW* 78 (1960) 486-498.
- 'Liturgische gewaden', in: A.M. HEIDT, *Catholica. Geïllustreerd encyclopedisch vademecum voor het katholieke leven*, 's-Gravenhage 1961², 998-1012.
- 'Liturgische voorwerpen', in: A.M. HEIDT, *Catholica. Geïllustreerd encyclopedisch vademecum voor het katholieke leven*, 's-Gravenhage 1961², 1014-1021.
- 'Openbare les over liturgie en Architectuur gehouden op 5 oktober 1963 door Dom van der Laan', *KB* 30 (1963) 500-504.
- 'Bouwen en bidden', *Mededelingen voor de Vrienden van de Abdij St. Benedictusberg*, Mamelis 1966, 11-25.
- 'Théodore Strawinsky aux Pays-Bas', *La liberté* (1 Apr. 1967) [Fribourg].
- 'De architect over zijn werk', in: N.N., *De nieuwe abdykerk van Mamelis*, Vaals 1968, 15-17.

- 'R.-k. St. Willibrorduskerk te Almelo. Architect: Jan de Jong', *BW* 86 (1968) 343–348.
- De liturgie*, Utrecht 1969 [Geschriften van de vereniging voor Latijnse liturgie]. [Also published as: HvdL, 'De liturgie' in: B. BÖCKER, ed., *Nova et vetera. 25 jaar vereniging voor latijnse liturgie*, Kampen 1992, 97–106].
- 'Over de Institutie van het Romeinse Missaal', in: *De Romeinse Mis na Vaticanum II*, Utrecht 1970, 14–26 [Geschriften van de vereniging voor Latijnse liturgie].
- 'Beschouwingen over het huis', *Plan* 3 (1972, nr. 6) 54–59.
- Gesprek van de architect met de zusters van Waasmunster over het in aanbouw zijnde klooster Roosenberg*, May 1974.
- Negen brieven van de architect over de bouw van het klooster Roosenberg*, Vaals 1975, 2008².
- De Architectonische Ruimte. Vijftien lessen over de dispositie van het menselijk verblijf*, Leiden 1977, 1983² (revised), 1992³ (revised), 1997⁴; English trans., *Architectonic Space. Fifteen lessons on the Disposition of the Human Habitat*, tr. R. PADOVAN, Leiden 1983; trad. Français, *L'espace architectonique. Quinze leçons sur la disposition de la demeure humaine*, tr. X. BOTTE, Leiden 1989; Deutsche Üb., *Der architektonische Raum. Fünfzehn Lektionen über die Disposition der menschlichen Behausung*, tr. U. HAHN, et al, Leiden 1992; trad. Italiano, *Lo spazio architettonico*, tr. MVM Milano (dal tedesco), Milano 2002; trad. Español, *El espacio arquitectónico*, tr. W. BEEKHOF, Madrid 2010.
- 'Het menselijk verblijf; grootte, vorm, ruimte', *Plan* 8 (1977, nr. 4) 41–46.
- 'Muziek en liturgie', *Kerkoraal* 3–4 (1978) 7–13, 24–31.
- 'Liturgie en Architectuur', *Communio* 3 (1978) 470–480 [Also published as: HvdL, 'Liturgia e architettura', *Casabella* (1996–1997, nr. 640–641) 83–85 (partial translation); 'Liturgia e architettura. Delle forme in generale', A. FERLENGA–P. VERDE, *Dom Hans van der Laan. Le opere, gli scritti*, Milano 2000, 189–193].
- 'Toespraak', in: W. GRAATSMA–J. NAALDEN, *Architectuur modellen en meubels. Een tentoonstelling ontworpen door Hans van der Laan*, Lemiers 1982, 7–9.
- [—S. GRAATSMA—M. BEEMER], *Letters in steen gehouwen*, Eindhoven 1983.
- [*Vormenspel*] *Het vormenspel der liturgie*, Leiden 1985; English trans., *The Play of Forms. Nature, Culture and Liturgy*, tr. R. PADOVAN, Leiden 2005; trad. Italiano, *La forma. Natura, cultura e liturgia nella vita umana*, tr. K. DEN BIESEN, Milano 2000.
- 'Toelichting bij de tentoonstelling van Dom Hans van der Laan. Februari 1986', in: *n.n.*, *Dom Hans Van der Laan. Architectuurtentoonstelling*, Antwerpen 1986, 9–12 [Exhibition catalogue De Singel].
- 'Il quadro liturgico dell'abbazia di Vaals. Un'autobiografia, 1988', in: A. FERLENGA–P. VERDE, *Dom Hans van der Laan. Le opere, gli scritti*, Milano 2000, 31–44 [For the original: HvdL, *Letter to Sr G. van der Laan* 19880319].
- 'Dankwoord', in: W. GRAATSMA–H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989, n.pp. [Also published in: L.J.M. TUMMERS–J.M. TUMMERS–ZUURMOND, ed., *Abdijkerk te Vaals*, Bloemendaal 2005, 49].
- Het Liturgisch kader van Vaals*, Vaals 1989 [Abdij St. Benedictusberg].
- 'Levensloop', in: W. GRAATSMA–H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989, n.pp. [Also published as: HvdL, 'Levensloop' / 'A life history', in: W. GRAATSMA–J. KIRKPATRICK, *Ter ere van Dom Hans van der Laan, 1904–1991 / In honour of Dom Hans van der Laan, 1904–1991*, Nuth 1992, 98–113; 'Levensloop', in: L.J.M. TUMMERS–J.M. TUMMERS–ZUURMOND, ed., *Abdijkerk te Vaals*, Bloemendaal 2005, 5–6].
- 'Een architectuur op basis van het ruimtelijk gegeven van de natuur', in: W. GRAATSMA–H. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht

- 1989, n.pp. [Also published as: HvDL, 'Een architectuur op basis van het ruimtelijk gegeven van de natuur' / 'Instruments of Order', in: W. GRAATSMA-J. KIRKPATRICK, *Ter ere van Dom Hans van der Laan, 1904-1991 / In honour of Dom Hans van der Laan, 1904-1991*, Nuth 1992, 48-79; 'Instruments of Order', tr. R. PADOVAN, in: B. FARMER-H. LOUW, ed., *Companion to Contemporary Architectural Thought*, London-New York 1993, 284-288; 'Strumenti di ordine', *Casabella* (Apr. 1996, nr. 633) 70-77; 'Instruments of Order', in: P. BRADLEY, ed., *Art, nature and mathematics*, Vaals-Edinburgh 2000, 12-27; 'Strumenti di ordine', in: A. FERLENGA-P. VERDE, *Dom Hans van der Laan. Le opere, gli scritti*, Milano 2000, 194-197].
- 'On a Scottish tartan', in: P. BRADLEY, ed., *Living and correspondences*, Vaals-Edinburgh 2000, 12-25.
- Alfabet in steen*, W. GRAATSMA, ed., Nuth 2001.
- 'The Seven Relationships of Architectonic Space', in: P. BRADLEY, ed., *The Line under the Spell of its Measure*, Vaals-Edinburgh 2001, 78-79.
- Grondbeginselen der architectuur*, t. I-III, Purmerend 2001 [André Dam].
- Dom H. van der Laan, Monnik-architect. Verslag van een reis naar Rome tijdens de vasten in 1955. Naar Rome met Jan, Els en Jeanne Daisy*, Amsterdam 2004, 2008² [Van der Laanstichting].
- Den Bosch, Kruithuis 13 en 14 april 1956. Over de doorbraak naar de Sint-Pieter te Rome. Nabeschouwing op de lezing van ir. Van Ravensteyn*, in: *Dom H. van der Laan, Monnik-architect. Verslag van een reis naar Rome tijdens de vasten in 1955. Naar Rome met Jan, Els en Jeanne Daisy*, Amsterdam 2004, 2008² [Van der Laanstichting].
- 'Brief van Dom van der Laan aan Jos Naalden', *Thematismos* (Apr. 2007, nr. 6-7) 7-13.

Ancient authors

- AMALARIUS SYMPHOSIUS, *Liber officialis* III, 9, in: J.M. HANSENS, ed., *Amalarii episcopi opera liturgica omnia*, t. II, Città del Vaticano 1948.
- ARISTOTLE, *Metaphysica*, ed.: W.D. ROSS, t. II, Oxford 1924.
- , *Ethica Nicomachea*, ed.: I. BYWATER, Oxonii 1959¹³.
- , *Physica*, ed.: W.D. ROSS, Oxford 1962³.
- DUNS SCOTUS, J., *Lectura* III D.1 q.1, in: *Ioannis Duns Scoti Opera Omnia*, t. XX, Roma 2003.
- DURANDUS DE MENDE, G., *Rationale divinatorum officiorum*, in: A. DAVRIL-T.M. THIBODEAU, ed., *Guillelmi Duranti Rationale divinatorum officiorum*, CC CXL-CXLb, Turnhout 1995-1998-2000.
- HORATIUS FLACCUS, *Carmina*, in: *Horace*, t. I, *Odes et épodes*, F. VILLENEUVE, ed., Paris 1964.
- PETRUS VENERABILIS, *Epistolarum* Lib. VI, Ep. IV, in: *PL CLXXXIX*, 386-388.
- PLATO, *Meno*, in: A. CROISSET-L. BODIN, ed., *Platon. Oeuvres complètes*, t. III, Paris 1955.
- , *Timaeus*, in: A. RIVAUD, ed., *Platon. Oeuvres complètes*, t. X, Paris 1956.
- , *Theaitetos*, in: E. CHAMBRY, ed., *Platon. Oeuvres complètes*, t. III, Paris 1938.
- PLOTINUS, *Enneads*, in: E. BRÉHIER, ed., *Plotin. Ennéades*, t. V., Paris 1956.
- PSEUDO-DIONYSIUS AREOPAGITA, *Oeuvres de Saint-Denys l'Aréopagite*, tr. G. DARBOY, Paris 1845.
- , *De coelesti hierarchia*, in: *PG III*, 115-370; *SC 58*, Paris 1958.
- , *De divinis nominibus*, in: *PG III*, 585-996.
- , *De ecclesiastica hierarchia*, in: *PG III*, 369-584.
- , *De mystica theologia*, in: *PG III*, 997-1064.
- S. AMBROSIUS, *Explanatio psalmi I*, in: *CSEL LXIV*, Wien-Leipzig 1919.

- S. AUGUSTINUS, *Confessiones*, in: *PL XXXII*, 659–867; *CCL XXVII*.
 —, *De Ordine* II, in: *PL XXXII*, 994–1020.
 —, *Epistola CV*, in: *CSEL XXXIV*, 595–610.
 —, *In 1^{am} Epistolam Joannis*, tr. X, in: P. AGAËSSE, ed., Paris 1984 [SC 75].
 —, *In Iohannis evangelium*, tr. CXXIV, in: *CCL XXXVI*, 1–688.
 —, *Libri duo de Ordine*, in: *CCL XXIX*, 89–136.
 —, *Regula ad servos Dei*, in: *PL XXXII*, 1377–1385.
 —, *Sermo XLIII*, in: *CCL XLI*, 508–512.
 —, *Sermo CCCXXXVI*, in: *PL XXXVIII/XXXIX*, 1472.
- S. BENEDICTUS NURSINUS, *Regula*, ed: R. HANSLIK, *CSEL LXXV*, Wien 1960.
- S. CAESARIUS ARELATENSIS, *Sermones de Scriptura*, Paris 1937.
- S. CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS, *Catecheses*, 18,23–25, in: *PG XXXIII*, 1043–1047.
- S. EPHRAEM SYRUS, *Hymnes sur la nativité*, Paris 2001 [SC 459].
- S. GREGORIUS MAGNUS, *Dialogorum liber II*, in: *PL LXVI*, 125–204; *SC 260*, 126–249.
 —, *Homiliae in Evangelium*, in: *PL LXXVI*, 1075–1312.
- S. GREGORIUS NYSSENUS, *Apologia in Hexaameron*, in: *PG XLIV*, 62–124.
 —, *De anima et resurrectione*, in: *PG XLVI*, 11–162.
 —, *De Virginitate*, in: *PG XLVI*, 318–416.
 —, *De vita Sanctae Macrinae*, in: *PG XLVI*, 949–1000.
 —, *In Canticum Canticorum*, in: *PG XLIV*, 755–1120.
- S. THOMAS DE AQUINO, *De potentia*, in: *Quaestiones disputatae*, t. II, P. BAZZI, et al, ed., Taurini-Romae 1965.
 —, *De Veritate*, in: *Quaestiones disputatae*, t. I, R.M. SPIAZZI, ed., Taurini-Romae, 1953.
 —, *Expositio in libros Posteriorum Analyticorum*, in: R.M. SPIAZZA, ed., Taurini-Romae 1964.
 —, *Expositio in VIII libros Politicorum Aristotelis*, in: *Opera omnia* ed. Leonina, t. XLVIII, Paris 1971.
 —, *In Aristotelis Librum de Anima Commentarium*, in: A. M. PIROTTA, ed., Taurini 1948.
 —, *In Aristotelis libros Physicorum*, in: *Opera omnia* ed. Leonina, t. II, Romae 1884.
 —, *In duodecim libros Metaphysicorum Aristotelis expositio*, in: M.R. CATHALA-R.M. SPIAZZI, ed., Taurini-Romae 1964.
 —, *In librum Beati Dionysii De divinis nominibus expositio*, in: C. PERA, ed.—P. CARMELLO—C. MAZZANTINI, Taurini-Romae, 1950.
 —, *Scriptum super Sententiis magistri Petri Lombardi*, lib. I, in: P.F. MANDONNET, ed., t. I, Parisiis, 1929.
 —, *Scriptum super Sententiis magistri Petri Lombardi*, lib. IV, in: M.F. MOOS, ed., t. IV, Parisiis, 1947.
 —, *Summa contra Gentiles*, in: *Opera omnia* ed. Leonina, t. XIII–XV, Romae 1918–1930.
 —, *Summa theologica I*, in: *Opera omnia* ed. Leonina, t. IV–V, Romae 1888–1889.
 —, *Summa theologica I^a–II^a*, in: *Opera omnia* ed. Leonina, t. VI–VII, Romae 1891–1892.
 —, *Super Boetium De Trinitate*, in: *Opera omnia* ed. Leonina, t. L, Roma-Paris 1992.
 —, *Super primam Epistolam ad Corinthios lectura*, in: *Super Epistolas S. Pauli lectura*, t. I, R. CAI, ed., Taurini-Romae, 1953.
- VITRUVIUS POLLIO, M., *De architectura libri X*, ed.: F. KROHN, Lipsiae 1912; *Id., De architectura libri decem*, ed.: C. FENSTERBUSCH, Darmstadt 1991.
- WALAHFRIDUS STRABO, *De exordiis*, in: A. HARTING-CORREA, ed., *Walahfrid Strabo's Libellus de exordiis et incrementis quarundam in observationibus ecclesiasticis rerum*, Leiden 1996.

Magisterium

- BENEDICTUS PP. XVI, Litt. Ap. motu proprio *Summorum Pontificium*, 2 juli 2007, in: AAS 99 (2007) 777–781.
- [BR 1961] *Breviarium Romanum, ex decreto SS. Concilii Tridentini restitutum, Summorum Pontificum cura recognitum, cum textu psalmodiarum e versione Pii Papae XII Auctoritate edita*, t. I–II, Ratisbonae 1961 [ed. juxta typicam].
- [CE 1600] *Caeremoniale Episcoporum, Clementis VIII., Innocentii X. et Benedicti XIII., jussu editum, Benedicti XIV. et Leonis XIII. auctoritate recognitum*, Ratisbona 1886 [Ed. Typica].
- [CE 1984] *Caeremoniale Episcoporum ex decreto Sacrosancti Œcumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum*, 14 Sept. 1984.
- [CIC 1917] *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*, 27 May 1917.
- CONC. TRIDENTINUM, Sessio VI, 13 Jan. 1547, *Decretum de iustificatione*, c. 7, in: SGTr 5, 791–799 (DH 1528–1531).
- , Sessio XXII, 17 Sept. 1562, c. 5, in: SGTr 8, 959–962 (DH 1746).
- CONC. VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, Roma 1963, in: AAS 56 (1964) 97–138.
- S. CONGREGATIO RITUUM, *Instructio Musicam Sacram*, 5 Mar. 1967, in: AAS 59 (1967) 300–320.
- S. CONGREGATIO STUDIORUM, *Decretum*, 27 July 1914, in: AAS 6 (1914) 384–386.
- [GR] *Graduale Sacrosanctae Romanae Ecclesiae, De tempore et de Sanctis, SS. D. N. Pii X Pontificis Maximi, iussu restitutum et editum ad exemplar editionis typicae concinnatum et rhythmicis signis a Solesmensibus monachis diligenter ornatum*, Paris-Tornaci-Romae-Neo Eboraci 1961.
- [IGMR 1969] *Institutio Generalis Missalis Romani*, in: *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Œcumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1969.
- IOANNES PAULUS PP. II, Litt. Encycl. *Redemptoris Mater*, 25 Mar. 1987, in: AAS 79 (1987) 361–433.
- , *Chirografo per il centenario del motu proprio 'Tra le sollecitudini' sulla musica sacra*, 22 Nov. 2003, in: AAS 96 (2004) 256–265.
- Katechismus of Christelijke leer*, Haarlem 1910.
- LEO PP. XIII, Litt. Encycl. *Aeterni Patris*, 4 Aug. 1879, in: AAS 12 (1879–1880) 97–115.
- [LH] *Officium Divinum ex decreto Sacrosancti Œcumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Liturgia Horarum iuxta Ritu Romanum*, t. III–IV, Typis polyglottis Vaticanis 1975 [Editio typica].
- [MR 1570] *Missale Romanum, ex decreto sacrosancti Concilii Tridentini restitutum, S. Pii V Pontificis Maximi, jussu editum, aliorum Pontificum cura recognitum a Pio X reformatum et Benedicti XV auctoritate vulgatum*, Ratisbonae 1941 [Ed. XXIV juxta typicam Vaticanam].
- [MR 1969] *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Œcumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1969.
- Ordo ad recipiendum novitium ad professionem sub Regula ss. p. n. Benedicti*, in: *Céramonies de la vêtture et de la profession monastiques*, Solesmes 1883, 1–87.
- PAULUS PP. VI, Ep. apost. *Pacis Nuntius*, 24 Oct. 1964, in: AAS 56 (1964) 965–967.
- , Litt. encycl. *Humanae vitae*, 25 July 1968, in: AAS 60 (1968) 481–503.
- Pius PP. x, Motu proprio *Tra le sollecitudini*, 22 Nov. 1903, in: ASS 36 (1903) 329–339.
- , Litt. Encycl. *Pascendi Dominici gregis*, 8 Sept. 1907, in: AAS 40 (1907) 593–650.
- Pius PP. xi, Litt. Encycl. *Studiorum ducem*, 29 June 1923, in: AAS 15 (1923) 309–326.
- , Const. Ap. *Divini Cultus*, 20 Dec. 1928, in: AAS 21(1929) 33–41.
- , Litt. Encycl. *Quadragesimo Anno*, 15 May 1931, in: AAS 23 (1931) 177–228.

- PRUS PP. XII, Litt. Encycl. *Mystici Corporis*, 29 June 1943, in: AAS 35 (1943) 193–249.
- , Litt. Encycl. *Mediator Dei*, 20 Nov. 1947, in: AAS 39 (1947) 521–595.
- , ‘Dilecti Filii Nostri’, 18 Oct. 1949, AAS 41 (1949) 595–597.
- , ‘Il Sommo Pontefice agli Artisti cattolici’, *L’Osservatore Romano*, 6 Sept. 1950, 1.
- , *Discours en conclusion du 1er congrès international de liturgie pastorale*, Assisi 22 Sept. 1956, in: AAS 48 (1956) 711–725.
- [PR] *Pontificale Romanum summorum pontificum, jusu editum, et a Benedicto XIV Pont. Max. Recognitum et castigatum*, t. I–III, Mechlinia 1873.
- [RR 1614] *Rituale Romanum, Pauli V Pontificis Maximi, jussu editum, aliorumque pontificum cura recognitum atque auctoritate Ssmi D.N. Pii Papae XI ad normam Codicis Juris Canonici accommodatum*, Ratisbonae 1925 [Ed. I juxta typicam Vaticanam].
- [RR 1984 *De Ben.*] *Rituale Romanum ex decreto Sancrosancti Æcumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum, De benedictionibus*, 31 May 1984.
- [RR 1974 *De Comm.*] *Rituale Romanum, De sacra communione et de cultu mysterii eucharistici extra Missam*, Typis polyglotis Vaticanis 1974 [Editio typica].

ELECTRONIC SOURCES

- ARMSTRONG, P.J., ‘Architectural Issues for Concrete Design and Construction’, *CTBUH review* 1 (2001, nr. 3) 1–11, <http://parspbl.com/downloads/ebooks/concrete/Architectural%20Issues%20for%20Concrete%20Design%20and%20Construction.pdf> (access 20100522).
- Bibleworks 4.0, 1998.
- BODAR, A., ed., TV-documentary *Markant*, broadcast 24 Dec. 1988.
- BOERTJES, A.–D. KRAMER, ‘Monnikenwerk’, *Archined* (16 Nov. 2000), <http://www.archined.nl/nieuws/monnikenwerk> (access 20100522).
- , ‘De erfenis van dom. Hans van der Laan (1904–1991)’, *Archined* (8 Nov. 2001), <http://www.archined.nl/nieuws/de-erfenis-van-dom-hans-van-der-laan-1904-1991> (access 20100522).
- DOUANGMANIVANH, A., ‘Hans Van der Laan architecte, la demeure humaine’, *aRoots aRchitecture* (2003), <http://www.a.roots.org/notebook/article123.html> (access 20100522).
- DÜRSTELER, J.C., ‘El número plástico y la divina proporción’, *Inf@vis!* (10 May 2004, mess. 145), <http://www.infovis.net/printMag.php?num=145&lang=1> (access 20100522).
- HELMOND, H. VAN, ‘Bossche School ook buiten de eigen parochie?’, *Archined* (7 Mar. 2007) <http://www.archined.nl/nieuws/bossche-school-ook-buiten-de-eigen-parochie> (access 20100522).
- HITCHCOCK, H.H., ‘Cry Sanctuary! Will Renovated Churches Have Room for Jesus?’, *Adoremus Bulletin*, Online edition 2 (1996, nr. 3), <http://www.adoremus.org/5-6-96CrySanc.html> (access 20100522).
- N.N., ‘Benedictijnse feestkledij’ (Mar. 2008), <http://www.religieuserfgoed.nl/maand.aspx?ID=50> (access 20100522).
- N.N., ‘Zestien kerken op lijst nieuwe rijksmonumenten’, *RKK* (15 Oct. 2007), http://www.katholiekederland.nl/actualiteit/2007/detail_objectID614104_Fjaar2007.html (access 20100522).
- SCHEFFER, F., ed., TV-documentary *De natuurlijke ruimte*, NOS broadcasted 3 Mar. 1993.
- SMITH, T.G., ‘An Architecture to Honor the Church’s Vision’, *Adoremus Bulletin*, Online edition 3 (1997, nr. 8), <http://www.adoremus.org/1197-Smith.html> (access 20100522).

- , 'Church Architecture and 'Full and Active Participation'', *Adoremus Bulletin*, Online edition 10 (2004, nr. 2–3), <http://www.adoremus.org/0404ArchitectureWorship.html> (access 20100522).
- STEENHUIS, M., *Deining in Delft. Countouren van het architectuur- en stedenbou-wonderwijs 1900–1970*, <http://issuu.com/steenhuis/docs/deiningindelft> (access 20100522).

SECONDARY LITERATURE

Unpublished secondary sources

- BONT, P. DE, *Het buiten in de ban van het binnen. Over Hans van der Laan, zijn theorie, zijn werk en zijn waarde*, Delft 1984 [Unp. Essay].
- BROECK, L. VAN DEN, *Dom Hans van der Laan. L'espace architectonique et la crise de la forme*, Bruxelles 1990 [Unp. Essay].
- BURGGRAAF, B., *Ideale verhoudingen. Een beknopt overzicht van de gulden snede en het plastisch getal, s.l.* 2001 [Unp. Essay].
- BUTLER, H., *Le nombre plastique. Présentation didactique des principes d'ordonnance architectonique de Dom H. van der Laan*, Boulogne 1985 [Unp. Essay].
- CHOO, S.Y., *Study on Computer-Aided Design. Support of Traditional Architectural Theories*, München 2003 [Unp. Doctoral thesis].
- CORDONNIER, G., *Au delà du nombre d'or: le nombre radiant, s.l.* 1958 [Unp.].
- DIETEREN, G., *Ruimte voor liturgie*, Heerlen 1981 [Unp. Essay].
- HERMSEN, C.J.M., *Confrontaties tussen Dom Hans van der Laan en de architecten van de nieuwe zakelijkheid na de Tweede Wereldoorlog*, Nijmegen 1993 [Unp. Essay].
- HEUSDEN, H. VAN, *Bossche School versus Delftsche School. Een inventarisatie van twee traditionele architectuurstromingen*, Eindhoven n.d. [Unp. Essay].
- HUVAERE, E., *Dom Hans van der Laan. De architectonische ruimte*, Gent 1989 [Unp. Essay].
- JANSSEN, R., *I,324718*, Delft 2001 [Unp. Essay].
- KARELS, H., *De Architectuurtheorie van Dom van der Laan aan de praktijk getoetst*, Amsterdam 1998 [Unp. Essay].
- KNUTTEL, E., *De Bossche School. Een persoonlijke reflectie op een architectonisch gebeuren, s.l.* 1977 [Unp. Essay].
- KOCH, D., *Tectonische eerlijkheid*, Tilburg 2002 [Unp. Essay].
- KRUHM, K.E., *Four Houses. A Language of Transition from Earth to Sky, s.l.* 1995 [Unp. Essay].
- KRUIJTZER, G.–A. DAM, *Het ontstaan van het plastische getal*, Voorburg 2005 [Unp.].
- LABAT, L.–P. HASSELT, *Dom H. van der Laan. Situering en theorie, s.l.* 1985 [Unp. Essay].
- LENGLET, A., *Tentoonstelling NAI*, Maastricht 23 Feb. 2008 [Unp.].
- LEUFKENS, C., *Naar een architectonische ruimte*, Delft 1984 [Unp. Essay].
- LIPS, H., *Architectuur, s.l.* 1984 [Unp. Essay].
- MAAS, T., *De eigen wetgeving der architectuur. Woorden en werken van Dom H. van der Laan en de Bossche School*, Delft 1988 [Unp. Essay].
- MALSCHAERT, J.F.–T.J. MALSCHAERT, *Architectuur. Spel van ruimte en massa*, Dordrecht n.d. [Unp.].
- MILLAN KLUSSE, I., *Las Relaciones plásticas en el monasterio románico de Sant Pau del Camp. Una aplicación del pensamiento del Padre Van der Laan*, Barcelona 1985 [Unp. Doctoral Thesis].
- N.N., *Architecten Van der Laan en Van Hal. Documentatie '80. Een keuze uit het werk van 1946 tot nu toe*, 's-Hertogenbosch 1980 [Unp.].
- PIACENZA, M., 'Gli aspetti liturgici che incidono sull'arte', intervento in occasione della Giornata di studio sul tema 'Maestà e bellezza nel Suo santuario. L'arte a servizio della liturgia', Vaticano 1 Dec. 2007 [Unp.].

- ROBBERTZ, R., *Zoeken naar essenties. Een vergelijking tussen Aldo Rossi's San Cataldo en Dom Hans van der Laans St. Benedictusberg*, Utrecht 2005 [Unp. Essay].
- SMITS, A., *Het volledig menselijk verblijf*, Tilburg 1985 [Unp. Essay].
- THEUNISSEN, B., *tan(abacus)*, Eindhoven 2007 [Unp. Essay].
- THOMAS, J., *Ima Summis. Een onderzoek naar de filosofische en theologische bronnen van de architectuur van Dom Hans van der Laan*, Leuven 2006 [Unp. Essay].

Secondary literature on Van der Laan

- AARTS, J.-R. FOKKINK-G. KRUIJTZER, 'Morphic Numbers', *Nieuws Archief voor Wiskunde* 1 (2001) 56-58.
- AKERBOOM, J., 'Dom Hans van der Laan. Monnik en architect', *Monumenten* 12 (2000) 4-5.
- ALLIES, B., 'Proportion: Science, Philosophy, Architecture', *ARQ* 3 (2000) 284.
- AMBAUM, J., 'Laan, Johannes van der: Het vormenspel der liturgie', *Theologische Revue* 83 (1987) 497-498.
- AMIËNS, P. VAN, 'Studiebijeenkomst Kerkelijke Architectuur', *KB* 21 (1953) 67-69.
- ARETS, D., 'Op zoek naar de stoelen en tafel van opa en oma. Design Europese design-beurs Undesignable', *De Pers* (16 May 2008) 17.
- ARETS, W.-W. VAN DEN BERG, 'Architectuur zonder meer', in: W. GRAATSMA-H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989, n.pp. [Also published as: ID., 'Architectuur zonder meer' / 'Architecture that goes without saying', in: W. Graatsma-J. Kirkpatrick, *Ter ere van Dom Hans van der Laan, 1904-1991 / In honour of Dom Hans van der Laan, 1904-1991*, Nuth 1992, 82-95; ID., 'Architettura senza commento. Dom Hans van der Laan', *Casabella* (Apr. 1996, nr. 634) 46-49].
- , 'Life-Building', in: P. BRADLEY, ed., *Living and correspondences*, Vaals-Edinburgh 2000, 86-96.
- ARVE, W. TEN, ed., *Gids voor de kunstnijverheid*, Maastricht 2008.
- , ed., *Gids voor de tijd*, Maastricht 2008.
- , ed., *Gids voor het verblijf*, Maastricht 2008.
- ASSENMACHER, G., 'Freuden und Sorgen', *St. Ansgar*, Köln 1991, 48-52.
- , 'Zu Besuch auf Österlen', *St. Ansgar*, Köln 1994, 42-47.
- , 'In Tomellilla', *St. Ansgar*, Köln 1994, 81-83.
- , 'Besuch eröffnete neue Horizonte. Erste Reise Kardinal Meisners in die nordische Diaspora', *Kirchenzeitung Köln* (8 Sept. 1995) 32.
- BAAN, W., 'Van natuur tot liturgie?', *ELK* 17 (Nov. 1985) 10-11.
- BAK, C.G.M., 'De nieuwe kleding', in: C.M.G. BAK, ed., *Dankbaarheid is het geheugen des Harten. Zusters Franciscanessen van Veghel SFIC 1844-1994*, Veghel 1994, 87-93.
- BALEN, H.J. VAN, 'De bedevaartkerk van Syracuse', *KB* 24 (1956-1957) 385-390.
- , 'Een tegenstelling', *KB* 24 (1957) 337-345.
- , 'Een machtsgreep op de ruimte', *KB* 25 (1958) 289-293.
- BALTHASAR, H.U. VON, *Herrlichkeit. Eine theologische Ästhetik*, t. II, *Fächer der Stile*, Einsiedeln 1962.
- BARBIERI, S.-L. VAN DUIN, ed., *Honderd jaar Nederlandse architectuur, 1901-2000. Tendensen, hoogtepunten*, Nijmegen 1999.
- BARENDSE, B.A.M., 'Over de graden in het zijn', *Tijdschrift voor Philosophie* 11 (1949) 155-202. [Also published as: ID, *Zich door het leven heendenken*, Kampen 1982, 42-75].
- , 'Gedachten over de Bossche Cursus', *KB* 30 (1962-1963) 485-486.
- BARRIE, T., *The Sacred In-Between. The Mediating Roles of Architecture*, London-New York 2010.
- BEAUJEAN, A., 'Weihnachten in Mamelis', *Aachener Volkszeitung* (29 Dec. 1973).
- BEIJER, W., 'Sammie mag niet zitten', *De Limburger* (16 Dec. 1999) D4.

- , 'De architectuurwetten van dom Van der Laan', *De Limburger* (2 Nov. 2000) C4.
- BEKAERT, G., 'In heilige gewaden', *Streven* 15 (1961) 45–52.
- , 'Het eigen alfabet', in: N.N., *Dom Hans Van der Laan. Architectuurtentoonstelling*, Antwerpen 1986, 2–4 [Exhibition catalogue De Singel].
- , 'Een beginsel van altijd en overal. Abdijkerk Roosenberg, Waasmunster', in: N.N., *Landschap van Kerken. 10 eeuwen bouwen in Vlaanderen*, Leuven 1987, 279–287. [Also published as: ID., 'Een beginsel van altijd en overal', in: W. GRAATSMAN–H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989, n.pp.].
- , 'In memoriam Dom Hans van der Laan (1905–1991)', *Archis* (Sept. 1991) 9.
- , 'In honour of Dom Hans van der Laan, 1904–1991', in: W. GRAATSMAN–J. KIRKPATRICK, *Ter ere van Dom Hans van der Laan, 1904–1991 / In honour of Dom Hans van der Laan, 1904–1991*, Nuth 1992, 32–44.
- BERENDS, G., 'De harmonische ruimte', *De Waarheid* (21 Oct. 1982) 9.
- BERGE HENEGOUWEN, E. VAN, 'Bossche school: Architectuur op muziek', *Het Stads-gewest* (12 Apr. 1989) 13.
- BERGEIJK, H. VAN, 'Theorie en praktijk van Dom van der Laan' *De Architect* (May 1995) 120.
- BERTRAND, C., 'Fraai boek over Benedictijn Van der Laan', *Vaalsler Weekblad* (11 Jan. 2002) 22.
- , 'Alfabet in steen', *Keerpunt* 5 (29 Jan. 2002) 1.
- BIESEN, K. DEN, 'Vorwort', in: HVDL, *Der architektonische Raum. Fünfzehn Lektionen über die Disposition der menschlichen Behausung*, tr. Prof. Hahn, et al, Leiden 1992, v–vi.
- , 'Preface', in: HVDL, *The Play of Forms. Nature, Culture and Liturgy*, tr. R. Pado-van, Leiden 2005, vii–xiii. [Also published as: ID., 'Voorwoord', *Thematismos* (Feb. 2006, nr. 5) 17–20].
- BIK, J., 'Twee architecten fraai geportretteerd', *De Gelderlander* (7 May 1993).
- BIRAGHI, M., 'Il mattone e la vita spirituale', *Costruire in laterizio* (2001, nr. 81) 36–40.
- BLAUWE, F. DE, 'Het heiligdom te Syracuse. De menselijke maat in de moderne architectuur. Individu en massa', *De Tijd* (19 Aug. 1957) 3.
- BÖCKER, B.F.N., 'Kerkelijke architectuur. De rationalisatie van een voorkeur', *St. Adelbert* 8 (1960) 91.
- BODAR, A., 'Vitruvius in de Nederlanden', in: *Bouwen in Nederland, vijftiengintig opstellen over Nederlandse architectuur opgedragen aan prof. ir. J.J. Terwen*, Delft 1984, 55–104 [Leids Kunsthistorisch Jaarboek 3].
- , 'In memoriam Dom H. van der Laan O.S.B.', *Communio* 17 (1992) 314–319 [Also published in: *Lier en boog* 8 (Nov. 1991) 78–86].
- , 'Het geheim van de liturgie', *Communio* 20 (1995) 87–95 [Also published in: *Geschriften van de vereniging voor Latijnse liturgie* 9 (1993) 15–20].
- , 'Lompheid is lelijk, voorkomendheid mooi', *NRC* (6 May 1994) 8.
- , *Geheim van het geloof*, Tiel 1996.
- , *Nochtans zal ik juichen*, Amsterdam 1999.
- , *Gezellig van de stilte*, Amsterdam 2002.
- , 'Dopend uit de stoere vont', *Brabants Dagblad* (25 Aug. 2004) 6.
- BOELEN, J.F.M., *Het bouwkundig contrapunt. Ontwikkeling van een instrument voor harmonisch bouwen met behulp van de visualisatie van muziek*, Eindhoven 2006.
- BOER, C. DE, 'Het ontwerp als maatspel. Maat en maatsystemen en hun praktische rol in het architectonisch ontwerp', *De Architect Thema* (May 1986, nr. 23) 18–25.
- BOER, N., 'Gewijde kunst', *KB* 14 (1946–1947) 133–138 [The lecture was delivered by Dom Boer, but written by HVDL, *Liturgie en architectuur*, 's-Hertogenbosch 23–24 Mar. 1946].

- , 'Kerkmuziek en architectuur', *KB* 14 (1946–1947) 219–222, 243–249, 284–286.
- , 'Kerk en kerkbouw', in: *N.N., Nederlands nieuwe kerken*, Amsterdam 1948, 16–19 [The lecture was delivered by Dom Boer, but written by HvDL, *Kerk en kerkgebouw*, 's-Hertogenbosch 23–24 Mar. 1946].
- , 'L'atelier de l'abbaye d'Oosterhout', *AAL* 17—supplément *OL* 3 (1948, nr. 4) 9–12.
- BONSINK, A., 'Wonen rondom hofje in Best', *Eindhovens Dagblad* (29 May 1982) 41.
- BOOM, O., '2010. Een goed jaar voor John Körmeling', *Chepos* (Mar. 2007, nr. 9) 25–27.
- BORNEWASSER, J.A., *Vijftig jaar Katholieke Leergangen. 1912–1962*, Tilburg 1963.
- BOSCH, P. VAN DEN–I. KLEIJN, *Van Cuypers tot Dibbets*, Maastricht 2002.
- BOTTE, X., 'Avant-propos', in: HvDL, *L'espace architectonique. Quinze leçons sur la disposition de la demeure humaine*, tr. X. Botte, Leiden 1989, v–vii.
- , 'Die Form des liturgischen Gewandes', *Das Munster* 6 (1953) 322–326; 331–339.
- , 'L'ouvroir liturgique. Quelques réflexions sur la nature et la forme des vêtements sacrés', *AE* 26 (1959) 268–271.
- BOVEN, M. VAN, *Niel Steenbergen. Veertig jaar beeldhouwer, 15 dec. 1978–5 febr. 1979*, Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch 1978.
- BRABANT, G., 'Dom Hans van der Laan. Une oeuvre prophétique pour notre temps', *Le chemin... La bonne nouvelle* (1983, nr. 2) 1–4.
- BRABANT, R. VAN, 'Liturgie en kerkbouw', *KB* 26 (1959) 408–411.
- BRADLEY, P., ed., *Art, Nature and Mathematics*, Vaals-Edinburgh 2000 [From a conference in consideration of the work of Dom Hans van der Laan, Edinburgh 4 Mar. 2000].
- , ed., *Living and correspondences*, Vaals-Edinburgh 2000 [From a conference in consideration of the work of Dom Hans van der Laan, Maastricht 17–18 Nov. 2000].
- , ed., *The Line under the Spell of its Measure*, Vaals-Edinburgh 2001 [From a conference in consideration of the work of Dom Hans van der Laan, Heerlen 26 Oct. 2001].
- BRINGREVE, G., 'Vooruit of achteruit?', *KB* 19 (1951–1952) 346–347.
- , 'Herinneringen aan een reis naar Rome', *Thematismos* (2003, nr. 2) 12–14.
- BROECK, L. VAN DEN, 'De architectonische ruimte. Meer dan een halve eeuw architectuuronderzoek / L'espace architectural. Plus d'un demi-siècle de recherches architecturales', *A+ Architectuur* (1992, nr. 115) 60–64.
- BROEKHUIJSEN, G., 'Niel Steenbergen, beeldhouwer', *TvL* 79 (1995) 303–311.
- BRÜGGEMANN, G., 'Parkeergarage? Plots toont de priorij haar verborgen pracht', *Thematismos* (Dec. 2004, nr. 4) 18–19.
- ed., et al., *Jesu Moder Marias Convent at Mariavall as a research field for the correlation between theory and practice in the later stages of the work of Dom Hans van der Laan: contributions to the symposium in Tomelilla, Sweden, 26 June 2009*, Leuth 2010 [Van der Laanstichting].
- BRUIN, R. DE, 'Jesu Moder Marias klooster, Mariavall, Tomelilla', *Arkitektur* 10 (1991) 24–27.
- , –K.-E. LÖFQVIST, *Ett klosterbygge i tiden*, Höganäs 1994.
- BRUINS, S., 'Maat en getal in het werk van Dom van der Laan en John Körmeling', in: J. DE JONG–V. SCHMIDT–R. Vos, ed., *Opstellen voor Hans Locher*, Groningen 1990, 133–139.
- BRUINS, S., 'Van der Laan, Johannes Theodorus Maria (Dom Hans)', C. OLMO, ed., *Dizionario dell'architettura del XX secolo*, t. VI, Torino-London 2001, 379–380.
- BRUN, S., 'Expositie over architectuur 20^e eeuw gaat zwerven', *Limburgs Dagblad* (6 Sept. 1986) 16.
- BRUSSEE, E., '50 Jaar Mamelis. God zoeken en God alleen', *Katholiek Nieuwsblad* (6 Sept. 2001) 22–23.

- BUCH, J., *Een eeuw Nederlandse architectuur 1880-1990*, tr. J.G. RÖDING, et al, Rotterdam 1993.
- BURG, J. VAN DER, 'Wat architecten moeten doen', *Het Parool* (28 Apr. 1993) 6.
- CHRISTOU, P.-N. GOLZARI, 'The plastic number', *AIII Times* (1985, nr. 5) 4-5.
- , 'Good Measure. Notes on the Seminar', *AIII Times* (1985, nr. 5) 4-5.
- CLEMENTS, W., 'Over geestrijk musiceren', *Tijdschrift voor gregoriaans* (1984, nr. 4) 150-154.
- COOPMANS, L., 'Eén en één is drie', *De Limburger* (5 Feb. 1993).
- CORNFORD, C., 'From the Ground Up. Architectonic Space', *The Architectural Review* (Mar. 1984) 56.
- , 'A Fresh Frame of Reference', *AIII Times* (1985, nr. 7) 8-9.
- DAL CO, F., 'Mostra Lo spazio sacro nel '900. Basilica Palladiana. Vicenza 15 aprile-23 luglio 2000', *Casabella* (July-Aug 2000, nr. 680) 80-85.
- , 'L'essenzialità architettonica di Hans van der Laan', in: V. SANSON, *Lo spazio sacro. Architettura e liturgia*, Padova 2002, 117-124 [Quaderni di Rivista Liturgica 4].
- DAM, A., 'De theorie van het plastisch getal', *Thematismos* (Dec. 2003, nr. 2) 16-17.
- DAWSON, J., 't Moest vanzelfsprekend en betaalbaar zijn', *Thematismos* (Apr. 2007, nr. 6-7) 14-24.
- , 'Bouwen om thuis te komen', *Thematismos* (Dec. 2008, nr. 9-10) 4-11.
- DEBUYST, F., 'Le problème actuel de l'art sacré', *AE* 26 (1958, nr. 105) 113-141. [Also published as: ID., 'Het huidige probleem van de gewijde kunst', *Katholiek Archief* 14 (1959) 489-502].
- DEIJS, H.P., 'Dom Hans van der Laan en zijn niet gebouwde basilica in Rhenen', *Thematismos* (May 2004, nr. 3) 6-10.
- DEKKERS, J., 'Het mooiste gebouw van Limburg is...', *Woonpunt* (Summer 2001) 22-23.
- DELRUE, M., 'Waar de kunst een kniebuiging maakt', *TvL* 79 (1995) 251-265.
- DETTINGMEIJER, R., 'De kerk uit het midden: van godshuis tot 'een of ander huis'. Het belang van de kerken in de Wederopbouw', *Bulletin KNOB* 1 (2002) 1-15.
- DIDERICH, P., et al., *Broeders te wezen*, Zundert 2000 [Abdij Maria Toevlucht].
- DIELS, L., 'Geen kind van zijn tijd', *Zuiderlucht* (Mar. 2008) 14-15.
- DIJK, H. VAN, *Architectuur in Nederland in de twintigste eeuw*, Rotterdam 1999, 100-113.
- DIJKEMA, P., *Innen und Aussen*, Hilversum 1960.
- , 'Denktucht of denkschraalheid', *KB* 30 (1962-1963) 586.
- , 'De nieuwe vleugel van het Stadhuis', in: G.TH.M. LEMMENS, ed., *Het stadhuis van Nijmegen*, Nijmegen 1982, 90.
- , -N. LIESKER, *Binnen en buiten bij een. Een denkweg tot een meer dichtelijk wonen*, 's-Hertogenbosch 2009.
- DIJKSTRA, T., 'S.J. van Embden: bouwen aan veelzijdigheid', *Plan* 14 (Apr. 1983) 21-24.
- DINJENS, P., 'Het getal', *Bouw* 46 (18 Nov. 1967) 1649-1696.
- DOELMAN, J., 'H. van der Laan, Het vormenspel der liturgie', *Prisma-Lectuurvoorlichting* (1986, nr. 468).
- DOES DE WILLEBOIS, J.A. VAN DER, 'Liturgie en beschaving', *Bulletin Vereniging voor Latijnse liturgie* (Mar. 1985, nr. 35) 8-10.
- , 'Boekbespreking. Het vormenspel der liturgie', *Bulletin Vereniging voor Latijnse liturgie* (Nov. 1985, nr. 36) 29-33.
- , 'In Memoriam Dom H. van der Laan (1904-1991)', *Bulletin Vereniging voor Latijnse liturgie* (Nov. 1991, nr. 49) 27-30.
- DOEVENDANS, K.-G. VAN DER HARST, ed., *Het kerkgebouw in het postindustriële landschap / The church in the post-industrial landscape*, Zoetermeer 2004.
- DOMINICUS, M., 'De natuurlijke ruimte. Een subtiele Eisenstein', *Skrien* (1993, nr. 189) 21.

- DRIESSEN, L., 'Negen opstellen over kerkelijke zilversmeedkunst', *Katholiek Nieuwsblad* (12 June 1992) 5.
- DUBOIS, M., 'Het kerkgebouw op het einde van het millennium. De sacraliteit van het licht', *Vlaanderen* (Mar.-Apr. 1997) 87-90.
- , 'De rijkdom van de stilte', *Focox Krake* (20 Dec. 2000) 93.
- , 'De sacraliteit van het licht', *TvL* 85 (2001) 22-28.
- , 'Dom Hans van der Laan bouwde meer dan kerken', *De Architect* (June 2000) 12.
- , 'Het werk van Dom Hans van der Laan', *Vlaanderen* (2000) 290.
- , 'Spirituele ruimte', *Focus Knack* (5 July 2000) 43.
- , 'Spirituele ruimte', *De Architect* (Mar. 2003) 83.
- EBENAU, P., 'Dom Hans van der Laan: Der Architektonische Raum', in: U. SCHRÖDER, ed., *RaumTheorie TheorieRaum. Der Architektonische Raum*, t. I-II, Tübingen-Berlin 2007², 100-102.
- EBNER, J., 'Ausstellung. Dom Hans van der laan in Edinburgh. Die 'Plastische Zahl'', *Deutsche Bauzeitung* 2 (2000) 26.
- EERENBEEMT, H.F.J.M. van den, *Geschiedenis van Noord-Brabant*, t. III, *Dynamiek en expansie*, Amsterdam 1997.
- EGDOM, W. H. VAN, 'De top van Limburg is protestants', *Reformatorisch Dagblad* (28 Aug. 2008) 2.
- EGBERS, H., 'De bedachte ruimten van dom Hans van der Laan', *De Stem Gids* (10 Oct. 1982) T3.
- EINARSSON, T., 'Det Rätta Mättet', *Trots Allt* 4-5 (2002) 40-47.
- EMBDEN, S.J. VAN, 'Granpré Molière. Jubileum van een stedebouwer', *De Linie* (21 Oct. 1949) 5.
- , 'Preface', in: *Architectonic Space. Fifteen lessons on the Disposition of the Human Habitat*, tr. R. PADOVAN, Leiden 1983, v-ix.
- , 'Ordering en eenvoud. Herinneringen aan Dom van der Laan', *Architectuur/Bouwen* (1991, nr. 9) 12-13.
- ENGELMAN, J., 'Bouwwoede als te Beauvais. Een wedergeboorte der bouwkunst? Verandering bij kerkelijke autoriteiten', *De Tijd* (13 July 1957) 10 [also published in: *Schets* 10 (1957, nr. 3) 94-96].
- EPEN, J.H. VAN, 'De geschiedenis van de Kring', *Jaarboek BSK*, 1930, 3-11.
- ERFTEMEIJER, A., 'Een huis van God, waarin het geestelijk leven kan gedijen', *Katholiek Nieuwsblad* (5 Feb. 1985) 6.
- EVERS, A., 'L'orfèvre Jan Noyons', *AE* (1956) 125-128.
- , 'L'ouvroir liturgique. Plaidoyer pour les linges sacrés', *AE* 26 (1959) 236-240.
- , 'L'ouvroir liturgique. Quelques remarques sur l'étole', *AE* 27 (1960) 332-334.
- , -H. FORTMANN, 'De vorm van het kazuiifel', *Nederlandse Katholieke Stemmen* 54 (1958) 217-219. [Also published as: ID., 'L'ouvroir liturgique. La forme de la chasuble', *AE* 26 (1958) 99-106].
- , 'In memoriam. Architect ir. Nico van der Laan', *Mededelingenblad BNA* (1986) 122.
- , 'Ter gedachtenis aan Dom Hans van der Laan', *Vuur en water* 11 (1991, nr. 4), 20-21.
- EXLEY, R., 'Exhibition. Game theory', *Blueprint* 167 (Dec. 1999) 64.
- FABER, E., 'De mode van Pater v.d. Laan', *De Limburger* (31 July 1984).
- FALKENBURG, R., 'Bij de tentoonstelling Dom Hans van der Laan', in: *N.N., Dom Hans van der Laan. Kunst en architectuur*, Middelburg 1986, n.pp. [Exhibition catalogue Middelburg].
- FANELLI, G., *Moderne architectuur in Nederland 1900-1940*, 's-Gravenhage 1981.
- FIJEN, L.-E. GALLE-P. PRONK, *Wandelen met God rond abdijen*, Leuven-Kampen 2005.
- FEIJS, L., 'In search of a golden ratio for the aesthetics of movement', in: L. FEIJS-S. KYFFIN-B. YOUNG, *Design and semantics of form and movement*, Eindhoven 2006, 34-41.

- FERLENGA, A., 'L'architetto Dom Hans van der Laan', *Casabella* (Apr. 1996, nr. 634) 52–55.
- , —P. VERDE, *Dom Hans van der Laan. Le opere, gli scritti*, Milano 2000 [English trans.: ID., *Dom Hans van der Laan. Works and words*, Amsterdam 2001].
- FINK, J., ed., *Benediktinerabtei St. Benediktusberg*, Regensburg 1991, 1998² [Schnell 1886]. Also published as ID., *Abdij S. Benedictusberg Vaals*, Regensburg 1992, 1999²; ID., *Abbaye bénédictine S. Benedictusberg*, Munich 1992.
- FLAGGE, I., 'Stonehenge in Vaals', *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (21 Aug. 1999) 44.
- FRAMPTON, K.–J. CAVA, ed. *Studies in Tectonic Culture: The Poetics of Construction in Nineteenth and Twentieth Century Architecture*, Cambridge-London 1995.
- GEEST, J. VAN, *S.J. van Embden*, Rotterdam 1996.
- GEIPEL, K., 'Holz, Nägel und ein Konzept. Das Mobiliar in den Klöstern von Hans van der Laan', *Bauwelt* 88 (Feb. 1997) 365–367.
- GELDER, H.E. VAN, et al, *Kunstgeschiedenis der Nederlanden*, t. IX, *Negentiende en twintigste eeuw*, Zeist 1965, 1698.
- GENDERS, C., 'Bekroning van theorie en praktijk', in: W. GRAATSMA–H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989, n.pp.
- , 'De architectonische ruimte van Dom van der Laan', *De Architect* 20 (May 1989) 64–69.
- , 'Hans van der Laan: monnik en architect', *Cobouw Week/uit* (22 Sept. 1989) 11.
- , 'Brits essay over de architect Van der Laan', *Cobouw* (29 Jan. 1990) 3.
- , 'Dom Hans van der Laan (1904–1991). Ein Benediktiner als Architekt', *Saison* (May 1992) 32–34.
- GENESTE, D.–A. GIELEN–R. WASSENAAR, *L. van der Laan (1864–1942). J.A. van der Laan (1896–1966). Een katholieke architectenfamilie—rechtzinnig, maar veelzijdig en pragmatisch*, Rotterdam 2002.
- GERAETS, F., *Boven het maaiveld. 100 Portretten van markante Limburgers uit de 20^e eeuw*, Weert 1999, 211–214.
- GERRITSEN, A., 'Een grote naam achter een eenvoudige kerk. Dom van der Laan en de Kerk van Sint Benedictus te Rijswijk', in: W. VAN DER ENDE, *Historische Vereniging Rijswijk. Jaarboek 2000*, Rijswijk 2000, 92–111.
- GERRITSEN, G., 'Nieuwe hommage aan Dom Hans van der Laan', *De Limburger* (30 Nov. 2001) 4.
- GEUX, A., 'En het woord werd beeld', *Thematismos* (Dec. 2004, nr. 4) 11–13 [Published under the name A. ABONNIER].
- , 'De kunst van overeenstemming. De vormgeving van het koorboek van Mamelis', *Thematismos* (Dec. 2007, nr. 8) 16–20.
- , *Wie er op steunt zal niet wankelen*, Tilburg 2010. [Partly published as ID., 'Wie er op steunt zal niet wankelen: de Wijnbergkerk te Wevelgem', *Thematismos* (Dec. 2009, nr. 11–12) 1–11].
- GHERING, F., 'Jan Noyons. Ontwerper en edelsmid', *Catharijebrief* (Sept. 2006, nr. 95) 12–15.
- GIL, E., 'Selected biography', *Liturgical Arts* 24 (1956) 99–104.
- GLADBAARD, J., 'Internationale belangstelling voor de Bossche School blijft groeien', *Het Stadsblad* (13 June 2001).
- GLANCEY, J., 'Eternal values', *RIBA Journal* (Jan. 1986) 28–31.
- GODDIJN, W., ed.–J. JACOBS–G. VAN TILLO, *Tot vrijheid geroepen. Katholieken in Nederland: 1946–2000*, Baarn 1999.
- GOOSSENS, A., 'Vieren in schoonheid. Waarheen? Slotbeschouwingen bij het concrees', *TvL* 85 (2001) 68–75.
- GRAAS, T., ed., *Verborgene Kerkschatten 1400–2000. Katholieke kunst uit Zuid-Holland*, Den Haag 1996 [Jaarboeken van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit, t. III].

- GRAATSMA, W.-H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989.
- , 'In Memoriam', in: W. GRAATSMA-J. KIRKPATRICK, *Ter ere van Dom Hans van der Laan, 1904-1991 / In honour of Dom Hans van der Laan, 1904-1991*, Nuth 1992, 14-15.
- , -J. NAALDEN, *Architectuur modellen en meubels. Een tentoonstelling ontworpen door Hans van der Laan*, Lemiers 1982.
- GRAFE, C., et al., *Architectuur volgens Cees Dam*, Hilversum 1999.
- GRANPRÉ MOLIÈRE, M.J., 'Gewijde kunst. Rede bij de opening van de cursus 'Kerkelijke Architectuur' van de R.K. Leergangen, gehouden te 's-Hertogenbosch, Maart 1946', in: M.J. GRANPRÉ MOLIÈRE, *Woorden en werken van prof. ir. Granpré Molière. Bijgebracht door zijn vrienden en leerlingen*, Heemstede 1949, 87-93.
- , 'XXVI', in: N.G.M. VAN DOORNIK, ed., *Gij zijt niet langer pilgrims... Ervaringen van bekeerlingen binnen de Kerk*, Utrecht-Brussel 1950, 275-284.
- , 'De mythe der 'reine' architectuur', *De Tijd* (13 July 1957) 10.
- , 'Het teken van Jonas', *KB* 19 (1951-1952) 257-259.
- , 'Het aandeel van de Delftse School', *KB* 20 (1952-1953) 321-329.
- , 'Plannen voor het heiligdom van de Moeder der Tranen te Siracuse', *Katholiek Archief* 12 (21 June 1957) 649-658 [also published in: *Schets* 10 (1957, nr. 3) 82-91].
- , 'Een brief over Ronchamp', *Schets* 10 (1957, nr. 3) 77-82.
- , 'Ook Le Corbusier onder de profeten. Ronchamp, produkt tussen het nieuwe zoeken en het oude weten', *De Tijd* (28 Sept. 1957) 9.
- , 'Ook Le Corbusier onder de profeten. Naar aanleiding van de kapel van Ronchamp', *BW* 75 (1957) 490-492.
- , 'Ook Le Corbusier onder de profeten', *Bouw* 12 (1957, nr. 44) 1094-1096.
- GRASSO, G., 'Le vesti e le mode nella Chiesa', *Chiesa Oggi* (2002, nr. 2) 14-15.
- GROENENDIJK, P.-P. VOLLAARD, *Gids voor moderne architectuur in Nederland / Guide to modern architecture in The Netherlands*, Rotterdam 1987.
- , 'Architecten van deze eeuw. Dom Hans van der Laan met de Abdij Mamelis in Lemiers (1956-1986)', *Cobouw* (20 Dec. 1999).
- , *Gids voor hedendaagse architectuur in Nederland / Guide to contemporary architecture in The Netherlands*, Rotterdam 2004.
- , *Architectuurgids Nederland (1900-2000) / Architectural Guide to the Netherlands*, Rotterdam 2006.
- , 'Architecten koplopers in design', *Architectuur/Bouwen* 7 (1991, nr. 5) 24-33.
- GROOTHUIS, A.H., 'Nederlandse kerkbouw op een keerpunt', *KB* 28 (1961) 112-115.
- HAAN, H. DE, -I. HAAGSMA, 'Zoeken naar het ware menselijk verblijf', in: ID., ed., *Wie is er bang voor nieuwbouw... confrontatie met Nederlandse architecten*, Amsterdam 1981, 171-182.
- , -I. HAAGSMA, 'Dom H. van der Laan: speuren naar de grondbeginselen van architectuur', *Intermediair* 7 (13 Feb. 1981) 1-13. [Also published as: ID., 'Zoeken naar het ware menselijk verblijf', in: ID., ed., *Wie is er bang voor nieuwbouw... confrontatie met nederlandse architecten*, Amsterdam 1981, 171-182].
- , -I. HAAGSMA, 'Een proeve van architectonische ruimte', *Intermediair* 7 (13 Feb. 1981) 9.
- , -I. HAAGSMA, 'De theorie van Van der Laan tentoongesteld. 'Architectuur met zonder niks'', *De Architect* 13 (1982, nr. 4) 36-39.
- , -I. HAAGSMA, 'Bossche School', in: *Een onderwerp van voortdurende zorg. Het na-oorlogse bouwen in Nederland*, Utrecht 1983, 80-83.
- , -I. HAAGSMA, 'Monnik van der Laan componeert kloosters zoals muziek. De kern van de architectuur is het matenstelsel', *De Volkskrant* (27 Sept. 1989) 13.
- , -I. HAAGSMA, 'Dom van der Laan ontdekte de architectonische ruimte', *De Volkskrant* (21 Aug. 1991) 15.

- , -I. HAAGSMA, 'Boek en tentoonstelling over de sobere ontwerpen van monnik-architect Dom van der Laan. Père Hans onthult geheimen vanuit hiernamaals', *De Volkskrant* (6 Dec. 1994) 14.
- , -I. HAAGSMA, 'De meubels in de architectuur van Dom Hans van der Laan', *Antiek* 6 (Jan. 1995) 25–33.
- , -I. HAAGSMA, *Plastisch Lexicon*, Haarlem 1996.
- , -I. HAAGSMA, 'Een klooster dat nooit verveelt', *De Volkskrant* (16 Aug. 1996) 21.
- , -I. HAAGSMA, 'Proportionen für ein Kloster in Tomelilla', *Bauwelt* 88 (Feb. 1997) 360–364.
- , -I. HAAGSMA, 'Een afwerende bunker die een hemelse ruimte omsluit', *De Volkskrant* (13 Dec. 1997) 21.
- , -I. HAAGSMA, 'Van der Laan's theorie in perspectief. De Architectonische Ordening Anno Nu', *Architext SCahier* 13 (1999, nr. 68) 3–13.
- , -I. HAAGSMA, 'Dom Hans van der Laan', *Art-nl* 1 (2000, nr. 3) 24–27.
- , -I. HAAGSMA, 'Door het licht tot leven gewekt. Zinsbegoochelend expositiegebouw voor de Heilige Maagd' *De Volkskrant* (7 Dec. 2000) 26.
- , -I. HAAGSMA, *Wim van Hooff, vakman en polychromeur. Kleur en architectuur*, Amsterdam 2001.
- , -I. HAAGSMA, 'Meubels voltooiën ruimtes. Dom Hans van der Laan en Josef Engelberts', *Het houtblad* 14 (Dec. 2002) 38–41.
- , 'Architectonische harmonieeler ging vóór babymelk', *De Volkskrant* (6 Febr. 2003) 11.
- , 'Twee kerken van Jan de Jong met sloop bedreigd', *Thematismos* (Mar. 2003, nr. 1) 14.
- , 'De levende erfenis van Dom Hans van der Laan', *BladNA* (Dec. 2004) 10–13.
- , 'Een woonhuis als embryonale stad'. Jos Naalden, opdrachtgever en eerste bewoner', *Thematismos* (Apr. 2007, nr. 6–7) 3–6.
- , 'Zwaarmoedigheid ontbreekt volledig', *Thematismos* (Apr. 2007, nr. 6–7) 34–39.
- , 'Levende erfenis: Uitbreiding woonhuis door Miel Wijnen', *Thematismos* (Dec. 2007, nr. 8) 21–24.
- , 'De ontdekking van het herbouwde kloostercomplex in de Kerkstraat te Waasmunster', *Thematismos* (Dec. 2008, nr. 9–10) 28–37.
- , -I. HAAGSMA, *Gebouwen van het Plastische Getal. Een lexicon van de 'Bossche School'*, Haarlem 2010.
- HAARSMA, H., 'Silenthotel. In de stad zonder prikkels', *Trouw* (4 Jan. 2002) 12.
- HABETS, M.J.R. *et al*, *Architectuur uit de 20e eeuw in Limburg. 1900–1985*, Heerlen 1985.
- HACKELSBERGER, C., 'Die Arche Noah. Gedanken zur 'Exempla 77' und ihrer Thematik 'Handwerk und Kirche'', *Süddeutsche Zeitung* (29 Mar. 1977) 27.
- HAGEMAN, M., *De Nederlandse architectuur, 1000–2007*, Bussum 2007².
- HAGEMANS, W., 'Architectuurvisie ontwikkeld in 'vrienden-club'. Bossche School leeft nog steeds', *Brabants Dagblad* (13 Jan. 1992) 7.
- HANSSENS, D., 'De alchemie van het voorbeeldig bouwmeesterschap', *De Kovel* 2 (June 2009, nr. 8), 44–51.
- HAVERKATE, H., 'Pleisterplaats', in: H. HAVERKATE, *Vespertied. Over Twente en de Twentenaren*, t. IV, Hengelo 1993, 89–97 [Earlier published as: Id., 'Venite Adoremus. Pelgrim tussen Twente en Limburg', *Twentsche Courant* (21 Dec. 1991) 23].
- HEER, J., 'De Delftsche school en de katholieke architectuur tussen 1945 en 1955', in: H. MEIJER, ed., 'Rooms bouwen', *Eltheto* 64 (1981) 21–105.
- HEIDEN, C. VAN DER, 'Rendering van de schetsen voor een kerk in Bellefontaine, Martinique (1962)', *Thematismos* (Dec. 2009, nr. 11–12) 12–21.
- HEIJNINGEN, H. VAN, 'Limburgse architectuurprijs voor benedictijnse monnik', *Katholiek Nieuwsblad* (26 Sept. 1989) 4.

- HELLEBRAND, A.-D. LUMEY, 'Architect van de stilte. Dom Hans van der Laan', in: *Zwervend genieten van het land zonder grenzen*, Gulpen 1991, 46-47.
- HELVOORT, H. VAN, 'De nieuwe kapel van het Groot-Seminarie te Haaren', *De Maasbode* (22 May 1939) 2.
- , 'De situatie van de kerkenbouw in Nederland na de oorlog', *Katholiek Archief* 7 (1952) 1017-1026.
- HENDRICKS, J.H., 'Naklank bij het 25-jarig Hoogleeraarsjubileum te Delft van Professor Ir. M.J. Granpré Molière', *GB* 32 (1950) 6-11.
- HERBERGHS, L., 't Avontuur van de orde en de regelmaat', *Limburgsch Dagblad* (3 Apr. 1963) 3.
- HERKENS, A., 'Von der Allgemeingültigkeit des Einfachen', *Aachener Volkszeitung* (16 Sept. 1989) W2.
- HERRAETS, J., 'Prijs voor monnik-architect van der Laan', *NRC* (22 Sept. 1989) 6.
- HEUGTEN, W. VAN, 'De mens en zijn ruimte', *Levensvenster* (Feb. 1983, nr. 279) 7.
- HEUVEL, D. VAN DEN-M. STEIGENGA-J. VAN TRIEST, ed., *Lessen: Tupker/Risselada: dubbelportret van het Nederlands architectuuronderwijs 1953-2003 / Lessons: Tupker/Risselada: a double portrait of Dutch architectural education 1953-2003*, Amsterdam 2003.
- HEUVEL, W. VAN, 'De architectuur van Dom Hans van der Laan', *Cobouw* (24 Jan. 1995) 5.
- HEYNINGEN, H. VAN, 'De Bossche School beschreven', *Katholiek Nieuwsblad* (15 Nov. 1996) 23.
- HIJMERSMA, H., 'De architectuur van Dom H. van der Laan', *Het financieele dagblad* (1 Oct. 1982) 15.
- HOFF, A., et al., *Dominikus Böhm. Leben und Werk*, München-Zürich 1962.
- HOFFMANN, G., 'Benediktiner und Baumeister', *Stuttgarter Zeitung* (17 Apr. 2001).
- HOGENBIRK, K., 'De natuurlijke ruimte. Bouwers voor God en de Nieuwe Mens', *Filmkrant* (May 1993, nr. 134) 25.
- HOLLMAN, E., "Beter passen op cultureel erfgoed", *De Limburger* (5 July 2005), 17.
- HOLTMANN, J.F., ed., *De Willibrordkerk Almelo. Het erfgoed van Dom Hans van der Laan, Jan de Jong en Théodore Strawinsky / The Willibrordkerk Almelo. The legacy of Dom Hans van der Laan, Jan de Jong and Théodore Strawinsky*, Almelo 2004.
- , ed., *De Willibrordkerk. Bossche School in Almelo*, Almelo n.d.
- HOOF, G. VAN-A. MERTENS, 'Wederdoper der architectuur bouwde in Vaals abdijkerk', *Standaard der letteren* (9 Apr. 1971) 17.
- , 'Laatste kolom. Grondslagen van de architectuur. Waasmunsters wonderbare Roosenberg', *De Standaard* (24 Aug. 1991) 24.
- HOOFF, A. VAN, 'Kloster Everöd in Schweden', *Erbe und Auftrag* 68 (1992) 156-158.
- , 'Tres faciunt collegium', *St. Ansgar*, Köln 1992, 77-80.
- , 'Benedictijns leven in Zweden', *Benedictijns Tijdschrift* 55 (1994) 69-81.
- , 'Brief van de benedictijnse gemeenschap in Zweden', *Monastieke Informatie* 25 (Mar. 1994, nr. 152) 56-60.
- HOOFF, D. VAN, et al., *Langs moderne architectuur (1945-heden). Architectuurroutes in Nederland en België*, Utrecht-Antwerpen 1994.
- HOOGBERGEN, T., 'Beroemde Bosschenaren (III). Aandacht voor meer persoonlijkheden', *Bossche Bladen* 5 (2003, nr. 1) 22-23.
- HOOGSTRATEN, D. VAN, *Villa's in Nederland. Onder architectuur gebouwde huizen 1900-2000*, Rijswijk 2002, 15-17, 82-83, 87.
- HOUBEN, J., 'Hijskranen kijken neer op abdij', *Limburgs Dagblad* (23 Feb. 2002).
- HOUWINK, P., 'Jan Stuyt (1868-1934) en de vernieuwing van de kerkelijke bouwkunst', *Jaarboek KDC* 8 (1978) 25-62.
- Hsu, M., 'A short introduction to the design of the abbey church', *AIII Times* (1985, nr. 7) 9.
- HUISMAN, J., *Lelijk gebouwd Nederland. De grootste 50 missers*, Den Haag 1991.

- , 'Jo Coenen (2000–2004). 'Een deftige maar eenzame functie'', *Smaak* 6 (June 2006) 42–43.
- , "Er gaat meer kapot dan je lief is, als de kerk verdwijnt", *Belvedere Nieuws* 12 (Jan. 2008) 1–2, 6.
- HUITING, F., 'Kerkelijke Architectuur', *Speculator* 2 (Sept. 1953) 68–69.
- , 'Beschaving en kunst', *Speculator* 4 (Sept. 1955) 68–70.
- , 'Dom H. van der Laan, Le Nombre plastique, Quinze leçons sur l'ordonnance architectonique', *Speculator* 9 (July 1960, nr. 2) 43–44.
- , 'Introduction', in: HvDl, *Le nombre plastique. Quinze leçons sur l'ordonnance architectonique*, Leiden 1960, xi–xiv.
- , 'Voorwoord', in: HvDl, *Het plastische getal. XV lessen over de grondslagen van de architectonische ordonnantie*, Leiden 1967, vii–x.
- , 'Het vormenspel der liturgie', *Benedictijns tijdschrift* 46 (1985) 75–77.
- , 'Herinneringen aan Dom Hans van der Laan', *Thematismos* (2007, nr. 8) 5–15.
- , 'De alchemie der verzoening. Architectuur en spiritualiteit bij Dom Hans van der Laan', *Kovel* 2 (June 2009, nr. 8) 20–31.
- HULTIN, O., ed., *Arkitektur i Sverige 1990–1994 / Architecture in Sweden 1990–1994*, Stockholm 1994.
- IBELINGS, H., ed., *Architecten in Nederland. Van Cuypers tot Koolhaas*, Amsterdam 2005.
- JACOBS, J.Y.H.A., ed., *Gaandeweg aaneengesmeed. Geschiedenis van het bisdom Breda*, Nijmegen 2003.
- JACOBS, P.M.J., 'Laan, Dom (Hans) van der', in: *Beeldend Nederland. Biografisch handboek L-Z*, Tilburg 1993, 6.
- JANSEN, B., 'Muurschildering van zoon componist betiteld als 'meesterwerk'', *De Gelderlander* (29 Aug. 2007).
- JANSEN, D., 'God als getal. In de voetsporen van een gewijde architect', *Pantheon// 9* (Oct. 2005) 8–11.
- , 'De Architectonische ruimte—Vijftien lessen over de dispositie van het menselijk verblijf', *Pantheon// 9* (Oct. 2005) 40.
- JANSEN, K., 'In het klooster is zingen de 'core business'', *NRC* (24 Dec. 2001) 8.
- JANSENS, P., 'Moderne kerkenbouw in Nederland en België', *TvL* 39 (1955) 351–363.
- , 'Liturgie en eigentijdse sacrale kunst', *TvL* 38 (1954) 189–202.
- JENSENIUS, J.H., 'Hvor ble det av proporsjonsbegrepet i arkitekturen?', *Nordisk Arkitekturforskning* 19 (2006, nr. 2) 81–93.
- JOHANNESMA, W., 'Dom van der Laan gebruikte elke dag het spel van de ruimte', *Katholiek Nieuwsblad* (23 Aug. 1991) 6.
- JOHANSSON, R., 'Sakral Arkitektur', *Cementa* 17 (1991, nr. 4) 12–15.
- JONG, J. DE-N. VAN DER LAAN, 'R.k. kerk Sint Lukas te 's-Hertogenbosch', *BW* 82 (1964, nr. 16) 192–195.
- , 'Klooster in Maarssen', *BW* 85 (1967, nr. 2) 24–29.
- JONG, T. DE, 'Met mate. De beginselen van het meten en maatsystemen', *De Architect Thema* (May 1986, nr. 23) 5–11.
- JONGE, S. DE-P. POST, 'Hemelse wielen: Aldo van Eycks Pastoor van Ars-kerk te Den Haag', *Jaarboek voor liturgie-onderzoek* 15 (1999) 55–73.
- , *Kerkarchitectuur na 2000. Het ontwikkelen van grensverleggende typologieën tussen literatuur, architectuur en duurzame ontwikkeling*, Eindhoven 2002.
- JONKER, G., 'Engelen van Dom Van der Laan. De Architectonische ruimte', *Bouw* 33 (7 Jan. 1978) 36.
- JÖNSSON, S., 'Solig fest när Mariavall invigdes', *Kristianstadsbladet* (16 Sept. 1991) 23.
- KAISER, F.-W., 'The Quest for the Real: Religion, Science and Art', in: P. BRADLEY, ed., *Art, Nature and Mathematics*, Vaals-Edinburgh 2000, 46–64.
- KAM, W.A.J. VAN DER, *Niel Steenbergen. Schepping in beelden*, Breda 1999.

- KARELS, H., 'Kloosters in de 12^e en de 20^e eeuw, laboratoria voor fundamenteel architectuuronderzoek', *Thematismos* (Mar. 2003, nr. 1) 7.
- KARSTKAREL, P., 'Architectuurtheorie in drie dimensies', *Trouw* (3 May 1982) 4.
- KEGGE, B., 'De complete samenhang van architectuur', *Platvorm* 45 (Apr. 2002) n.pp.
- KEMPEN, A.F.J. VAN, *Dertig jaar Katholieke Leergangen. 1962–1992*, Tilburg 1992.
- KIES, M., 'Expositie over monnik-architect in Weert. Ruimte en rust centraal bij Dom v.d. Laan', *Eindhovens Dagblad* (3 May 1986) 45.
- , 'In het huis van Jos Naalden', *Eindhovens Dagblad* (3 May 1986) 45.
- KLEIGREWE, S., 'Dom Hans van der Laan: Der Architektonische Raum', in: U. SCHRÖDER, ed., *RaumTheorie TheorieRaum. Der Architektonische Raum*, t. I–II, Tübingen-Berlin 2007², 92–95.
- KLIJN, O., 'Wie schrijft die blijft', *De Architect* 31 (Jan. 2001) 15–16.
- KLINGER, R., 'Att lova Vägen sitt liv', *Katolskt Magasin* (20 Sept. 2002) 1,8–9.
- KLOOS, J.P., *Architectuur, een gewetenszaak*, 's-Gravenhage 1985, 82–85.
- KOHNNEN, R., *Mens. Monnik. Mamelis*, Nuth 2008.
- KOLDEWEY, B., 'De komende kerken van gewapend beton?', *KB* 22 (1954–1955) 81–83, 116–120, 148–151, 177–181, 225–228, 289–291.
- , 'Explosies in het Kruithuis', *KB* 22 (1954–1955) 282–283.
- KOMINIAK, B., *Loci ubi Deus Quaeritur. Die Benediktinerabteien auf der ganzen Welt*, St. Ottilien 1981.
- KOSTER, E., 'Dom Hans van der Laan's Arcadian Architecture', *Architectura & Natura Quarterly* 1 (1992) 32–48.
- KOZYREFF, B., 'Dom Hans Van der Laan, architecte: du sensible à l'arithmétique', in: T. PAQUOT–C. YOUNÈS, *Géométrie, mesure du monde. Philosophie, architecture, urbain*, Paris 2005, 147–158.
- KRAAN, A., *Beelden in Noord-Brabant. Ontwikkeling van de beeldhouwkunst na 1945*, Oirschot 1990.
- KRANENDONK, A. VAN, 'Bij een kapel te Helmond', *KB* 15 (1947–1948) 152–154.
- , 'Weleerwaarde Pater', *KB* 16 (1948–1949) 6.
- , 'Kritische kanttekening', *KB* 19 (1951–1952) 197–183.
- , 'Twee be kroonde eindprojecten van de cursus Kerkelijke Architectuur', *KB* 19 (1952) 177–183.
- , *Rede gehouden bij de opening van de afdeling der Bouwkunde van de Technische Hogeschool te Delft op 24 september 1962*, Delft 1962.
- KROON, H., "De natuurlijke ruimte". Zotte verhalen van twee bevlogen architecten', *Trouw* (29 Apr. 1993) 5.
- KROON, J.J., 'Architectuurwetenschap', *De Ingenieur* (27 Nov. 1964) A729–736.
- KROPHOLLER, A.J., 'Kerkbouw quo vadis?', *TvL* 36 (1952) 43.
- , 'Over hedendaagse bouwkunde met betrekking tot de Kerkenbouw', *TvL* 36 (1952) 152–155.
- KRÜGER J., 'Berghoef: een architect met schippersbloed', *Plan* 14 (Apr. 1983) 9–13.
- KRUIJTZER, G., *Ruimte en getal. Het Plastische getal en Het Gulden-snedegetal*, Amsterdam 1998, Delft 2010².
- , 'Drie-eenheid bij Dom Van der Laan', *Thematismos* (Dec. 2004, nr. 4) 14–17.
- , *Taal en Tal bij Spinoza, Mannoury, Beth*, Delft 2003.
- KUIPER, J.A., *Visueel & dynamisch. De stedenbouw van Granpré Molière & Verhagen 1915–1950*, Delft 1991.
- KUIPERS, M., *Toonbeelden van de wederopbouw. Architectuur, stedenbouw en landinrichting van herrijzend Nederland*, Zeist 2002.
- KUSTERS, S., 'Modellen en meubels van Dom Hans van der Laan in Bonnefanten', *De Limburger* (7 Apr. 1982).
- , 'De weldaad van een eenvoudig leven', *De Limburger* (29 May 1982).
- , 'Letters als monumenten en de betekenis van woorden', *De Limburger* (28 June 1983) 4.

- LAAN (Junior), H. VAN DER, 'Brabant bouwt in baksteen. Bossche School, leer, stijl en middelen', *Brabantia* (June 1993) 3–5.
- , 'Kloosters in de 12^e en de 20^e eeuw. Laboratoria voor fundamenteel architectuuronderzoek', in: M. ACKERMANS–T. HOOGBERGEN, ed., *Kloosters en religieus leven. Historie met toekomst*, Den Bosch 2002, 88–99.
- , 'In memoriam Koos de Haan (1933–2009)', *Thematismos* (Dec. 2009, nr. 11–12) 26–27.
- , –B. BACKS, *Bureau Van der Laan, opvattingen, ontwerpen en uitgevoerde projecten*, 's-Hertogenbosch 2009.
- LAAN, N. VAN DER, 'Over drijfwerk', *Het Bouwblad* 12 (1940–1941) 118–119.
- , 'Flor Vekelmans †', *KB* 14 (1946) 25–28.
- , 'Over twee kerken', *KB* 14 (1946) 49–52.
- , 'Cursus Kerkelijke Architectuur te 's-Hertogenbosch', *KB* 15 (1947–1948) 11.
- , 'Liturgie en kerkbouw', in: N.N., *Nederlands nieuwe kerken*, Amsterdam 1948, 37–41.
- , 'Cursus 'Kerkelijke Architectuur' te 's-Hertogenbosch', *KB* 16 (1948) 84.
- , 'Cursus 'Kerkelijke Architectuur' 's-Hertogenbosch', *KB* 18 (1950) 12.
- , 'Naar een nieuwe richting in de kerkelijke architectuur van Nederland', *TvL* 35 (1951) 296–300.
- , 'De Sinte Catharinakerk te Heusden', *KB* 18 (1951) 225–230.
- , 'Kerk van O.L. Vrouw ten Hemelopneming te Bakkum N.H.', *KB* 19 (1952) 57–58.
- , 'H. Hart kerk te Bergen op Zoom', *KB* 21 (1953) 17–19.
- , 'Een koepelkerk in Philippine', *KB* 21 (1954) 401.
- , 'Beantwoording aan de consequenties van de kenmerken van de Kerk in haar eigentijdse viering van de eredienst vanuit de architectuur', *TvL* 43 (1959) 254–261.
- LAMMERS, F., *Achter de kloostermuren*, 's-Gravenhage 1977.
- , 'Eén grote symfonie', *Trouw* (21 Dec. 1988) 19.
- , 'Bouwen en leven als één grote symfonie van sobere lijnen', *Trouw* (21 Aug. 1991) 2.
- LANGE, H. DE, "In concepten kun je niet wonen", *Trouw* (25 May 2007) 5.
- LANGERWERF, G., 'In memoriam Dom Emmanuel Schuurmans', *Monastieke Informatie* 26 (1996, nr. 162) 84.
- , –P.A. STEFFEN, 'Broeder Jeroen Witkamp 30 jaar abt in Zundert. 1967–1997', *Monastieke informatie* 28 (1997, nr. 168) 54–60.
- LANTMAN, R., 'Onderstroom', *Ingebed* 39 (23 Sept. 1991) 1–2.
- LEENKNEGT, J., 'Monnikenwerk? De Wijnbergkerk en dom Hans van der Laan o.s.b.', *Wibilinga* 22 (2009, nr. 1) 2–26.
- LENGLET, A., 'Opening Address', in: P. BRADLEY, ed., *The Line under the Spell of its Measure*, Vaals-Edinburgh 2001, 12–19.
- , 'Lectori salutem', *Thematismos* (Mar. 2003, nr. 1) 5–6.
- LENZEN, L., 'Die Versuchung der Abtei St. Benedictusberg', *Das Gespräch–Eucharistie und Leben* (Mar.–Apr. 1972) 16–18.
- LEUR, T. DE, 'Wennen aan stilte van abdij Roosenberg', *Nieuwsblad Streeknieuws Waas* (29–30 July 1995) 13.
- LEYDECKER, K., 'Er zog sich von der Welt zurück. Dom Hans van der Laan reinigte die Baukunst im Geist der Klosterbesenkammer', *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (20 Apr. 2001) 47.
- LIESHOUT, J. VAN, 'Monnik van Mamelis bouwt abdij in Zweden', *Limburgs Dagblad* (5 June 1993) 23.
- LINAZASORO, J.I., 'El tiempo detenido. Dom van der Laan, una arquitectura de esencias', *Arquitectura Viva* (Jan.–Feb. 1998) 65–67.
- LINDEN, F. VAN DER, 'Bossche School', *Monumenten* 27 (Jan. 2007) 18–19.

- LINDEN, M.P. VAN DER, 'Het plastische getal', *BW* 86 (1968) 350–352.
- LOCKEFEEER, W., 'Theorie en kader', in: N.N., *Dom Hans Van der Laan. Architectuurtentoonstelling*, Antwerpen 1986, 13–16 [Exhibition catalogue De Singel].
- , 'De schrijnwerker zonder zijns gelijke: Josef Engelberts (1915–2009)', *Thematis-mos* (Dec. 2009, nr. 11–12) 22–25.
- LOMMERS, C., 'Dom Hans van der Laan: monnik en 'meubelmaker'', *Limburgs Dagblad* (8 Apr. 1982) 21.
- LÓPEZ, C., 'Una nueva ruta en la arquitectura de las iglesias. Una arquitectura en busca del orden', *Liturgia* 12 (May–June 1957) 156–160.
- LOUW, H. VAN DE, 'Ruimtelijkheid intiem maken. Architectuur, modellen en meubels van Dom H. van der Laan', *De Nieuwe Linie* (26 May 1982) 16.
- LUKKEN, G.M., 'H. van der Laan, Het vormenspel der liturgie', *Tijdschrift voor theologie* 26 (1986, nr. 1) 98.
- MAAS, T., 'Visie op Bossche school van architect v.d. Laan', *NRC* (1 Apr. 1982) A12.
- , 'Van der Laan zet puntjes op de i van de moderne architectuur', *De Architect* 15 (Mar. 1984) 55–57.
- , 'Het geometrische spel van Hoogstad', *NRC* (29 Mar. 1984) WO3.
- , 'Het bouwen van de "Bossche School"', *De Architect* 15 (Apr. 1984) 64–69.
- , 'Boek en expositie over vormgeving van liturgische objecten en eminente bouwkunst. De theorie en praktijk van een pater-architect', *NRC* (22 Apr. 1986) 7.
- , 'De Bossche School. Een kameleontische stijl', *Brabantia* (May 1988) 3–6.
- , 'Dom H. van der Laan', in: J. BRAND–H. JANSELIJN, *Architecture and imagination / Architectuur en verbeelding*, Zwolle 1989, 154–157.
- , 'Bevrijd van symboliek en nut. Van der Laans weg naar 'de eigen wetgeving der natuur'', *Architectuur/Bouwen* 5 (Sept. 1989) 36–41.
- , 'Vormen die nooit nieuw zijn geweest', *Cobouw, Weekuit* (20 Oct. 1995, nr. 198) 13.
- , 'Some personal reflections on the reception of Van der Laan's work in Dutch architecture', in: P. BRADLEY, ed., *Living and correspondences*, Vaals-Edinburgh 2000, 26–45.
- MAGNAGO LAMPUGNANI, V., ed., *Dizionario Skira dell'architettura del Novecento*, Milano-Genève 2000. [Also published as: Id., ed., *Lexikon der Architektur des 20. Jahrhunderts*, Ostfildern-Ruit 1998; Id., ed., *Lexicon van de twintigste eeuw*, Amsterdam 2006].
- MÄHLER, M., *De Sint Paulusabdij van Oosterhout onder het bestuur van haar eerste abt dom de Puniet 1907–1941*, Tilburg 1991.
- MALSCHAERT, T., 'The house and the human', in: P. BRADLEY, ed., *Living and correspondences*, Vaals-Edinburgh 2000, 74–85.
- MARZIN, W., 'Sonderschau Exempla '77 'Handwerk und Kirche' auf der 29. Internationalen Handwerksmesse 1977', *Süddeutsche Zeitung* (29 Mar. 1977) 27.
- MASIERO, R., *Estetica dell'architettura*, Bologna 1999.
- MEAD, A., 'Instruments of order', *The Architect's Journal* (18 Nov. 1999) 55.
- MEER, F. VAN DER, 'Historische gegevens betreffende de wezenlijke elementen van het kerkgebouw', *KB* 16 (1948–1949) 15.
- , 'Facies ad populum', *Streven* 16 (Dec. 1962) 201–216.
- , 'Bezoek aan de Benedictusberg', *Standaard der letteren* (9 Apr. 1971).
- , *Open Brief over Geloof en Eredienst*, Tiel-Utrecht 1973.
- , 'Indrukken van professor F. van der Meer na een bezoek aan het voltooid klooster Roosenberg op 30 juli 1975', in: HvdL, *Gesprek van de architect met de zusters van Waasmunster over het in aanbouw zijnde klooster Roosenberg*, May 1974, 30–36.
- MEEUWESSE, K., "Het nieuwe Brabant", *Elseviers weekblad* (21 Mar. 1953) 27.
- MEIJEL, L. VAN, *Cees Pouderoyen (1912–1993). Architect en stedenbouwkundige in dienst van de wederopbouw*, Nijmegen 2009.

- MEIJER, H., ed., 'Rooms bouwen', *Eltheto* 64 (1981) 7–19.
- MERTENS, P.A.M.–A. PETERS, 'Bouwkunst van 1839 tot 1989', in: J.C.G.M. JANSEN, ed., *Kunst en cultuur in Limburg*, t. II, Maastricht 1989, 135–187.
- METZ, T., 'Film over twee profeten van de holistische architectuur', *NRC* (28 Apr. 1993) 11.
- MEULENKAMP, W.G.J., 'De Utrechtse edelsmid Jan Noyons (1918–1982)', in: P. LE BLANC, ed., *Kerkelijk zilver. Negen opstellen over kerkelijke zilversmeedkunst*, Den Haag 1992, 149–162.
- MEZGER, M., 'Die Theorie im Dunkeln sieht man nicht', *Eßlinger Zeitung* (10 Apr. 2001).
- MICHELS, J., ed., *Brabant bouwt in Baksteen. Na-oorlogse architectuur in Noord-Brabant 1945–1970*, 's-Hertogenbosch 1993, 11–18.
- MIDDENDORP, J., *Dutch type*, Rotterdam 2004.
- MINNEMA, L., *Bespiegelingen aan het venster. Anthropologische bouwstenen voor een vergelijkend godsdienstwetenschappelijke verheldering van interreligieuze dialoog. Naar aanleiding van K. Nishitani's boeddhistische en K. Rahners christelijke godsdienstwijsbegeerte*, Kampen 1990.
- MOLENAAR, N., 'Om het gouden kalf', *KB* 15 (1948) 187–190.
- , 'R.K. Kerk en klooster 'De Carmel'', *KB* 19 (1951–1952) 273–283.
- MONTANER, J.M., 'Wiel Arets: Arquitectura Europea después del Postmodernismo / Wiel Arets: European Architecture After Modernism', *El Croquis* (1997, nr. 85) 26–31.
- MOONEN, L., *Pater Hans van der Laan O.S.B.: zijn werk als monnik van de St. Paulus-abdij te Oosterhout*, Vaals 1998.
- , 'Abdij St. Benedictusberg 1951–2001', *Monastieke informatie* 32 (July 2001, nr. 194) 170–191.
- , 'Abdij St. Benedictusberg', in: R.P.W.J.M. VAN DER HEIJDEN, ed., *Historische en Heemkundige Studies in en rond het Geuldal. Jaarboek 2004*, Valkenburg aan de Geul 2004, 251–345.
- , 'Ora et labora. De monniken van de abdij St. Benedictusberg, 1951–2005', in: R.P.W.J.M. VAN DER HEIJDEN, ed., *Historische en Heemkundige Studies in en rond het Geuldal. Jaarboek 2005*, Valkenburg aan de Geul 2005, 137–304.
- , 'Das Kloster St. Benediktusberg in Vaals—die Leere des Raums füllen', in: G. BAYER-ORTMANN–D. M. MEIJERING, ed., *Braucht Glaube Kunst?*, Aachen 2006, 86–97.
- MOORS, P., 'Homilie uitgesproken door zijne hoogwaardige excellentie mgr. Petrus Moors, bisschop van Roermond, tijdens de plechtige consecratie van de Abdijkerk van St. Benedictusberg te Vaals op 4 mei 1968', *Confrontatie* (July 1968, nr. 36) 6–9.
- MORAVÁNSZKY, A.–K.M. GYÖNGY, *Architekturtheorie im 20. Jahrhundert. Eine kritische Anthologie*, Wien 2003.
- MÜLLEJANS, P., 'Ein Baudenkmal für Entdecker', *Rheinische Heimatpflege* 37 (2000) 299–300.
- MULLER, W., *Vormgeven. Ordening en betekenisgeving*, Utrecht 1997.
- NECKRITZ, A., 'Dom Hans van der Laan: Der Architektonische Raum', in: U. SCHRÖDER, ed., *RaumTheorie TheorieRaum. Der Architektonische Raum*, t. I–II, Tübingen-Berlin 2007², 88–91.
- N.N., 'Abdij Mamelis krijgt nieuwe koorboeken', *Limburgs Dagblad* (28 Jan. 1989) 9.
- N.N., 'Abdij Mamelis wordt uitgebreid. Groeiende interesse voor kloosterleven', *Limburgs Dagblad* (5 Dec. 1984) 13.
- N.N., 'Abdij te Mamelis heeft eindelijk een echte kerk', *De Limburger* (3 May 1968).
- N.N., 'Abdijkerk Mamelis alleen bestemd voor de eredienst', *Limburgs Dagblad* (3 May 1968) 27.
- N.N., 'Abdijkerk Mamelis geconsacreerd', *De Limburger* (6 May 1968).

- N.N., 'Abdijkerk op Benedictusberg wordt imposant bouwwerk', *De Nieuwe Limburger* (7 June 1967) 5.
- N.N., *Annuaire Sanctus Virgilius 1926*, Delft 1926.
- N.N., *Annuaire Sanctus Virgilius 1927*, Delft 1927.
- N.N., 'Architect Dom H. van der Laan overleden', *Dagblad voor Noord Limburg* (21 Aug. 1991) 13.
- N.N., 'Architect/Benedictijn Dom van der Laan (86) in Mamelis overleden', *Limburgs Dagblad* (21 Aug. 1991) 17.
- N.N., '“Architectuur” in Bonnefantenmuseum: levenswerk Dom van der Laan tot en met 27 juni te bezichtigen', *De Trompetter* (19 May 1982).
- N.N., 'Architectuurprijs Limburg 1989 voor Dom Hans vd Laan', *De Limburger* (22 Dec. 1988) 3.
- N.N., 'Architectuurprijs Limburg voor Dom van der Laan', *Dagblad voor Noord Limburg* (21 Sept. 1989) 26.
- N.N., 'Architectuurprijs Limburg. Dom Hans van der Laan: eenvoud als stijl', *De Limburger* (20 Sept. 1989) 2.
- N.N., 'Architectuurprijs uitgereikt aan Dom van der Laan', *Limburgs Dagblad* (23 Sept. 1989) 15.
- N.N., 'Architectuurprijs voor "brouwerij" Dom Van der Laan', *De Limburger* (23 Sept. 1989) 5.
- N.N., 'Architectuurprijs voor GAB Valkenburg', *Limburgs Dagblad* (9 May 1987).
- N.N., 'Architectuurprijzen in Limburg. Stichting bekroont werk pater Van der Laan', *Cobouw* 131 (24 Apr. 1987) 5.
- N.N., 'Authenticity, not Archeology—Tradition and Today', *Liturgical arts* 25 (1957) n.p.
- N.N., 'Beeldrapportage klooster Roosenberg te Waasmunster', *De Architect* 12 (1981) 117–122 [Archipfoto].
- N.N., 'Benedictijner monnik met architectuurprijs geëerd', *De Volkskrant* (22 Sept. 1989) 9.
- N.N., 'Benediktinerklooster Mamelis Vaals', *EuriArtes* (Apr. 2008) 10–13.
- N.N., 'Benediktinisches Leben in Schweden', *Erbe und Auftrag* 72 (1996) 256.
- N.N., 'Boekennieuws. De architectonische ruimte', *Heemschut* (July–Aug. 1978) 145.
- N.N., 'Bossche Studiebijeenkomst hedendaagse kerkenbouw. Is kapel te Ronchamp architectuur?', *De Tijd* (5 July 1957) 3.
- N.N., 'Bouwkunde 15 jaar. Architectuur, modellen en meubels van Dom Hans van der Laan', *th-berichten* 25 (10 Dec. 1982) 7.
- N.N., 'Cinq manières d'être (ou de ne pas être) moderne', *L'architecture aujourd'hui* (Dec. 1999, nr. 325) 42–43.
- N.N., 'Collectie-Vander Laan gaat naar museum in Vaals', *De Limburger* (23 Mar. 1995) 9.
- N.N., 'Commissione per le nuove chiese e le strutture religiose del territorio', *Ambrosius* 81 (2005) 277–281.
- N.N., 'Cursus voor kerkelijke bouwkunst. Instelling van de R.K. Leergangen', *De Tijd* (14 Dec. 1945) 5.
- N.N., *Abdij Sint Benedictusberg Mamelis Vaals*, Maastricht 1980 [Abdij St. Benedictusberg].
- N.N., 'De architect als hoeder van de slaap', *De Limburger* (30 June 2008) 8.
- N.N., 'De Bossche school', Nov. 2004, in: *Handboek metselwerk*, Den Haag n.d., 1261–13–1261–20.
- N.N., 'De Cursus Kerkelijke Architectuur in 's-Hertogenbosch', *GB* 32 (1950) 83–84.
- N.N., (P.S.), 'De refter van de St Paulus-Abdij te Oosterhout', *KB* 19 (1951–1952) 407–409.
- N.N., 'De tentoonstelling "Nederlands Nieuwe Kerken"', *Forum* (1948) 147.
- N.N., 'De wederopbouw van onze kerken', *Bouw*, (15 June 1946) 560–561.

- N.N., 'Discussie over kerkelijke architectuur', *Katholiek Archief* 15 (1960) 1106–1108.
- N.N., 'Dom H. van der Laan (1905)', in: N.N., *Dutch Arts. Architecture in the Netherlands*, Rijswijk 1991, 51–53 [Ministry of Cultural Affairs].
- N.N., 'Dom H. van der Laan', *Telegraaf* (9 Apr. 1982) 21.
- N.N., *Dom Hans van der Laan. Architectuurtentoonstelling*, Antwerpen 1986.
- N.N., 'Dom Hans van der Laan in de Singel', *Gazet van Antwerpen* (25 Oct. 1986) W17.
- N.N., 'Dom Hans van der Laan overleden', *De Limburger* (19 Aug. 1991).
- N.N., 'Dom Hans van der Laan in Mamelis overleden', *De Limburger* (21 Aug. 1991) 5.
- N.N., 'Dom Hans van der Laan in Waasmunster', *Thematismos* (Dec. 2008, nr. 9–10) 1–3.
- N.N., 'Dom Hans van der Laan overleden', *De Standaard* (23 Aug. 1991).
- N.N., 'Dom Hans van der Laan: Harmonie met de natuur', *Telegraaf* (7 Mar. 1986) T16.
- N.N., 'Dom Van der Laan +', *Bisdomblad 's-Hertogenbosch* 35–36 (30 Aug. 1991).
- N.N., 'Dom van der Laan in de Tiendschuur', *Katholiek Nieuwsblad* (18 Apr. 1986) 5.
- N.N., 'Dom van der Laan krijgt architectuurprijs', *Bouw* 44 (1989) 4.
- N.N., 'Dom van der Laan voor hele oeuvre onderscheiden', *De Trompetter* (6 May 1987) 29.
- N.N., 'Dom van der Laan', *Katholiek Nieuwsblad* (8 Feb. 2002) 25.
- N.N., 'Drukken koorboeken monnikenwerk', *Limburgs Dagblad* (30 Jan. 1989) 5.
- N.N., (H.S.), 'Een fraaie tegenstelling in architectuuropvattingen', *De Volkskrant* (29 Apr. 1993) 17.
- N.N., 'Een Nederlands plan voor Syracuse. Kerk geen gigantische toren maar grote basiliek', *De Tijd* (13 July 1957) 10.
- N.N., 'Eerste schets gereed voor bouw van crypte. Begraafplaats voor stichters', *Limburgsch Dagblad* (14 Nov. 1957) 2.
- N.N., 'Eigen kerk voor abdij Maemelis', *De Tijd* (4 May 1968) 6.
- N.N., 'Ein historisches Ereignis', *St. Ansgar*, Köln 1988, 61–65.
- N.N., 'Eine abtei wird zu klein', *Stadt Gottes* (12 Dec. 1984) 17.
- N.N., *Ensemble. 'De kunstcollectie van de Technische Universiteit Eindhoven' / Ensemble. 'The artcollection of the Eindhoven University of Technology'*, Eindhoven 2001 [Kunstcommissie TU/e].
- N.N., 'Expositie over architectuur van Dom v.d. Laan', *NRC* (13 Sept. 1982) 6.
- N.N., 'Expositie over Benediktijner monnik-architect in Weert. 'Van der Laan-huis' ademt rust en ruimte', *Brabants Dagblad* (10 May 1986) W2.
- N.N., 'Expositie Vaalser monnik in Weert', *Limburgs Dagblad* (11 Apr. 1986).
- N.N., 'Expositie Van der Laan verlengd', *De Limburger* (15 Apr. 2008) 18.
- N.N., 'Face-lift abdij. Herstel kerk Mamelis kost twee ton', *Limburgs Dagblad* (25 Sept. 1992).
- N.N., (O.D.W.), 'Geen ronde vormen in kerk Wijnberg', *Het Volk* (29 Oct. 1999).
- N.N., 'Gemeente Vaals informatief. Bekendmaking', *Vaalser weekblad* (8 June 1984) 1.
- N.N., (L.v.W.), 'H. van der Laan, Der architektonische Raum', *Benedictijns Tijdschrift* 55 (1994) 88.
- N.N., 'H. van der Laan, Het vormenspel der liturgie', *Praktische theologie* (1987) 79.
- N.N., 'Hans van der Laan overleden', *De Standaard* (22 Aug. 1991) 6.
- N.N., 'Heiligdom voor Syracuse. Het doodgevone huis. Klooster een structuurfout', *De Tijd* (30 Aug. 1957) 6.
- N.N., 'Het afscheid van Prof. Ir. M.J. Granpré Molière aan de Technische Hogeschool', *GB* 35 (1953) 71–74.
- N.N., 'Het begrijpelijk maken van de ruimte', *Het Landelijk Dagblad* 1 (2001) 24–26.
- N.N., 'Het getal dat levend maakt' in architectuur van Hans van der Laan', *De Limburger* (23 Aug. 1991) 9.
- N.N., 'Het plastisch getal', *De Volkskrant* (12 Oct. 2000) 34.
- N.N., 'Hjördlich ödmjuknet hos nunnorna', *Ystads Allehanda* (16 Sept. 1991) 10.

- N.N., 'In het Bouwkundig Weekblad', *Katholiek Archief* 16 (1961) 589–590.
- N.N., 'Internationaal symposium Hans van der Laan in stadhuis Heerlen', *De Trompetter* (10 Oct. 2001).
- N.N., 'Juryrapport', in: W. GRAATSMA–H.J.M. TILMANN, ed., *Ailbertusstichting Maastricht ter gelegenheid van de toekenning van de Architectuurprijs Limburg 1989 aan Dom Hans van der Laan*, Maastricht 1989, n.pp.
- N.N., 'Kerk van de maand november', *Kerk en leven* (3 Nov. 1999).
- N.N., (L.T.), 'Kentering sedert 1956. Kerken van deze tijd. Tentoonstelling in bisschoppelijk museum te Haarlem', *De Tijd-Maasbode* (12 Dec. 1959) 3.
- N.N., 'Kleine geschiedenis uit de abdij van Mamelis. Bouw van crypte in nabijge toekomst', *Limburgsch Dagblad* (28 Dec. 1960) 11.
- N.N., 'Klooster van Mamelis: Grote toeloop noopt paters tot uitbreiding', *De Limburger* (8 May 1984) 7.
- N.N., 'Klooster van Mamelis', *Confrontatie* (June 1984, nr. 227) 267.
- N.N., 'Kroniek mei 1968. Godsdienstig leven', *Maasland* 15 (June 1968) 333.
- N.N., 'Lezing over Dom v/d Laan', *De Limburger* (25 Apr. 1986).
- N.N., 'Limburgse abdij wil uitbreiding', *Katholiek Nieuwsblad* (4 Dec. 1984) 7.
- N.N., 'Limburgse monnik bouwt in Zweden een abdij', *De Sleutel* 21 (Apr. 1993, nr. 8) 26.
- N.N., 'Maquette nieuwbouw Mamelis', *Limburgs Dagblad* (6 Dec. 1984).
- N.N., 'Mariavall' erste Klostergründung der Benediktinerinnen in Schweden', *Kirchenzeitung für das Bistum Aachen* 20 (1990) 13.
- N.N., 'Mededeling', *KB* 21 (1953) 42.
- N.N., (A.B.), 'Mode' in het nonnenkleed', *De Tijd* (30 June 1956) 11.
- N.N., 'Moderne kerkbouw', *Kunst en religie* 41 (1959) 34.
- N.N., 'Monk and master-builder', *Limburg International Magazine* 3 (July–Aug. 1982) 16–17, 30–31.
- N.N., (E.), 'Monnikenwerk in Beek en Mamelis', *Maas- en Geleenbode* (8 Feb. 1989) 10.
- N.N., 'Monstrans voor de nieuwe priorij der Benedictijnen te Egmond', *De Maasbode* (30 Oct. 1935) 5.
- N.N., 'NAi Maastricht toont in 'Het Menselijk Verblijf' werk van architect-monnik Dom van der Laan', *Rkkerk.nl* 6 (2008) 169.
- N.N., 'Nära men ändå så långt ifrån', *Torsdagen* (31 Jan. 1991) 8.
- N.N., 'Nederland op de Handwerksmesse-Exempla '77', *Scheppend ambacht* 28 (Apr. 1977) 55.
- N.N., 'Nieuwe expositie in Gruitpoort. Werk van Dom Hans centraal', *De Gelderlander* (5 Sept. 1986).
- N.N., 'Nieuwe koorboeken voor abdij Mamelis', *De Limburger* (30 Jan. 1989) 5.
- N.N., 'Obituary–Dom Hans van der Laan', *Architecture South Africa* (Nov.–Dec. 1991) 10.
- N.N., 'Onze vernieuwing', *Ter-Liefde Gods* 12 (Apr. 1956) 100–104.
- N.N., 'Oosterhout', *Studien O.S.B.* 48 (1930) 33–34.
- N.N., 'Op 4 mei komt Mgr. Moors naar Mamelis. Consecratie van Abdijkerk wordt gedenkwaardige dag voor Zuid-Oost-Hoek', *De Zuid-Oost hoek* 5 (May 1968) 1–2.
- N.N., 'Oppositie Vaals wil niet betalen voor onderhoud kerken', *De Limburger* (29 Sept. 1992) 7.
- N.N., 'Paters benedictijnen maken tijdloos drukwerk', *MoDoVanGelder Magazine* (Dec. 1988, nr. 5) 4.
- N.N., 'Plan voor uitbreiding van de abdij St. Benedictusberg. Eerst crypte, later nieuwe abdijkerk', *Limburgsch Dagblad* (2 Oct. 1958) 2.
- N.N., 'Prijs voor bouwerij' Dom Van der Laan', *De Limburger* (23 Sept. 1989).
- N.N., 'Prijsvraag voor Basiliek te Syracuse', *KB* 23 (1955–1956) 282.
- N.N., 'Rudolf Schwarz e Hans van der Laan: mostra alla basilica Palladiana di Vicenza: 15 aprile–23 luglio 2000', *Casabella* (Apr. 2000, nr. 677) 4.

- N.N., (J.K.), 'Schwedische Benediktiner', *Erbe und Auftrag* 70 (1994) 157.
- N.N., 'Sombere klanken in het Bossche Kruithuis. Fundamentele en actuele aspecten van de hedendaagse kerkbouw', *De Maasbode* (15 July 1957) 3.
- N.N., "'Spatie' geeft prijzen en plussen voor architectuur", *De Limburger* (28 Apr. 1987) 5.
- N.N., 'St. Antipas te Mamelis in altaar ingemetseld', *Limburgs Dagblad* (6 May 1968) 5.
- N.N., 'Subsidie voor herstel abdijkerk Mamelis', *De Limburger* (19 Sept. 1992) 7.
- N.N., 'Subsidie voor restauratie abdijkerk', *Vaalse Weekblad* (2 Oct. 1992) 2.
- N.N., 'The chapel with belltower. Architecture and furniture design by Dom Hans van der Laan', *Himalaya* (1982) 6.
- N.N., *The House Book*, New York 2001. [Also published as: Id., *Het huizenboek*, Zwolle 2004]
- N.N., 'Toeristische informatie. De abdij Mamelis op de Benedictusberg', *De Zuid-Limburger* (10 July 1980).
- N.N., 'Twintig mille voor herstel abdijkerk', *Limburgs Dagblad* (30 Sept. 1992).
- N.N., "U hebt een meesterwerk in huis", *De Limburger* (30 Aug. 2007) 13.
- N.N., "U kunt nu een kruisteken maken als u dat wilt", *De Limburger* (7 Apr. 2008) 13.
- N.N., 'Une etude italienne sur le vêtement sacré', *AE* 20 (1951-1952) 154-155.
- N.N., 'Vaals denkt aan museum rond werk architect Mamelis', *Limburgs Dagblad* (28 Mar. 1995) 13.
- N.N., 'Vaals laat plan voor Van der Laan museum los', *Limburgs Dagblad* (7 June 1996).
- N.N., 'Vaals maakt zich sterk voor collectie Dom van der Laan', *De Limburger* (12 Apr. 1995) 7.
- N.N., 'Vaals staat nog achter Van der Laan-instituut', *Limburgs Dagblad* (25 June 1997) 19.
- N.N., 'Van der Laans spirituele architectuur', *De Limburger* (1 Mar. 2008) 38.
- N.N., 'Verantwoording', *Kunst en religie* 39 (1957, nr. 1) 1-2.
- N.N., 'Vertraging in wijziging van Kath. kerkbouw. Gebrek aan levend verlangen en religieuze uitdrukingskracht', *Brabants Dagblad* (22 Dec. 1959) 7.
- N.N., 'Vient de paraitre: Le nombre plastique', *AE* 28 (1960, nr. 112) D.
- N.N., 'Vom Benediktshaus zum Benediktiskloster', *St. Ansgar*, Köln 2009, 71-79.
- N.N., (S.W.), 'Vorstin op bezoek in abdij Roosenberg', *De Nieuwe Gids* (25 Mar. 1977).
- N.N., "'Weet u wel dat u een meesterwerk in huis heeft?'" *De Limburger* (28 Aug. 2007) 11.
- N.N., 'Wenn ein Plan nicht gelingt... Benediktinermönche verlassen Östra Sönnerslöv', *St. Ansgar*, Köln 1996, 89-91.
- N.N., 'Werk Dom van der Laan bekrond', *Limburgs Dagblad* (23 Apr. 1977) 15.
- N.N., 'Werk van benedictijner monnik op THE', *th-berichten* 25 (10 Dec. 1982) 1.
- N.N., 'Zingende paters', *Elseviers Magazine* (24 Apr. 1982) 159.
- NELISSEN, N.J.M., *Strijd om Architectuur in Europa. Een kleine 'mars' door de geschiedenis*, Nijmegen 2003.
- NIX, T., 'Kerkelijke architectuur, prekepraat en lekepraat', *St. Adelbert* 8 (1960) 101-102.
- , 'Eigen wijsheid', *KB* 30 (1963) 586-587.
- NOYONS, W., ed. *et al*, *Jan Noyons. Edelsmid*, Rotterdam 2006.
- NYS, R., 'Dom Hans van der Laan. Abbazia a Vaals/Olanda', *Domus* (Feb. 1992, nr. 735) 40-49.
- , 'Benediktinerabtei Vaals, Holland. Hans van der Laan, Architekt und Mönch', *Bauwelt* 83 (1992) 586-587.
- , 'Dom Hans van der Laan. Pezzi d'arredo e oggetti / Furniture items and objects', *Domus* (Jan. 1996, nr. 778) 63-73.
- O'DONNELL, R., 'Book Reviews', *Architectural Association Files* (1994, nr. 36) 74-78.
- O'SEERY, F., 'De meubels van de monnik', *De morgen* (4 Dec. 1999) 82-83.
- OIRSCHOT, A. VAN, 'De Bossche School: geen na-bouw, wel nieuw-bouw', *Monumenten* 7 (1986, nr. 1) 16-17.

- OLDENBURGER, J., 'De liefde bouwt een woning. Gesprek met Theo Malschaert', *Thematismos* (Mar. 2003, nr. 1) 16–18.
- , 'Bij een beeldje van Niel Steenbergen', *Thematismos* (Dec. 2003, nr. 2) 19–21.
- , 'In memoriam Wim van Hooff (1918–2002). Kleur en architectuur', *Thematismos* (2003, nr. 2) 10–11.
- , 'Periode Oosterhout 1927–1968', *Thematismos* (Dec. 2004, nr. 4) 8–9.
- , 'In memoriam Hanny van der Laan-Tummers. 1916–2005', *Thematismos* (Feb. 2006, nr. 5) 24.
- , 'De maatverhoudingen geanalyseerd', *Thematismos* (Apr. 2007, nr. 6–7) 25–33.
- OLIEMULLER, T., 'Dom Hans v.d. Laan leerde in Leiden architectonisch zien', *Het Binnenhof* (23 Dec. 1988) 17.
- OPMEER, P., 'Het werk van monnik-architect Dom Hans van der Laan', *Elle wonen* 56 (Dec. 2000) 17–22.
- OUD, H.E., *J.J.P. Oud. Architect 1890–1963, feiten en herinneringen gerangschikt*, 's-Gravenhage 1984.
- PADOVAN, R., 'Laugier to van der Laan', *Architectural Design* 49 (1979, nr. 12) 324–326.
- , 'H. van der Laan', *Alli Times* (1984, nr. 4) 8–9.
- , 'The Rational Architecture of Hans van der Laan', *Transactions* (1984, nr. 5) 28–38.
- , 'Machines à méditer', in: R. ACHILLES–C. MYHRUM, ed., *Mies van der Rohe: Architect as Educator*, Chicago 1986.
- , 'A Necessary Instrument?', *The Architect* (Apr. 1986) 54–57.
- , 'Measuring and Counting', *The Architect* (May 1986) 54–58.
- , 'Theory and Practice', *The Architect* (June 1986) 54–58.
- , *Dom Hans van der Laan, architecture and the necessity of limits / Dom Hans van der Laan: architectuur en de noodzaak van begrenzingen*, Maastricht 1989.
- , 'Dom Hans van der Laan: Nature, art and architecture', *Media Development* 3 (1990) 14–17.
- , 'Dom Hans van der Laan', *The Independent* (1 Oct. 1991) 27.
- , 'Obituary', *The Architectural Review* (Oct. 1991) 9.
- , *Dom Hans van der Laan: Modern Primitive*, Amsterdam 1994.
- , *Proportion. Science, philosophy, architecture*, London 1999.
- , 'Vitruvius and Dom Hans van der Laan', in: R. ROLF, ed., *Vitruviuscongres*, Heerlen 1997.
- , 'The Plastic Number', in: P. BRADLEY, ed., *Art, Nature and Mathematics*, Vaals-Edinburgh 2000, 28–44.
- , 'After Van der Laan', in: P. BRADLEY, ed., *The Line under the Spell of its Measure*, Vaals-Edinburgh 2001, 42–76.
- , 'Reflections on Het vormenspel: Art, Liturgy and Life', in: P. BRADLEY, ed., *Living and correspondences*, Vaals-Edinburgh 2000, 46–73. [Also published as: ID., 'Het vormenspel: kunst, liturgie en leven', tr. J. OLDENBURGER, in: *Thematismos* (Feb. 2006, nr. 5) 3–16].
- , *Towards universality. Le Corbusier, Mies and De Stijl*, London 2002.
- , 'Dom Hans Van Der Laan and the Plastic Number', in: K. WILLIAMS, ed.–J.F. RODRIGUES, *Nexus IV: Architecture and Mathematics*, Fucecchio 2002, 181–193.
- PALM, J., *Kloosters in Nederland. Plaatsen voor bezinning en inspiratie*, Baarn 1991.
- PANZA, P., 'Tandem Vicenza: Schwarz e Van der Laan alla Basilica Palladiana. Religiosi questi architetti', *Corriere della Sera* (19 June 2000) 29.
- PEETERS, C.J., 'Kerkelijke kunst en religieuze kunst', in: *Religieuze kunst vandaag*, 's-Hertogenbosch 1987, 28.
- PETERMEIJER, J.P.A., 'Laan, Dom Hans van der (1904–1991). Architect', in: J. VAN OUDHEUSDEN, ed., *et al., Brabantse biografieën. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noordbrabanders*, t. III, Meppel-Amsterdam 1995, 72–75.

- PETERSE, K., *Noorderhof*, Amsterdam 1999.
- PETZOLT, S., 'Vaals (St. Benedictusberg Mamelis-V.)', in: *Lexikon für Theologie und Kirche X*, Freiburg 2001, 506.
- PIRENNE, L., 'Initiatief tot bewaarplaats. Studiecentrum 'Bossche School' in rijksarchief?', *Brabantia* (May 1988) 7–9.
- PLOEG-LOWSSEN, S. VAN DER, 'Liturgische gewaden', *Weven* 11 (Nov. 2000) 27.
- POST, P., 'Sacrament van ruimte: notities over het kerkgebouw als sacrament en als ruimte voor liturgie'. *Rond de tafel* 38 (May 1983) 74–81.
- , 'Kenterend tij? Een plaatsbepaling van twee kerkontwerpprojecten', *TvL* 81 (1997) 199–215.
- , ed., *Een ander huis. Kerkarchitectuur na 2000*, Baarn 1997.
- , 'Church Architecture and Liturgy: Current Perspectives for Liturgical Inculturation', in: N. SCHREURS–T. PLASTOW, ed., *Juxtaposing contexts. Doing contextual theology in South Africa and in the Netherlands*, Pietermaritzburg 2003, 162–187.
- , 'Raum für Liturgie zwischen dynamischem Ideal und statischer Wirklichkeit. Eine Untersuchung aus der Perspektive des 'materiellen Christentums'', *LJ* 54 (2004) 104–118.
- POUDEROYEN, B.J.M.M., 'Architectuur en Muziek', *Tijdschrift voor Gregoriaans*, 21 (1996, nr. 3), 101–112.
- , 'Architectuur en Muziek', *Tijdschrift voor Gregoriaans*, 22 (1997, nr. 2) 42–47.
- POUDEROYEN, C., 'Christelijke bouwkunst', *KB* 14 (1947) 121–125.
- , 'Over schaal', *KB* (1947) 195–196.
- , 'Een onvriendelijk Sinterklaasvers', *KB* 16 (1948) 48.
- , 'Kenmerkende vormen van de elementen van de kerkbouw', *KB* 16 (1948–1949) 21–23.
- , 'Moderne kerkelijke architectuur', *KB* 19 (1951–1952) 309–311.
- , 'Liturgie, theologie en kerkbouw', *Roeping* 34 (1958, nr. 6) 309–314.
- POUDEROYEN, D., 'Inwendige en uitwendige factoren bij het bouwen', *Futura* 15 (1980, nr. 6) 5–12.
- , 'Verkenning van de stedelijke ruimte', *Futura* 16 (1981, nr. 6) 2–10.
- , 'Nature and Architecture: A Vision on Green Urban Development', in: P. BRADLEY, ed., *Art, Nature and Mathematics*, Vaals-Edinburgh 2000, 66–90.
- , 'Van der Laan in a Dutch Context', in: P. BRADLEY, ed., *The Line under the Spell of its Measure*, Vaals-Edinburgh 2001, 20–41.
- , 'Rationele en poëtische maatstaven', *Thematismos* (Mar. 2003, nr. 1) 8–10.
- , 'Over matenstelsels', *Thematismos* (Dec. 2003, nr. 2) 6–9.
- , 'Over matenstelsels II', *Thematismos* (May 2004, nr. 3) 18–21.
- , 'Van der Laan en het Nieuwe Bouwen', *Thematismos* (Dec. 2004, nr. 4) 3–7.
- , 'De windwijzer', *Thematismos* (Feb. 2006, nr. 5) 22–23.
- , 'Een theorie van het maken', *Thematismos* (Dec. 2007, nr. 8) 1–4.
- , 'De binnenhof van de abdij Roosenberg als stadsplein: sporen van een stedenbouwkundige theorie in ontwikkeling', *Thematismos* (Dec. 2008, nr. 9–10) 12–17.
- POULS, J., *Ware schoonheid of louter praal. De Bisschoppelijke Bouwcommissie van Roermond en de kerkelijke kunst van Limburg in de twintigste eeuw*, Maastricht 2002.
- , 'Bossche School', in: G. HARINCK, *Christelijke Encyclopedie*, t. I, Kampen 2005, 236–237.
- , 'Laan, Hans van der', in: G. HARINCK, ed., *Christelijke Encyclopedie*, t. II, Kampen 2005, 1078–1079.
- PRINSLOO, I., 'Homage to Genius and Wisdom: Le Corbusier and Dom Hans van der Laan. Towards a comparative study of La Tourette and St Benedictusberg', *Architecture South Africa* (Jan.–Feb. 1988) 31–39.
- PRONK, P., *Bodar. De binnenzijde van een omstreden priester*, Kampen 2004.
- PUTTE, A. VAN DE, 'H. Van der Laan, De Architectonische Ruimte', *Tijdschrift voor Filosofie* 40 (1978) 541.

- RADEMAKER, C.S.M.-A. VERDAASDONK, *Een kleine kerkgeschiedenis. Sint Willibrordskerk in Zierikzee*, Zierikzee 1995.
- RAEMDONCK, H., 'Architectuur en levensbeschouwing', *Thematismos* (Dec. 2008, nr. 9–10) 38–47.
- , *Roosenbergabdij Waasmunster. Getuige van trouw aan traditie en vernieuwing*, Antwerpen 2008.
- RAVESTEYN, S. VAN, 'De doorbraak naar de St. Pieter te Rome (Via della Conciliazione)', *Forum* 7 (Mar. 1952, nr. 3) 76–111.
- REES, E., 'Geometry in Art and Nature', in: P. BRADLEY, ed., *Art, Nature and Mathematics*, Vaals-Edinburgh 2000, 92–102.
- RÉGAMEY, P.R., *Art sacré au XXe siècle?*, Paris 1952.
- REIJGERSBERG, J.N., (P. CONSTANTINUS), 'Terug naar de Romantiek', *TvL* 36 (1952) 40–43.
- , 'Basilicale Romantiek: in de twintigste eeuw!', *De Nieuwe Eeuw* (29 Mar. 1952) 7.
- , 'Romantiek in de moderne Kerkbouw', *De Nieuwe Eeuw* (14 June 1952) 7.
- , 'Drie richtingen in de moderne Nederlandse kerkbouw. Huiver voor het gebruik van beton', *De Nieuwe Eeuw* (24 Dec. 1952) 9.
- , 'Een kleine opheldering', *TvL* 37 (1953) 44–45.
- , 'Richtingen in de naoorlogse katholieke kerkbouw in Nederland', *Katholiek archief* 8 (1953) 994–1004.
- , 'Moderne Nederlandse kerkbouw', *De Nieuwe Eeuw* (10 Jan. 1953) 7–8.
- , 'Talrijke kerken, talrijke stijlen. Honderd jaar kerkelijke architectuur', *De Nieuwe Eeuw* (9 May 1953) 11.
- , 'Geef ons kerktorens! Beter een halve toren dan helemaal géén...', *De Nieuwe Eeuw* (11 Apr. 1953) 8.
- , 'Hedendaagse kerkbouw in Nederland. De basiliekbouw van de 'Bossche richting' getuigt van een eenzijdige kijk op kunst en leven', *De Nieuwe Eeuw* (24 Dec. 1953) 11.
- , 'Het compositieprobleem in de kerkelijke architectuur', *De Nieuwe Eeuw* (23 Jan. 1954) 8.
- , 'Nieuwe stromingen bij kerkbouw en kerkinrichting (Theologische en Liturgische verantwoording)', *GB* 36 (1954) 35–42.
- , 'Kerkelijke bouwkunst', in: A.M. HEIDT, *Catholica. Geïllustreerd encyclopedisch vademecum voor het katholieke leven*, 's-Gravenhage 1955, 557–566.
- , 'De Bossche richting en Syracuse. De Basiliekstijl is zijn eigen weg gegaan', *De Tijd* (31 July 1957) 5.
- , 'Prof. F. van der Meer over Kerkbouw', *De Stem* (20 Nov. 1957) 5.
- , *Kunst in dienst van de Kerk*, Helmond 1958.
- , *Eigentijdse liturgische kunst*, Rotterdam 1961.
- REINSHAGEN, P., 'Gulden snede en het plastische getal', *Delft Integraal* 15 (1999, nr. 6) 19–21.
- REISSNER, H., 'Nur Eines ist notwendig. Die Abtei St. Benedictusberg bei Vaals', *Grosser Ruf* (Oct. 1980) 130–131.
- REMERY, M.P., 'Inleiding', in: HVDL, *Negen brieven van de architect over de bouw van het klooster Roosenberg*, Vaals 2008², 1–2.
- , 'Celebratie *ad orientem* of *versus populum*? Frits van der Meer en Hans van der Laan over de oriëntatie van het kerkgebouw', *TvL* 94 (2010, nr. 6) 324–337.
- , 'The influence of Solesmes on the theory of Dom Hans van der Laan OSB on liturgy and architecture', *Jaarboek voor liturgie-onderzoek* 26 (2010) [in preparation].
- REMOORTERE, J. VAN, 'Abdij Roosenberg. Waasmunster', in: *Abdijengids voor België*, Tielt 1995.
- RHOWBOTHAM, K., 'Argumentation by numbers', *Building Design* (18 Nov. 1983, nr. 666) 26.
- , 'Richard Padovan lectured on Van der Laan at the RIBA. Rational thinking', *Building Design* (18 Nov. 1983, nr. 666) 2.

- RIETVELD, G., 'Boekbespreking', *BW* 78 (2 Sept. 1960) 403.
- ROBBERTZ, R., 'St. Benedictusberg. Architectuur voor feilbare wezens', *Desipientia* 13 (Sept. 2006) 40–43.
- ROEFS, J., 'Tektonische duizeligheid. Essay architectuur: filosofie en kritiek', *Chepos* (June 2006, nr. 6) 24–27.
- ROMIJN, C., 'Meubels van Limburgs dubbeltalent', *Limburgs Dagblad* (4 Mar. 2000) 35.
- ROODNAT, J., 'Luchtige, wonderschone film over attractieve koperblazers', *NRC* (29 Jan. 1993) kunst 7.
- ROOIJ, A.J.J. VAN, 'Het Mariaheiligdom voor Syracuse. Een prijsvraag die problemen oproept', *De Maasbode* (20 July 1957) W1.
- , 'Discussies rond de kerkelijke architectuur. Orthodox werk uit de Bossche School', *KB* 27 (1960) 301–316.
- , 'Kerk. Baken langs de weg der mensheid', *De Stem* (17 Feb. 1962) 9.
- , 'Realiteitszin en kerkelijke architectuur', *De Stem* (17 Mar. 1962) 9.
- , 'Redeneren en creativiteit in kerkelijke architectuur', *De Stem* (13 Apr. 1962) 9.
- , 'Kerkelijke architectuur in het Bredase bisdom', *De Stem* (18 May 1962) 2.
- ROOIJ, H. VAN, 'Bossche School van benedictijner monnik krijgt internationaal meer belangstelling', *Bisdomblad* (29 July 1988) 8.
- ROOS, R., 'Luxemburger Rob Krier zet trend: gezellig bouwen', *Trouw* (18 Jan. 2000) 15.
- ROOY, J. VAN, *Nederlandse kerkbouw op een keerpunt*, Haarlem 1960.
- ROOY, M. VAN, 'De parabel van de sandaal', *NRC* (7 May 1982) CS 1–2 [Also published as: Id., *Het verhaal van de architectuur*, Amsterdam-Rotterdam 2007, 21–28].
- , 'Volmaakte kapitalen', *NRC* (27 May 1983) CS 2.
- , 'Dom van der Laan 1904–1991. Het ware menselijke verblijf', *NRC* (20 Aug. 1991) 8.
- , *Het verhaal van de architectuur*, Amsterdam-Rotterdam 2007.
- ROSENBERG, H.P., *De 19^e eeuwse kerkelijke bouwkunst in Nederland*, 's-Gravenhage 1972.
- ROTHMANN, K., 'Dom Hans van der Laan: Der Architektonische Raum', in: U. SCHRÖDER, ed., *RaumTheorie TheorieRaum. Der Architektonische Raum*, t. I–II, Tübingen-Berlin 2007², 96–97.
- ROY VAN ZUYDEWIJN, N. DE, *Monumentenreisboek van Nederland*. Deel: *Zeeland, Noord-Brabant en Limburg*, Den Haag 1991, 250–251.
- RULER, D.A. VAN, 'Het abc van de architectuur', *Plan* 12 (Jan. 1981) 5.
- RYAN, R., 'Plastic arts—Academy of the Arts building in Maastricht, Netherlands', *The Architectural Review* (Sept. 1995) 48–52.
- SAINZ GUTIERREZ, V., 'El retorno a los origines. Raices de la arquitectura de Hans van der Laan', *Revista de filosofía* (2007, nr. 38) 132–148.
- SALDEN, J.J.E., 'Gedanken von Dom H. van der Laan O.S.B. zum Thema 'Handwerk und Kirche', *Exempla* '77, 25–27, 81–81 [Catalogue].
- SANGIORGI, M., 'Il tema architettonico dell'edificio religioso centro dell'arte del costruire', *L'Osservatore Romano* (28 May 2000) 3.
- SARLEMIJN, G.J.M., 'De plastische en ruimtelijke elementen van het kerkgebouw', *KB* 16 (30 Oct. 1948) 13–15.
- , 'De vernieuwing der kerkelijke architectuur na de oorlog', *KB* 20 (1952–1953) 339–348.
- , 'Une voie nouvelle pour l'architecture des églises', *AE* (1956) 117–124.
- SCHACHER, M. VON, 'Spröde Klötze und Einblicke', *Stuttgarter Nachrichten* (20 Apr. 2001).
- SCHAIK, T. VAN, 'Stempel van de 'sacristie' op benedictijnen in Vaals', *Trouw* (14 Nov. 2001) 14.
- , *Gebouwd op geloof. Monumenten van religie*, Amsterdam 2005.
- SCHMID, P., 'Dom Van der Laan in memoriam', *Gezond Bouwen & Wonen* 5 (4 Oct. 1991) 19.

- SCHMIDT, P., 'Geloof en kunst', *TvL* 85 (2001) 4–13.
- SCHNELL, H., 'Der internationale Wettbewerf in Syrakus für den Bauern Wallfahrtskirche der "Weinenden Madonna"', *Das Münster* 10 (1957) 188.
- SCHOOT, A. VAN DER, 'Rationality and irrationality in architecture', in: F. VAN PEPESTRATEN, ed., *Jaarboek voor esthetica*, Tilburg 2001, 200–211.
- SCHOUTEN, P., 'Design uit het klooster', *BN/De Stem* (12 Feb. 2000) 696.
- SCHOUW, T., *Muzikaal, kleurrijk en vol taal. Fragmenten uit het leven van de Katholieke Leergangen*, Tilburg 1997.
- SCHREURS, J., 'Dom Hans van der Laan bouwt zich een wereld', *De Standaard* (25 Nov. 1986) 7.
- SCHWARTZ, R., 'Architecten als pelgrims. Mariaheilgdom voor Syracuse. Bekroond ontwerp ontstaan uit de beste tradities der Franse architectuur', *De Tijd* (13 July 1957) 9–10.
- SEVERUS, E. VON, 'H. van der Laan. Het vormenspel der liturgie', *Archiv für Liturgiewissenschaft* 29 (1987) 114–115.
- SHANNON, K., 'Dom Hans van der Laan: Modern Primitive', *Domus* (Jan. 1996, nr. 778) 114–115.
- SIEBERS, A., 'Nieuwe stromingen in de kerkbouw', *KB* 17 (1950) 277–279.
- , 'Kerkenbouw is te vondeling gelegd. Wat te denken van de nieuwe architectuur?', *De Stem* (3 Mar. 1962) 9.
- , 'Antwoord aan mr. A.J.J. van Rooy. Bouwkunst kan niet alles en nog wat uitdrukken', *De Stem* (4 Apr. 1962) 11.
- , 'Kerkelijke architectuur in het Bisdom Breda', *De Stem* (8 May 1962) 7.
- -W.M. VAN DAEL, 'Uitbreiding van het klein seminarie Ypelaar te Breda', *BW* 81 (28 June 1963) 209–212.
- SLINGERLAND, M., *Word toch katholiek. Praktische handreiking bij een innerlijk proces*, Baarn 2003.
- SLOOTMANS, C., "Het nieuwe Brabant'. Veelbelovend eerste deel van belangrijk standaardwerk', *De Nieuwe Eeuw* (7 Mar. 1953).
- SMEETS, A., 'Pleidooi voor de "liturgische" kerk', *Vlaanderen* (Sept.–Oct. 1971) 278, 295 [Contains a selection from the interview by G. VAN HOOFF–A. MERTENS, 'Wederdoper der architectuur bouwde in Vaals abdijkerk', *Standaard der letteren* (9 Apr. 1971)].
- SMIT, G., 'Kerkelijke bouwkunst of bouwkunde?', *Roeping* 28 (1951–1952) 263–267 [Also published in: *KB* 19 (1951–1952) 348].
- SOEMERS, P., 'In memoriam Dom Hans van der Laan', *Monastieke informatie* 22 (Nov. 1991) 249–252.
- SPAPENS, W.M.M., *Bredase kerken door de eeuwen heen*, Breda 2008.
- SPIITS, P.L., 'Beton in Beeld', *Cement* 35 (1983) 733–742.
- STAAL, C., 'Aanwinsten uit de Sint-Paulusabdij', *Catharijebrief* 25 (Sept. 2006) 8–9.
- STAMPS, A.E., 'Architectural detail. Van der Laan septaves and pixel counts', *Design Studies* 20 (Jan. 1999) 83–97.
- STEENHUIS, M., *Pieter Buys. Maken en laten. Tuin- en landschapsarchitect*, Rotterdam 2008.
- STEGERS, R., *Sacred Buildings. A Design Manual*, Basel-Boston-Berlin 2008 [also published as ID., *Entwurfsatlas Sakralbau*, Basel-Boston-Berlin 2008].
- STIJFS, J., "Manutius" maakt werk van bibliofiele reeks', *De Limburger* (25 May 1989) 2.
- , 'Expositie over Limburg en boekdrukkunst. Van bloedend perehout, boeken en betontegels', *De Limburger* (22 Oct. 1991) 9.
- STOCK, W.J., ed., *Europäischer Kirchenbau 1950–2000 / European Church Architecture*, Munich-Berlin-London-New York 2002.
- , *Architekturführer: christliche Sakralbauten in Europa seit 1950 / Architectural guide: Christian sacred buildings in Europe since 1950*, München 2004.
- STOUW, D. VAN DER, 'Van architectuur naar liturgie', *Nederlands Dagblad* (20 Nov. 1991) 9, 11.

- STRAUVEN, F., *Aldo van Eyck. Relativiteit en verbeelding*, Amsterdam 1994.
- STRUYKER BOUDIER, C.E.M., *Wijsgerig leven in Nederland, België en Luxemburg 1880–1980*, t. IV, *Een zwerm getuigen*, Nijmegen-Baarn 1988.
- SUSO FRANK, K., 'Laan, Hans van der', in: *LThK*, t. XI, Freiburg 2001, 167.
- SUTFIN, E.J., 'The Chasuble in the Roman Rite', *Liturgical arts* 24 (1956) 76–99.
- , 'How to Make a Chasuble', *Liturgical arts* 25 (1957) 66–74, 79–80.
- , 'A Footnote on How to Wear the Chasuble', *Liturgical arts* 25 (1957) 80–82.
- , 'Some Travel Notes', *Liturgical arts* 25 (1957) 82–85.
- , 'To the Editor of Liturgical Arts', *Liturgical arts* 25 (1957) 86–88.
- SVENSSON, T., '1500 ar gamla regler gäller för munkarna', *Kristlands Bladet* (7 Apr. 1993).
- SWIERS, J., 'Dom Hans van der Laan. Het plastische getal', in: *Tien jaar papierdruk, 's-Gravenhage 2007* [Althaea Pers].
- SWINKELS, N., 'Inspirator Bossche school op 86-jarige leeftijd overleden. Architect Dom van der Laan een gedreven onderzoeker', *Brabants Dagblad* (21 Aug. 1991) 9.
- SYNGHEL, K. VAN, 'Architectuur als een monnikspij', *De Standaard Magazine* 3 (3 Mar. 1995) 16–18.
- SZÉNASSY, I., ed., *Kunst in het Bonnefantenmuseum*, Maastricht 1984.
- TAKENS, D.C., 'De bouwgeschiedenis van de abdij St. Benedictusberg in Mamelis', in: FR.G.H.M. CRUTZEN, ed., *Historische en Heemkundige Studies in en rond het Geuldal. Jaarboek 1997*, Valkenburg aan de Geul 1997, 78–140.
- , 'Architectuur- en cultuurhistorische achtergronden van abdij St. Benedictusberg', in: R.P.W.J.M. VAN DER HEIJDEN, ed., *Historische en Heemkundige Studies in en rond het Geuldal. Jaarboek 1998*, Valkenburg aan de Geul 1998, 47–100.
- TAVELLA, P., 'Hans van der Lann [sic], La forma. Natura, cultura e liturgia nella vita umana', *EO* 18 (2001) 106–107.
- THUNNISSEN, H., 'Nieuwe stromingen in de Rooms-Katholieke kerkbouw in Nederland', in: N.N., *Nederlands nieuwe kerken*, Amsterdam 1948, 47–53.
- , 'De Kerkelijke Kunst in Nederland tijdens de Eeuw van de herstelde Hiërarchie', *GB* 35 (1953) 1–10.
- , 'De academie voor kerkelijke kunst te 's-Hertogenbosch', *GB* 35 (1953) 75–76.
- TIETZ, J., *Was ist Gute Architektur? 21 Antworten*, München 2006.
- TIJEN, W. VAN, 'De vier uren van de moderne architectuur', *Plan* 1 (1970, nr. 9) 531–552.
- , 'Prof. ir. M.J. Granpré Molière', *Plan* 3 (1972, nr. 6) 21–24.
- , 'Discussie over de betekenis van Granpré Molière', *Plan* 3 (1972, nr. 6) 24–37.
- TILLEMA, J.A.C., 'Repliek', *KB* 17 (24 May 1952) 260–263.
- , 'Vragen', *KB* 19 (1951–1952) 312–314.
- TOOLEN, A. VAN DER, 'De strenge schoonheid van dom Hans van der Laan', *Limburgsch Dagblad* (20 Apr. 2002).
- TRAPPENIERS, M., 'Aanwinst. Maquette 'Huis Naalden' in Best, gebouwd naar ontwerp van Dom Hans van der Laan o.s.b., in 1982', *Noordbrabants Museum Nieuws* 2 (Dec. 1986) 3–4.
- TRIEST, G., 'Abdij Roosenberg (Waasmunster)', *Hemaco info / Schakels* (July 1991) 63–64.
- TROMP, T., 'Dom van der Laan over liturgie', *Tijdschrift voor Gregoriaans* 11 (June 1986) 22–25.
- TUINSTRAS, W.–H. PETERMEIJER, *50 jaar architectuuronderwijs. De geschiedenis van de architectenopleiding in Tilburg*, Tilburg 1987.
- TUMMERS, L.J.M., 'Van der Laan-studiedag in Delft', *Thematismos* (Mar. 2003, nr. 1) 11–13.
- J.M. TUMMERS-ZUURMOND, *Het land in de stad. De stedenbouw van de grote agglomeratie*, Bussum 1997.
- J.M. TUMMERS-ZUURMOND, ed., *Abdijkerk te Vaals*, Leuth 2005.

- TYRA, A., 'Der Traum von einem Kloster', *Informationen zur Katholischen Kirche in den nordischen Ländern*, Ansgar-werk des Bistums Munster (1988, nr. 1).
- VAART, F.J. VAN DER, 'Hoe een Bossche School kon ontstaan en aanleiding was tot heftige discussie', *Boschboombladeren* (1991, nr. 39) 1–56.
- , *Bedelordekloosters. 's-Hertogenbosch en de Bossche School: studies over architectuur en stedenbouw*, Nijmegen 1999.
- VALENTIJN, D., ed., et al., *De Wederopbouw. Haagse gids voor architectuur en stedenbouw in de periode 1945–1965*, Den Haag 2002.
- VASTRICK, W., 'Van der Laan en De Bossche School', *Brabants Dagblad* (28 Sept. 1982) 13.
- , 'Ideeën Dom Van der Laan grondslag Bossche School', *Eindhovens Dagblad* (20 Oct. 1982) 11.
- , 'De natuur doorgezet in de bouw', *Het nieuwsblad van het zuiden* (23 Oct. 1982) 17.
- VELZEN, TH. VAN, 'De Kerkelijke Kunst in Nederland tijdens de Eeuw der herstelde Hiërarchie', *GB* 35 (1953) 27–39.
- VERDE, P., 'Ampliamento dell'abbazia di San Benedetto a Vaals (Olanda)', *Casabella* (Apr. 1996, nr. 634) 50–54.
- , 'Convento per le suore francescane a Waasmunster-Roosberg (Belgio)', *Casabella* (Apr. 1996, nr. 634) 56–59.
- , 'Casa Naalden a Best (Olanda)', *Casabella* (Apr. 1996, nr. 634) 60–61.
- , 'Abbazia benedettina a Tomelilla (Svezia)', *Casabella* (Apr. 1996, nr. 634) 62–67.
- VERDONK, J., 'De weloverwogen, kunstzinnige verhoudingen in de architectuur van Dom Hans', *Katholiek Nieuwsblad* (24 Mar. 1995) 9.
- VERHEUL, A., 'Een nieuw priesterlijk ambtsgewaad', *TvL* 51 (1967) 192–193.
- , 'Dom H. van der Laan, Het vormenspel der liturgie', *TvL* 70 (1986) 351.
- VERMEULEN, A.H.J.M., 'R.-k. kerk te Heelsum', *BW* 80 (30 Nov. 1962) 489–493.
- VERWIEL, H., 'Handwerksmesse Muenchen 1977. Exempla-prijs voor Nederlandse edelsmid Jan Noyons', *Scheppend ambacht* 28 (June 1977) 64–65.
- VOET, C., 'Huizen voor de geest. Expressieve architectuur van Dom Hans van der Laan', *Tertio* (16 May 2007, nr. 379) 12.
- , 'Abdij Roosberg IV: een huis voor de geest', *Thematismos* (Dec. 2008, nr. 9–10) 18–27.
- , 'Dom Hans van der Laan en zijn publicaties der kerkelijke architectuur in L'Art d'Eglise', in: D. BAUER–M. BAUER, ed., *Cum tanta sit in amicizia vera perfectio. Liber amicorum Raoul Bauer*, Kapellen 2009, 102–133.
- VOTOLATO, G., 'The Sacred Art of a new Dutch Humanist', *The Independent* (14 Feb. 1990) 20.
- VRIEND, J.J., *Nieuwere Architectuur. Beknopt overzicht van de ontwikkeling der architectuur van 1800 tot heden*, Bussum 1957.
- , 'Netherlands', in: G. HATJE–W. PEHNT, ed., *Encyclopaedia of modern architecture*, London 1963, 209–213.
- , *Links bouwen, rechts bouwen. Aantekeningen over architectuur en politiek*, Amsterdam 1974.
- VRIES, M. DE, 'De stille kracht van Dom van der Laan', *Het Parool* (26 Nov. 1993) 19.
- VYVERE, P. VAN DE, 'Lode van den Broeck. De noodzaak van architectuur voor meer menselijkheid', *Kerk en leven* (11 June 1997) 3.
- WAGENAAR, A., 'Edele eenvoud in de hof van de Dom', *Haagsche Courant* (21 Jan. 1989) 48.
- WAGENAAR, C., *Tussen grandezza en schavot. De ontwerpen van Granpré Molière voor de wederopbouw van Groningen*, Groningen 1991.
- WALLIS DE VRIES, G.–H. VEKEMANS, 'Dominikus Böhm en Martin Weber, Dom Hans van der Laan. Abdij St. Benedictusberg', in: H.E.M. BERENS–D.L. CAMP, ed., *Baksteen in Nederland*, Den Haag 1991, 173–188.

- WATERKAMP, J.M.J., 'Uit Boek en Tijdschrift', *GB* 34 (1952, nr. 3) 52–55.
- WESSELING, J., 'Een klooster als Gesamtkunstwerk. Ontwerpen van Donald Judd en dom Van der Laan', *NRC* (10 Dec. 1993) CS4.
- WETTEN, H. VAN, ed., *Herbouw gedachteniskapel St. Jozef Helmond*, Helmond 1995.
- WIJNEN, K., 'Jan de Jong. Vurig aanhanger van Bossche School', *Brabants Dagblad* (3 Aug. 2001) 15.
- WILLEMS, J., 'Monnik-architect Dom H. van der Laan: Ik heb al m'n wijsheid uit de sacristiela getrokken', *Bisdomblad 's-Hertogenbosch ed. West* 60 (22 Oct. 1982) 6–7.
- WINTERHAGER, U., 'Maastricht. Dom Hans van der Laan', *Bauwelt* 92 (12 Jan. 2001) 4.
- WITMAN, B., 'Alle zintuigen tintelen tegelijk', *Volkskrant* (26 Oct. 2000) 26.
- WOLF, W. DE, 'Kazuifel', in: L. BRINKHOFF, ed., *et al.*, *Liturgisch Woordenboek*, t. I, Roermond 1968, 1248–1249.
- WYLDE, D., 'Hans van der Laan', *Building Design* (27 Sept. 1991) 10.
- ZAAL, R., 'Hotspot Holland. 'Indrukwekkend in al zijn absoluutheid'', *Metro* (14 Jan. 2010) 18.
- ZEIJL, G. VAN, ed., *Architectuur in zuidoost Brabant, s.l.* 1987, 156–157.
- ZIELHORST, A., 'Gregoriaans en liturgie. Een studieweek op Queekhoven', *Mens en melodie* (1976) 274–279.
- ZIJLMANS, B., 'Geertruidenberg verliest opnieuw een oud geslacht', *De Dongebode* (4 Dec. 1978) 75–104 [Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghes'].

Secondary literature in general

- ABRUZZINI, E., 'Architettura', in: D. SARTORE–A.M. TRIACCA, ed., *Nuovo dizionario di liturgia*, Roma 1984.
- ACKEN, J. VAN, *Christozentrische Kirchenkunst. Ein Entwurf zum liturgischen Gesamtkunstwerk*, Gladbeck 1922.
- ADAM, G., 'Kirchenpädagogik. Zu Ansatz und Perspektive eines gemeindepädagogischen Neuaufbruchs', *Bl* 74 (2001) 91–101.
- AEL, J. VAN–G. AERDEN, 'Pseudo-Dionysius de Areopagiet. God die afdaald om de mensen te verheffen', *Monastieke informatie* 38 (Mar. 2007) 54–63.
- ALBERDINGK THIJM, J.A., *De heilige linie. Proeve over de Oostwaardsche richting van kerk en altaar als hoofdbeginsel der kerkelijke bouwkunst*, Amsterdam 1858.
- , *Geen kerkelijke bouwkunst zonder oriëntatie: een woord tot allen die belang stellen in onzen hedendaagschen kerkbouw*, Amsterdam 1859.
- ALBERTI, L.B., *De Re Aedificatoria*, ed: *On the Art of Building in Ten Books*, J. Rykwert ed., *et al.*, London 1988.
- ALDZABAL, J., 'El espacio de la iglesia y su pedagogia mistagógica', *Phase* 33 (1993, nr. 193) 53–68.
- ANDIA, Y. DE, 'Pseudo-Denys', in: J.-Y.LACOSTE, *Dictionnaire critique de théologie*, Paris 2002.
- ANDRIESEN, P., 'De derde dag verrezen uit de doden', *De Tijd* (2 Apr. 1969) 12.
- ARNAU-GARCÍA, R., 'Leyendo al Cardenal Ratzinger. Nota sobre 'El espíritu de la liturgia. Una introducción'', *Anales Valencinos* 27 (2001) 399–407.
- BANK, J. TH., 'Les églises chrétiennes aux Pays-Bas', in: J.-M. MAYEUR, *et al.*, *Histoire du Christianisme des origines à nos jours*, t. XII, *Guerres mondiales et totalitarismes (1914–1958)*, Paris 1990, 523–537.
- BASSI, C., 'Tre capitoli per una meditazione sull'architettura della chiesa', *Humanitas* 44 (1989) 477–485.
- BAUER, O., 'Lettre ouverte à propos de L'esprit de la liturgie, ouvrage du cardinal Joseph Ratzinger', *RTP* (2003, nr. 135) 241–251.
- BAUER, R.F., 'Vernieuwing in de religieuze architectuur en de prijsvraag van Syracuse', *BW* 75 (1957) 485–489.
- BEAUDUIN, L., *La piété de l'Église. Principes et faits*, Louvain 1914.
- BEEKMAN, A., *De oud-christelijke basiliek*, Oosterhout 1930.

- BEKINK, C.H., 'Bespreking eindproject cursus voor kerkelijke architectuur', *KB* 30 (1963) 505–508.
- BELLOT, P., *Propos d'un batisseur du Bon Dieu*, Montréal 1948.
- BERENDS, J., 'Vijftig jaar Benedictijns leven in de Slangenburg 1945–1995', *Tijdschrift van de oudheidkundige kring 'Deutekom' en de oudheidkundige verenigingen 'Salehem' en 'Gander'* 19 (1995) 57–84.
- BERENS, H.E.M., ed., et al., P.J.H. Cuypers (1827–1921). *Het complete werk*, Rotterdam 2007.
- BERLAGE, H.P., *Schoonheid in samenleving*, Rotterdam 1919.
- BERMAN, R.A., 'Dubois at Eisenach, Adams at Chartres, Stanford in Florence', *RTF* 8 (1997) 349–362.
- BESEMER, J., *Opdat de ruimt meeviert. Werkboek (her)inrichting liturgische ruimten*, Rotterdam 2006.
- BEUKERING, F.C., *De Mis*, Amsterdam 1939.
- , *In de kerk*, Amsterdam 1940.
- BIFFI, I., 'Lo spazio sacro: luogo e simbolo della comunità cristiana', *Ambrosius* 61 (1985) 392–404.
- BILLOT, L., *De Deo Uno et Trino. Commentarius in primam partem S. Thomae*, Roma 1920.
- BLAAUW, S. DE, *Cultus et decor. Liturgie en architectuur in laatantieken en middeleeuwen Rome: Basilica Salvatoris, Sanctae Mariae, Sancti Petri*, Delft 1987.
- , *Bouwen naar boven. De Sint Odulphuskerk van Bakhuizen 1857–1914–1989*, Bakhuizen-Leeuwarden 1989.
- , 'The solitary celebration of the supreme pontiff. The Lateran basilica as the new temple in the medieval liturgy of Maundy Thursday', in: C. CASPERS–M. SCHNEIDERS, ed., *Omnes circumadstantes. Contributions towards a history on the role of the people in the liturgy*, Kampen 1990, 121–143.
- , 'Architecture and liturgy in late antiquity and the middle ages. Traditions and trends in modern scholarship', *Archiv für Liturgiewissenschaft* 33 (1991) 1–34.
- , 'De (her)inrichting van liturgische ruimten', *Eredienstvaardig* 15 (1991) 112–116.
- , *Met het oog op het licht: een vergeten principe in de oriëntatie van het vroeg-christelijk kerkgebouw*, Nijmegen 2000.
- , 'De kathedraal van Groningen', in: J.E.A. Kroesen, ed., *Religieuze ruimte. Kerkbouw, kerkinrichting en religieuze kunst*, Zoetermeer 2002, 23–40.
- BLANKESTEIJN, H.R.–W.G. OVERBOSCH, *Een hut om in te schuilen. Kerken van nu en morgen*, Baarn 1964.
- , *Heilige huizen. Over het bouwen, inrichten en herinrichten van een kerk*, Zoetermeer 1998.
- BLEECKERE, S. DE, 'Bernard van Clairvaux, architect van het moderne iconoclasm', *Novi Monasterii* 2 (2004) 15–101.
- BLIJDENSTIJN, R.–R. STENVERT, *Bouwstijlen in Nederland. 1040–1940*, Nijmegen-Amsterdam 2004.
- BLIJSTRA, R., *Nederlandse bouwkunst na 1900*, Utrecht-Antwerpen 1962.
- BLONDEL, M., *L'action. Essai d'une critique de la vie et d'une science de la pratique*, Paris 1893.
- , 'Le procès de l'Intelligence', *La journée nouvelle* 19 (1921) 30–39, 115–133, 409–419; bound in: ID., *Le Procès de l'Intelligence*, Paris 1922, 217–306.
- , *La Pensee*, t. I–II, Paris 1934–1935.
- , *L'être et les êtres: essai d'une ontologie concrète et intégrale*, Paris 1935.
- , *L'action*, t. I–II, Paris 1936–1937.
- , *Carnets intimes (1883–1894)*, Paris 1961.
- , 'Documents sur la soutenance', in: *Oeuvres complètes. 1893 Les deux thèses*, t. I, Paris 1995, 691–745.
- BOER, J.A.M. DEN, 'Moderne bouwkunst', *GB* 21 (1938) 149–152.

- BOER, N., *Confessio et Pulchritudo. Belijdenis en schoonheid. Commentaar op de Gregoriaanse Mis- en Officiegezangen*, t. I–IX, Rotterdam 1952–1954.
- BOESPFLUG, F., 'Reetable et autel: alliance ou concurrence?', *MD* (2005, nr. 243) 107–132.
- BOLAND, A., 'Les Jésuites, Dom Guéranger et Solesmes', in: *Mélanges Dom Guéranger. Histoire—Liturgie—Spiritualité*, Solesmes 2005, 289–299.
- BOLLNOW, O.F., *Mensch und Raum*, Stuttgart 1963.
- BOULENGER, A., 'Vestis', in: C. DAREMBERG–E. SAGLIO, *Dictionnaire des Antiquités Grecques et Romaines. D'après les textes et les monuments*, t. V, Paris 1919, 764–771.
- BOUYER, L., *Le rite et l'homme. Sacralité naturelle et liturgie*, Paris 1962.
- , *Architecture et liturgie*, tr. G. Lecourt, Paris 1967, 1991².
- BOYER, C., *Handboek der wijsbegeerte*, t. II, 's-Hertogenbosch 1947, 112–125.
- BRAMBILLA, F.G., 'Lo spazio liturgico luogo della 'fede'', *RPL* 40 (2002, nr. 230) 3–13.
- BRAUN, J., *Winke für die Anfertigung und Verzierung der Paramente*, Freiburg im Breisgau 1904.
- , *Die liturgische gewandung im occident und orient nach ursprung und entwicklung, verwendung und symbolik*, Freiburg im Breisgau 1907.
- BRÉHIER, E., *Histoire de la Philosophie*, t. I, Paris 1991.
- BROM, G., *Herleving van de kerkelike kunst in katholiek Nederland*, Leiden 1933.
- BROUGHTON, L., 'Architecture', in: J.-Y. LACOSTE, *Dictionnaire critique de théologie*, Paris 2002.
- BRUYÈRE, C., *La vie spirituelle et l'oraison d'après l'Écriture Sainte et la tradition monastique*, Solesmes 1885.
- BÜRKI, B., 'L'église—Lieu d'une communauté célébrante', *MD* (1994, nr. 197) 9–23.
- BUTLER, H.C., ed., *Early Churches in Syria. Fourth to Seventh Centuries*, Leiden 1929.
- CARDINE, E., *Première Année de Chant Grégorien*, Solesmes 1975.
- CASEL, O., *Die Liturgie als Mysterienfeier*, Freiburg 1922.
- CHAMPIGNEULLE, B., *Histoire de l'architecture*, Paris 1972.
- CHAPPIN, M., 'Cultural Heritage and Human Identity', *Report of Seventh Symposium on Cultural Policy*, s.l. 1997, 4–14 [Danske Kulturinstitut].
- CHENIS, C., *Fondamenti teorici dell'arte sacra. Magistero post-conciliare*, Roma 1991.
- , 'Il programma iconografico della chiesa-edificio', *RL* 88 (2001) 541–558.
- CHESTERTON, G.K., *Heretics*, London-New York 1905.
- , *The queen of seven swords*, London 1926.
- , 'St. Thomas Aquinas (1225–1274)', *The Spectator* (27 Feb. 1932) 280–281.
- CHEVALLIER, P., ed., *Dionysiaca*, t. I–II, Paris 1937–1950.
- CHOISY, A., *Histoire de l'architecture*, t. I–II, Paris 1899.
- , *Vitruve*, t. I–II, Paris 1909.
- CLARK, F., *The 'Gregorian' Dialogues and the Origins of Benedictine Monasticism*, Leiden 2003.
- CLÉRISSAC, P., *Le mystère de l'Église*, Paris 1925.
- COEBERGH, C., 'Dom P. de Puniet en zijn betekenis voor de liturgische wetenschap', *TvL* 21 (1940) 293–299.
- , 'In memoriam Pierre de Puniet', *Ephemerides liturgicae* 58 (1944) 316–317.
- , 'Puniet, Jean de', in: L. BRINKHOFF, ed., et al., *Liturgisch Woordenboek*, t. II, Roermond 1968, 2335.
- COMBE, P., 'Souvenir de Dom Mocquereau', *Lettre aux amis de Solesmes* 6 (1980, nr. 3) 24–28.
- COPPLESTON, F., *A History of Philosophy*, t. I–II, New York 1993.
- CORNOLDI, A., ed., *L'architettura dell'edificio sacro*, Roma 1995.

- COUTURIER, L.-C., 'Preface', in: C. BRUYÈRE, *La vie spirituelle et l'oraison d'après l'Écriture Sainte et la tradition monastique*, Solesmes 1887.
- CRIPPA, M.A., 'Architettura per la celebrazione o per la mistagogia?', *RL* 88 (2001) 511-522.
- CRONIN, D.P., 'Arte y arquitectura litúrgicos. Una perspectiva a través de la participación', *Phase* 38 (1998, nr. 226-227) 367-384.
- CULOT, M.-M. MEADE, ed., *Dom Bellot. Moine-architecte 1876-1944*, Paris 1995 [Institut Français de l'architecture].
- DAMEN, C., 'De benedictijnen in Merkelbeek', *Land van Herle* 2 (1952) 99-105.
- , *De orde van Sint Benediktus in Nederland*, Brugge-Utrecht 1965
- DANIÉLOU, J., *Platonisme et théologie mystique. Essai sur la doctrine spirituelle de saint Grégoire de Nysse*, Paris 1944.
- , *Bible et Liturgie*, Paris 1951.
- , *Le IVe siècle. Grégoire de Nysse et son milieu*, Paris 1964.
- , *L'être et le temps chez Grégoire de Nysse*, Leiden 1970.
- DAREMBERG, C.-E. SAGLIO, *Dictionnaire des Antiquités Grecques et Romaines. D'après les textes et les monuments*, t. I-X, Paris 1877-1919.
- DAUPHIN, H., 'Delatte', in: *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, t. XIV, Paris 1960, 172-174.
- DEBUYST, F., 'Revue des revues', *AE* 26 (1958, nr. 102) 20-24.
- , 'Quelques réflexions au sujet de la construction d'espaces liturgiques', *Communautés et Liturgies* (1981, nr. 4) 275-297.
- , 'Architectural setting', in: J.G. DAVIES, ed., *A new dictionary of liturgical worship*, London 1991.
- , 'L'église: un lieu que la foi vient habiter', *MD* (1994, nr. 197) 35-38.
- , 'The church: a dwelling place of faith', *SL* 24 (1994) 29-44.
- DEL GUERCIO, A.B., 'Arte contemporanea e spazio liturgico. Questioni teoriche e progetti iconografici', *Ambrosius* 81 (2005) 305-315.
- DELATTE, P., *Dom Guéranger. Abbé de Solesmes*, t. I-II, Paris 1909-1910.
- , *Commentaire sur la Règle de saint Benoit*, Paris 1913, 1931¹⁰.
- , *L'Évangile de Notre Seigneur Jesus Christ, le Fils de Dieu*, Paris 1921.
- , *Les épîtres de Saint Paul, replacées dans le milieu historique des Actes des Apôtres*, t. I-IV, Esschen 1923.
- , *Homélies sur la Vierge Marie*, Paris 1951.
- , *Retraite avec Dom Delatte*, Solesmes 1961.
- , *Demeurez dans mon amour*, Solesmes 1963.
- , *Contempler l'invisible*, Paris 1965.
- , *Vivre à Dieu*, Solesmes 1973.
- DELFGAAUW, B., *Teilhard de Chardin*, Baarn 1962.
- , *De wijsbegeerte van de 20e eeuw*, Baarn 1964, 112-117.
- , *Beknopte geschiedenis der wijsbegeerte*, Baarn 1965.
- DELHEIJ, V.-A. JACOBS, *Kerkenbouw in Limburg, 1850-1914. Neogotische en neoromaanse parochiekerken en hun architecten*, Sittard 2000.
- DERKSE, W., *Een levensregel voor beginners. Benedictijnse spiritualiteit voor het dagelijks leven*, Tiel 2000.
- DESCARTES, R., *Discours de la méthode*, Leyde 1637, Paris 1946.
- DIANICH, S., 'Edificare una chiesa, abitare e celebrare in un luogo, come agire comunicativo della comunità cristiana', in: *Spazio e rito. Aspetti costitutivi dei luoghi della celebrazione cristiana. Atti della XXIII settimana di studio dell'Associazione professori di liturgia*, Torreglia 1994, Roma 1994, 255-273.
- , 'Luoghi e spostamenti nell'autocoscienza della Chiesa', *RTF* 8 (1997) 255-273 [Also published in: *Vivens homo* (1997) 256-273].
- DOESBURG, T. VAN, 'Tot een beeldende architectuur', *De Stijl* 6 (1924) 78-83.

- DÖLGER, F.J., *Sol Salutis. Gebet und Gesang im christlichen Altertum mit besonderer Rücksicht auf die Ostung in Gebet und Liturgie*, Münster 1920, 1925².
- DONGEN, J. VAN, 'Het Dominicanenklooster 'Sainte Marie de la Tourette' te Evreux', *KB* 28 (1961) 61–68.
- DOORLY, M., *No Place for God. The Denial of the Transcendent in Modern Church Architecture*, San Francisco 2007.
- DOORNIK, N.G.M. VAN, ed., *Pelgrims naar de Una Sancta. Hedendaagse belijdenissen*, Utrecht-Brussel 1948.
- DORÉ, J., 'Les cathédrales dans l'Eglise et dans la société', *MD* (2005, nr. 243) 81–106.
- DUPONT, P. 'Foreword', in: M.D. TOTAH, ed., *The Spirit of Solesmes*, Kent-Petersham 1997, 9–11.
- DUVAL, N., 'L'espace liturgique dans les églises paléochrétiennes', *MD* (1993, nr. 193) 7–29.
- EMMINGHAUS, J.H., 'Der gottestdienstliche Raum und seine Gestaltung', in: *Gestalt des Gottesdienstes. Sprachliche und nichtsprachliche Ausdrucksformen*, Regensburg 1997, 347–385.
- EVERS, A., 'Rooms bouwen en politiek?', *Bouw* 26 (24 Dec. 1983) 24–26.
- FABRE, A., *Pages d'Art Chrétien. Études d'Architecture, de peinture, de sculpture et d'iconographie*, Paris 1920.
- FARNÉS, P., 'Una obra importante sobre liturgia que debe leerse en su verdadero contexto', *Phase* 42 (2002) 55–76.
- FRAMPTON, K., *Modern architecture. A critical history*, London 1980.
- FRIEDRICH, R., *Grundriss einer Theologie des Wohnhauses. Das Geistige Band*, München 1967.
- FRINGS, T., *Gestaltete Umbrüche*, Münster 2007.
- FROELICH, K., 'Pseudo-Dionysius and the Reformation of the Sixteenth century', in: C. LUIBHEID, ed., et al., *Pseudo-Dionysius. The complete works*, New York, 1987.
- GALLICCIOLI, J.B., *Isagoge institutionum liturgicarum*, Venetiae 1772.
- GAMBER, K., *Liturgie und Kirchenbau. Studien zur Geschichte d. Messfeier u. d. Gotteshauses in d. Frühzeit*, Regensburg 1976 [Studia patristica et liturgica, t. VI].
- , 'Zum Herrn hin!' *Fragen um Kirchenbau und Gebet nach Osten*, Regensburg 1987.
- GARDEIL, A., *La structure de l'âme et l'expérience mystique*, t. I, Paris 1927.
- GAUDÍ Y CORNET, A., *Paroles et écrits*, Paris 2003.
- GEEST, P. VAN, *Stellig maar onzeker. Augustinus' benadering van God*, Budel 2007.
- GELINEAU, J., 'Il luogo dell'assemblea cristiana', in: *Nelle vostre assemblee. Teologia pastorale delle celebrazioni liturgiche*, t. I, Brescia 1986, 111–131.
- GENESTOUT, A., 'La Règle du maître et la Règle de S. Benoît', *Revue d'Ascétique et de Mystique* 21 (1940) 51–112.
- GEORGE, W., *Aristide Maillol et l'âme de la sculpture*, Neuchatel 1977.
- GERHARDS, A.–A. KÜNZEL, 'The relationship between art, liturgy, and congregation in liturgical space: a project from the diocese of Aachen', *SL* 25 (1995) 231–246.
- GERHARDS, A., 'Die Aktualität der Avantgarde. Katholische Liturgie und Kirchenbau von 1900 bis 1950', in: W.J. STOCK, *Europäischer Kirchenbau 1900–1950. Aufbruch zur Moderne*, Munich-Berlin-London-New York 2006, 70–89.
- GHERARDI, L., 'Lo spazio celebrativo sull'onda della riforma', in: *RPL* 24 (1986, nr. 139) 21–24.
- GHYKA, M.C., *Esthétique des proportions dans la nature et dans les arts*, Paris 1927.
- , *Le nombre d'or. Rites et rythmes pythagoriciens dans le développement de la civilisation occidentale*, t. I–II, Paris 1931.
- GIBBONS, R., 'Celebration and Sacrament: holy place and holy people', *New Black Friars* 77 (1996) 234–243.
- GILARDI, C., 'Le modèle Borroméen de l'espace liturgique', *MD* (1993, nr. 193) 91–110.

- GORRISSE, J.J.A.M., ed., *De heilige driehoek. Kloosterenclave te Oosterhout*, Oosterhout 2002.
- GRABOW, S., *Christopher Alexander. The search for a new paradigm in architecture*, Stockfield 1983.
- GRANPRÉ MOLIÈRE, M.J., *De moderne bouwkunst en hare beloften*, Delft 1924 [address at the acceptance of the professorial status at the Technical University of Delft, 22 Oct. 1924].
- , *Over mijn terugkeer tot de Moederkerk*, 's-Hertogenbosch 1939 [GGG nr. 576].
- , *Schoonheidsleer, collegedictaat*, Delft 1939–1940.
- , 'Ter inleiding', *KB* 14 (1946) 2–8.
- , 'Bouwen', in: N.N., *Nederlands nieuwe kerken*, Amsterdam 1948, 10–14.
- , 'Beschaving en architectuur. Naar aanleiding der kerkbouw dag in het Bisdom Haarlem', *De Linie* (12 Sept. 1953) 13.
- , *Zoeklicht op de architectuur. Afscheidscollege op 9 October 1953, feestdag van de heilige Dionysius*, Amsterdam 1953.
- , 'Nieuwe stap in het Bisdom Haarlem', *De Linie* (2 Oct. 1954) 6.
- , *De eeuwige architectuur*, t. I, *De hedendaagse architectuur in het licht der geschiedenis*, Amsterdam 1957.
- , *Het Huis in de Twintigste Eeuw*, 's-Gravenhage c. 1960.
- , 'Europa, dierbaar Europa, kom tot bezinning', *Gelderlanderpers* (17–18 Dec. 1964).
- GRASSO, G., 'Perché le chiese?', *RL* 66 (1979) 553–567.
- , *Tra teologia e architettura. Analisi dei problemi soggiacenti all'edilizia per il culto*, Roma 1988.
- GREDT, J., *Elementa philosophiae aristotelicae-thomisticae*, t. I–II, Freiburg 1899–1901, 1932⁶.
- GRELLIER, I., 'Les bâtiments d'église, une question théologique', *Etudes théologiques et religieuses*, 68 (1993) 537–556.
- GRILLO, A., 'Verso una teologia dello spazio come «luogo»', *RL* 82 (1995) 491–503.
- GROPIUS, W., *The New Architecture and The Bauhaus*, London 1935.
- GUARDINI, R., *Vom Geist der Liturgie*, Freiburg 1917.
- , *Der Herr. Betrachtungen über die Person und das Leben Jesu Christi*, Würzburg 1937.
- , *Das Wesen des Christentums*, Würzburg 1938.
- GUÉRANGER, P., *Origines de l'Eglise romaine*, Paris 1836.
- , *Institutions liturgiques*, t. I, Le Mans-Paris 1840, 1878²; t. II, Le Mans-Paris 1841; t. III, Le Mans-Paris 1851.
- , *L'Année liturgique*, t. I–VII, Le Mans-Paris 1845–1866: I, *L'Avent liturgique*, Le Mans 1841; II, *Le temps de Noël*, t. I–II, Le Mans 1845–1847; III, *Le temps de la Septuagésime*, Paris 1851; IV, *Le Carême*, Paris 1854; V, *La Passion et la Semaine sainte*, Paris 1857; VI, *Le temps Pascal*, t. I–III, Paris 1859–1866; [VII, *Le temps après la Pentecôte*, t. I–VI, Paris 1878–1900].
- , *De la Monarchie pontificale à propos du livre de Mgr. l'évêque de Sura*, Paris 1870.
- , *Sainte Cécile et la Société romaine aux deux premiers siècles*, t. I–II, Paris 1874.
- , *Notions sur la vie religieuse et monastique*, Solesmes 1885.
- , *Règlements du noviciat pour les Bénédictins de la Congrégation de France*, Solesmes 1885.
- , *Mélanges de liturgie, d'histoire et de théologie*, t. I, Solesmes 1887.
- GUERRA DE ARMAS, J.L., 'El espacio de la celebracion cristiana', *Almogaren* 23 (1998) 127–142.
- GUZMÁN, D.L., 'Teología Sistemática', *Estudios Eclesiásticos* 78 (2003) 411–412.
- GY, P.-M., 'Espace et célébration comme question théologique', *MD* (1978, nr. 136) 39–46.

- , 'L'esprit de la liturgie du cardinal Ratzinger est-il fidèle au Concile, ou en réaction contre?', *Doctrine and life* 52 (2002) 426–432.
- HAACKKE, R., 'Von Subiaco nach Siegburg', in: *Germania Benedictina*, t. VIII *Nordrhein-Westfalen*, München 1980, 558–575.
- HAAK, A.J.H., 'Architectuur en liturgie. Criteria op basis van geschiedenis, architectonische waarden en pastorale praktijk van herindelung, en in het bijzonder voor sluitingen van kerkgebouwen', *TvL* 86 (2002) 244–254.
- HAFKAMP, C., 'De abdij St. Benedictusberg te Mamelis', *Land van Herle* 31 (1981) 15–19.
- HAHNENBERG, E.P., 'Forum: Who is at work?: Ecclesiology and *domus Dei*', *Worship* 74 (2000) 365–370.
- HALLEMA, A., 'Hoe vier eeuwen terug een verbrande stad werd opgebouwd', *KB* 6 (1934–1935) 245–246.
- HAMELINE, J.-Y., 'L'espace du sanctuaire', *MD* (1978, nr. 136) 47–65.
- HAMMOND, P., *Liturgy and architecture*, London 1960.
- HANSENS, D., 'Nederlandse congregatie (OSB) wordt opgeheven', *Monastieke informatie* 36 (2005, nr. 215) 23–27.
- HARTEVELT, H. VAN, *Tibet*, Haarlem 1981.
- HEATHCOTE, E.-I. SPENS, *Church builders*, Michigan 1997.
- HEIJSTEK, S., "Waar mensen zijn, wordt gemenst", *Katholiek Nieuwsblad* (6 Mar. 2009) 16.
- HEIMBUCHER, M., *Die Orden und Kongregationen der Katholischen Kirche*, t. I, Paderborn 1933.
- HELLENBERG HUBAR, B.C.M. VAN, *Arbeid en bezieling. De esthetica van P.J.H. Cuypers*, Nijmegen 1995.
- HELMAN, A., *Vriend Pieter. Het levensavontuur van Pieter van der Meer de Walcheren*, Brugge 1980.
- HENSELMANS, J., 'Zielzorg en kerkbouw', *TvL* 42 (1958) 214–219.
- HEUZEY, L., *Histoire du Costume Antique*, Paris 1922.
- HILLESUM, E., *Het verstoorde leven. Dagboek van Etty Hillesum 1941–1943*, Haarlem 1981.
- HILPISCH, S., *Geschichte des benediktinischen Mönchtums*, Freiburg 1929.
- , *Benedictinism through changing centuries*, Collegeville 1958.
- HOENEN, P.H., et al., *Vraagstukken uit de natuurphilosophie*, Nijmegen 1940 [Annex to *Studia Catholica*].
- HOF, J.-C. VISSER, *De abdij van Egmond*, Egmond 1995.
- HOOF, G. VAN, 'n Oudenboschenaar. Marius Jan Granpré Molière 1883–1972, Oudenbosch 1998.
- HOURLIER, J., 'Dom Couturier. Témoin de la pensée monastique de Dom Guéranger', in: *Mélanges Dom Guéranger. Histoire—Liturgie—Spiritualité*, Solesmes 2005, 383–403.
- , 'Guéranger (Prosper)', in: *Dictionnaire de Spiritualité*, t. VI, Paris 1967, 1097–1106.
- HOUTIN, A., *Une grande mystique. Madame Bruyère. Abbessede Solesmes (1845–1909)*, Paris 1924.
- HUIJBEN, J., *De abdij van Egmond en haar historische beteekenis*, Egmond 1940.
- , 'In memoriam Dom Jean de Puniet', *Egmondiana* 5 (1941) 121–127.
- HUIZINGA, J., *Homo ludens. Proeve eener bepaling van het spel-element der cultuur*, Haarlem 1938.
- , *Verzamelde werken*, t. III, Haarlem 1949.
- HURLEY, R., 'The Eucharist room at Carlow Liturgy Center: the search for meaning', *Worship* 70 (1996) 238–250.
- IBELINGS, H., *Architecten in Nederland. Van Cuypers tot Koolhaas*, Rotterdam 2005.
- JACOBS, I., 'Abtei St. Benediktsberg', *Studien O.S.B.* 42 (1923–1924) 331–333.

- JOHNSON, C., *Prosper Guéranger (1805–1875): a Liturgical Theologian. An Introduction to his liturgical writings and work*, Roma 1984.
- JULIEN, P., *De eeuwige wildernis. Herinneringen aan tien jaar bloedonderzoek in Equatoriaal Afrika*, Eindhoven 1949.
- JUNGMANN, J.A., *De eredienst van de Katholieke Kerk tegen de achtergrond van haar geschiedenis verklaard*, Roermond 1957.
- KAHLE, B., *Deutsche Kirchenbau des 20. Jahrhunderts*, Darmstadt 1990.
- KALMTHOUT, T. VAN, *De verwondering. Uit het bijna 600 dagen durende leven van een aspirant-benedictijner monnik*, Amsterdam 2004.
- KARRER, L., 'Von der Kirche aus Stein zur Kirche aus Menschen. Kirchen-Räume und Gemeindepädagogik', *BL* 74 (2001) 83–90.
- KIECKHEFER, R., *Theology in Stone. Church Architecture from Byzantium to Berkeley*, New York 2004.
- KIENZLER, K., 'Confessiones 1. Die unbegreifliche Wirklichkeit der menschlichen Sehnsucht nach Gott', in: N. FISCHER–C. MAYER, *Die Confessiones des Augustinus von Hippo*, Freiburg-Basel-Wien 1998, 61–105.
- KLAUSER, T., 'De inrichting van het huis van God in de geest van de roomse liturgie', *TvL* 38 (1954) 202–206 [translation by P. JANSSENS OP of a document by the German Liturgical Commission].
- KNIPPING, J.B., 'Sacrale kunst', in: N.N., *Honderd jaar religieuze kunst in Nederland. 1853–1953*, Utrecht 1953, 5–16.
- KOEVERDEN, W. VAN, *Het misdienaarsboekje*, t. I–IV, Utrecht 1923–1933.
- KOLDEWEY, B.J., 'Het sieren van bouwwerken', in: *Vier lezingen*, Tongerlo n.d., 53–71.
- , 'Het werk van Père Bellot', *RKB* 1 (1929, nr. 1) 5–8, (1929, nr. 2) 4–6, (1929, nr. 5) 57–60.
- , 'De regale abdij van Egmond', *Klei* 26 (1934, nr. 15) 117–123
- KOOIMAN, A.–L. JANEVSKI, ed., *Daarom Leiden*, Maastricht 2006.
- KRANEMANN, B., 'Ortswechsel der Liturgie im Raum. Zu einem Studienprojekt zwischen Liturgiewissenschaft und Kunstwissenschaft', *LJ* 54 (2004) 119–127.
- KROON, T., *Pieter van der Meer de Walcheren*, Lelystad 1980.
- KROPHOLLER, A.J., 'Over hedendaagschen kerkbouw', in: *Vier lezingen*, Tongerlo n.d., 5–25.
- , *Gedachten over kerkbouw*, Amsterdam 1925.
- , 'Het plan voor den herbouw der regale abdij van Egmond', *RKB* 3 (1932) 337–345.
- , 'Regale abdij van Egmond', *RKB* 3 (1932) 321–329, 331.
- , *De abdij van Egmond. Herbouw, ontwerp*, Haarlem 1934.
- , *Onze Nederlandsche baksteen-bouwkunst*, Den Haag 1941.
- J.A.C. TILLEMA, 'De Egmondse abdijplannen', *KB* 17 (1949–1950) 225–233.
- , *Wat is bouwkunst? Afgezien van de kunst om zich tegen kou, vocht en ongewenst bezoek te vrijwaren*, Den Haag 1965.
- KRUFT, H.-W., *Geschichte der Architekturtheorie. Von der Antike bis zur Gegenwart*, München 1985.
- KUIPER, J.A., *Visueel & dynamisch. De stedenbouw van Granpré Molière en Verhagen 1915–1950*, Delft 1991.
- KUNZLER, M., 'Indumentum Salutis. Überlegungen zum liturgischen Gewand', *Theologie und Glaube* 81 (1991) 52–78.
- KUPER, M., 'Rietveld, Gerrit Thomas', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland*, t. V, Den Haag 2002, 421–424.
- LADARIA, L., 'Il Creatore', in: R. FISICHELLA, ed., *Catechismo della Chiesa Cattolica. Testa integrale e commento teologico*, Casale 1993, 676–684.
- LAGERLÖF, S., *Niels Holgersson's wonderbare reis*, Ned. vert. M. MEIJBOOM, t. I–II, Amsterdam 1911.

- LANG, U.M., *Turning towards the Lord. Orientation in liturgical prayer*, San Francisco 2004.
- LARA, J., 'Versus Populum Revisited', *Worship* 68 (1994) 210–221.
- LAUGIER, M.-A., *Essai sur l'architecture*, Paris 1753, Brussel-Liège 1979.
- LAURENT, J., *Les fondements de la nature selon Plotin*, Paris 1992.
- LE CORBUSIER-SAUGNIER, *Vers une architecture*, Paris 1923.
- LECLERCQ, J., *L'amour des lettres et le désir de Dieu. Initiation aux auteurs monastiques du moyen âge*, Paris 1957.
- , 'Influence and noninfluence of Dionysius in the Western Middle Ages', in: C. LUIBHEID, et al., *Pseudo-Dionysius. The complete works*, New York 1987.
- LEEUWEN, A.J.C. VAN, *Pierre Cuypers, architect (1827–1921)*, Zwolle 2007.
- LEEUWEN, C. VAN, *Vuur dat blijft branden. Gesprekken met monniken in Oosterhout*, Nijmegen 2005.
- LEEUWEN, F. VAN, 'Een kerk waar niets te zien is', *KB* 24 (1957) 353–361.
- LELYVELD, K., ed., et al., *Benedictijns leven in Egmond. Het Sint-Liobaklooster en de Sint-Adelbertabdij*, Amstelveen 1985.
- LEMAIRE, J.-P., 'Dom Guéranger et l'Année Liturgique', in: *Mélanges Dom Guéranger. Histoire—Liturgie—Spiritualité*, Solesmes 2005, 525–546.
- LESAGE, R., *Objets et habits liturgiques*, Paris 1958.
- LODI, E., 'Il luogo immagine dell'assemblea celebrante', *RPL* 32 (1994) 3–10.
- , 'Spazio e rito 30 anni di cammino', *Notitiae* 30 (1994) 649–653.
- LOOIJENGA, A.J., *De Utrechtse School in de neogotiek. De voorgeschiedenis en het Sint Bernulphusgilde*, Heemstede 1991.
- LOOS, A., *Ornament und Verbrechen*, Wien 1908.
- LÓPEZ, C., 'La arquitectura sagrada órgano de comunidad cristiana', *Liturgia* 13 (1958, nr. 155–156) 363–368.
- LÓPEZ, J., 'Significado religioso del espacio litúrgico', *Phase* 43 (2003, nr. 254) 101–119.
- LOSSKY, V., 'Les éléments de 'théologie négative' dans la pensée de saint Augustin', in: *Augustinus Magister*, t. I, Paris 1954, 575–581 [Congrès International Augustinien, Paris, 21–24 Septembre 1954].
- LUBAC, H. DE, *Surnaturel. Études historiques*, Paris 1946.
- LUKKEN, G., 'Die architektonischen dimensionen des rituals', *LJ* 39 (1989) 19–36.
- LURZ, W., *Ritus und Rubriken der heiligen Messe*, Würzburg 1941.
- LUYKX, P., 'Daar is nog poëzie, nog kleur, nog warmte'. *Katholieke bekeerlingen en moderniteit in Nederland, 1880–1960*, Hilversum 2007.
- MAERTENS, A.J., *Handleiding voor paramentiek*, Steenbrugge 1939.
- MAGGIANI, S., 'La chiesa come luogo della comunità celebrante', *RL* 66 (1979) 616–629.
- , 'Dal sacro rubricizzato al santo celebrato nella riforma liturgica del Concilio Vaticano II', *RTF* 8 (1997) 363–388 [Also published in: *Vivens homo* (1997) 34–387].
- , 'Una nuova stagione per l'arte? Le attese della liturgia', *RL* 88 (2001) 523–540.
- MÄHLER, M., 'De Benedictijnen in Oosterhout (1907–1957)', *Benedictijns Tijdschrift* 18 (1957) 77–90.
- , 'Dom Jean de Puniet de Parry. Eerste abt van Oosterhout', *Benedictijns tijdschrift* 18 (1957) 91–102.
- , *Schetsen uit de geschiedenis en de spiritualiteit van de monniken*, Oosterhout 1980.
- , 'Ruusbroec in het leven van dom Jean de Puniet', *Ons geestelijk erf* 65 (1991) 261–279.
- MAÎTRE, G. LE, 'Théologie de la vie monastique selon Dom Guéranger (1805–1875)', *Revue Mabillon* 50 (1961–1963) 165–178.
- MANDELSTAM, N., *Memoires*, Amsterdam 1971.
- MARGRY, P.J., 'Margrij, Everardus Johannes', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland*, t. III, Den Haag 1989, 395–396.

- MARITAIN, J., *Art et Scolastique*, Paris 1921.
- MARSILI, S., 'Dedicazione senza consacrazione. Ossia: teologia liturgica in una storia rituale', *RL* 66 (1979) 578–601.
- MARTIN, T., (St. THÉRÈSE DE L'ENFANT JÉSUS), *Oeuvres complètes*, Paris 1997.
- MARTINELL Y BRUNET, C., *Gaudi. Su vida, su teoría, su obra*, Barcelona 1967.
- MAUPASSANT, G. DE, *La vie errante*, Paris 1890.
- MAURY, J., 'Dom Guéranger et la fondation de Sainte-Cécile de Solesmes', in: *Mélanges Dom Guéranger. Histoire—Liturgie—Spiritualité*, Solesmes 2005, 405–442.
- MAYER, C., 'Confessiones 12. Coelum coeli. Ziel und Bestimmung des Menschen', in: N. FISCHER–C. MAYER, *Die Confessiones des Augustinus von Hippo*, Freiburg-Basel-Wien 1998, 553–601.
- MAZIS, A. DES, 'Delatte', in: *Dictionnaire de spiritualité*, t. III, Paris 1957, 121–123.
- , 'La vocation monastique de Dom Guéranger. Milieu et influences', *Révue Bénédictine* 83 (1973) 119–180.
- MCCORMICK, P.T., 'Sacred space: balancing the sanctuary and commons', *Worship* 74 (2000) 37–51.
- MEER, F. VAN DER, *Christus' oudste gewaad. Over de oorspronkelijkheid der oud-christelijke kunst*, Utrecht 1949.
- , 'Liturgie en gewijde kunst in de achttiende eeuw', in: J. WATERINK, ed., *et al.*, *Cultuurgeschiedenis van het Christendom*, t. IV, Amsterdam-Brussel 1951, 42–74.
- , 'Liturgie en gewijde kunst in de negentiende eeuw', in: J. WATERINK, ed., *et al.*, *Cultuurgeschiedenis van het Christendom*, t. V, Amsterdam-Brussel 1951, 1–45.
- , *Oudchristelijke kunst*, Zeist-Antwerpen 1959.
- , *Lofzangen der Latijnse Kerk*, Utrecht 1970.
- MEER DE WALCHEREN (Senior), P. VAN DER, *Mijn dagboek. November 1907–juni 1911*, Bussum 1913.
- , *Van het verborgene leven*, Bussum 1919.
- , 'Kunst en Scholastiek', *De Nieuwe Eeuw* 189 (1921) 890.
- , *Menschen en God 1929–1935*, t. II, Utrecht 1946.
- , *Gods uur. Beschouwing en getuigenis*, Utrecht 1950.
- , *Alles is liefde. Léon Bloy, Raïssa Maritain, Christine en Pieterke*, Brugge 1960.
- , *Dagboek 4. 1936–1953*, Brugge-Utrecht 1963.
- , *Dagboek 5. 1954–1962*, Utrecht 1963.
- , *Dagboek 6. 1962–1964*, Utrecht 1965.
- , *Maak alles nieuw*, Utrecht 1969.
- , 'Dom Paul Delatte vu par Pierre van der Meer de Walcheren', *Lettre aux amis de Solesmes* 13 (1987, nr. 2) 7–11.
- METTLACH, R. VAN, *Sint Adalbert*, 's-Hertogenbosch 1928 [GGG nr. 264].
- METZGER, C., 'Le dispositif ancien de l'autel', *MD* (1993, nr. 193) 31–38.
- , 'La place des liturges à l'autel', *Revue des sciences religieuses de l'Université de Strassbourg* 45 (1971) 113–145.
- MEYER, H.B., *et al.*, ed., *Gottesdienst der Kirche*, t. III, *Gestalt des Gottesdienstes. Sprachliche und nichtsprachliche Ausdrucksformen*, Regensburg 1997.
- MILITELLO, C., *La casa del popolo di Dio. Modelli ecclesiologici modelli architettonici*, Bologna 2006.
- MOCQUEREAU, A., *Le nombre musical ou rythmique grégorienne*, t. I, Roma-Tournai 1908; t. II, Paris-Roma-Tournai 1927.
- , 'L'Eglise du Saint-Esprit à Serravalle. Architecture et Musique', *Revue Grégorienne* 13 (1928) 91–95.
- MOLENAAR, M.G., *In koele schaduw*, Hilversum 1921.
- , *Geertruid van Helfta*, Amsterdam 1925.
- , *Een zeldzaam mensch*, Oisterwijk 1929.
- , *Mechtild de Begijn*, Hilversum 1932.

- MOLENAAR, N.-B.J. KOLDEWEY, 'De abdijkerk der Regale Abdij van St. Adelbert te Egmond', *KB* 22 (1954-1955) 257-264.
- MONTFORT, J.A.G.M. VAN, *Waarheid en leven (1969-1989). Een orthodox katholiek tijdschrift*, Venlo 1992.
- MOONEN, L., 'De stichting van de abdij S. Clemens in Merkelbeek', *Monastieke informatie* 24 (1993, nr. 149) 233-234.
- MOORSEL, C.M. VAN, 'Het modernisme: een fictie', *De Maasbode* (22 Oct. 1949) 3.
- MORCHOVEN, C.P. DE, *De Sint Andriesabdij Zevenkerken*, t. II, *Nieuwe uitdagingen voor dom Théodore Nève 1912-1963*, Tiel 2002.
- MOSCHETTI, A.M., 'Ilemorfismo', in: V. MELCHIORRE, ed., *Enciclopedia filosofica*, t. VI, Milano 2006, 5502-5503.
- MOSSO, D., 'Nuove chiese e nuovo modo di celebrare', *RPL* 32 (1994) 11-17.
- MÜLLER, C., 'Confessiones 13. Der ewige Sabbat. Eschatologische Ruhe als Ziel', in: N. FISCHER-C. MAYER, *Die Confessiones des Augustinus von Hippo*, Freiburg-Basel-Wien 1998, 603-652.
- MURATORI, L.A., *De origine sacrae Liturgiae. Liturgia Romana vetus*, t. I, Venetiae 1748.
- N.N., 'Abt Dom Delatte o.s.b. Bij zijn gouden professiefest', *De Maasbode* (20 Mar. 1935) 7.
- N.N., 'Benedictijnen in Mamelis hebben nieuwe abt', *De Nieuwe Limburger* (15 Dec. 1965).
- N.N., *Benedictus en zijn monniken in de Nederlanden: Aspecten van het monastiek leven in de Nederlanden*, Gent 1980.
- N.N., *Benedictus en zijn monniken in de Nederlanden: Benedictus in de Nederlanden*, Gent 1980.
- N.N., *Benedictus en zijn monniken in de Nederlanden: Monniken en monialen in de Nederlanden*, Gent 1980.
- N.N., 'Beslissing over Syracuse eerst dit najaar. Nog geen verzoek ingediend bij de betreffende regeringsinstantie', *De Tijd* (20 July 1957) 3.
- N.N., 'Communauté Chemin Neuf trekt in Sint-Paulusabdij te Oosterhout', *Rkkerk.nl* 3 (9 Sept. 2005) 8-9.
- N.N., *Constituties van de Mariazusters van Franciscus, Waasmunster, Leefregel & Statuten*, Waasmunster 1983.
- N.N., *De heilige Benedictus en zijn orde*, Roermond 1947 [St. Paulusabdij].
- N.N., *De herinrichting van kerkgebouwen*, Rotterdam 1998 [DBL Bisdom Rotterdam].
- N.N., 'Die Abtei St. Benediktsberg. Ein moderner Klosterbau', *Alte und neue Welt* 63 (1929) 737-742.
- N.N., 'Dom Jean de Puniet de Parry †', *De Tijd* (29 Sept. 1941).
- N.N., 'Dom Jean de Puniet de Parry. Abt van Oosterhout 70 jaar', *De Maasbode* (15 Sept. 1939) 5.
- N.N., 'Dom Jean de Puniet de Parry. Bij een abbatiaal jubileum', *De Maasbode* (7 Dec. 1935) 5.
- N.N., 'Dom Nicolaas de Wolf, abt Mamelis-abdij', *Limburgsch Dagblad* (14 Dec. 1964) 3.
- N.N., 'Een bezoek aan de Abdij Saint Pierre der Benedictijnen te Solesmes', *Maasbode* (2 July 1933) 9.
- N.N., 'Ervol ontslag aan prof. ir. M.J. Granpré Molière', *De Tijd* (19 Aug. 1953) 3.
- N.N., 'Het bouwblad herrezen', *KB* 14 (1946) 1.
- N.N., *Hymnarium monasticum*, Vaals 1987.
- N.N., (Un Chartreux), *Introduction à la vie intérieure*, Ned. vert. M.G. MOLENAAR, *Inleiding tot het inwendig leven*, Tilburg 1947.
- N.N., *Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en Rijnland*, Leiden 1943 [nr. 35].
- N.N., 'J.v.d.Laan wint Nijmeegse architectuurprijs', *KB* 23 (1955-1956) 284.

- N.N., 'Le centenaire de l'entrée de dom Delatte au noviciat de Solesmes', *Lettre aux amis de Solesmes* 9 (1983, nr. 3) 11–13.
- N.N., *L'église maison du peuple de Dieu. Liturgie et architecture*, Paris 1971 [Centre National de Pastorale Liturgique].
- N.N., *Liber Annualis*, Roma 1962 [Pontificia Universitas Gregoriana].
- N.N., 'Onze plaats te midden van de vakbladen', *KB* 14 (1946) 9.
- N.N., *Psalterium dispositum secundum regulam sci Benedicti abbatis*, Vaals 1987.
- N.N., 'Rome gaf verlof tot benoeming van jonge prelaat Dom de Wolf. Abt Benedictijner-abdij Mamelis morgen gewijd', *De Tijd* (29 Jan. 1965) 7.
- N.N., *Sint Benedictus in de Benelux*, Vaals 1965.
- N.N., *Tent van God*, Rotterdam 2001 [DBL Bisdom Rotterdam].
- N.N., 'Vreedzame beeldenstorm. In de St. Josephkerk te Delft', *De Maasbode* (10 Aug. 1939) 5.
- N.N., '“Wachten op het mirakel”. Kerkenbouwzondag. Bouwprogramma voor 1962 vraagt investering van 40 miljoen gulden', *De Stem* (4 Feb. 1962) 9.
- N.N., 'Wat wil de Delftse school? Beginselverklaring van prof. Granpré Molière', *De Tijd* (19 Aug. 1953) 3.
- NAALDEN, J., *De refter der St. Paulusabdij te Oosterhout*. Arch. Dom Paul Bellot O.S.B., Tilburg 1951.
- NEUHEUSER, H.P., 'Materialiter aedificare spiritualiter coaedificari. Zur Theologie und Bidhaftigkeit der Kirchwehliturgie in den Beschreibungen des Abtes Suger von Saint-Denis', *EO* 10 (1993) 33–78.
- NEUMEYER, F., *Mies van der Rohe. Das kunstlose Wort. Gedanken zur Baukunst*, Berlin 1986.
- NEUNHEUSER, B., 'Il movimento liturgico: panorama storico e lineamenti teologici', in: S. MARSILI, ed., *Anàmnesis. Introduzione storico-teologica alla liturgia*, t. I, Casale Monferrato 1991, 9–30.
- NEWMAN, J., *Sermons preached on various occasions*, London 1857.
- NIEUWENHUIS, J., 'De St. Paulusabdij te Oosterhout. De kanonieke erkenning', *De Maasbode* (27 Aug. 1928) 7.
- NIEUWHOF, P., 'Beschrijving van de Mis', in: *De Romeinse Mis na Vaticanum II*, Utrecht 1970, 3–13 [Geschriften van de vereniging voor Latijnse liturgie].
- NOÉ, V., 'L'espace liturgique dans l'église postconciliaire', *MD* (1993, nr. 193) 129–139.
- NOTEBAART, J., 'Architecture, church', in: J.A. KOMONCHAK, et al, ed., *The new dictionary of theology*, Dublin 1988.
- NUSSBAUM, O., *Der standort des Liturgen am christlichen Altar vor dem Jahre 1000. Eine archäologische und liturgiegeschichtliche Untersuchung*, Bonn 1965.
- O'ROURKE, F., *Pseudo-Dionysius and the metaphysics of Aquinas*, Leiden-New York-Köln 1992.
- OERLE, H. VAN, 'De St. Petruskerk te Leiden. Architecten A.J. Kropholler en Ir. H. van Oerle', *KB* 6 (1934–1935) 241–243.
- OTTEVANGER, A., 'Küpper, Christiaan Emil Marie', in *Biografisch Woordenboek van Nederland*, t. V, Den Haag 2002, 289–292.
- OUDENRIJN, M. VAN DEN, ed., *Benedictinessen in Oosterhout. De kloostergemeenschap van de Onze Lieve Vrouwe abdij*, Amstelveen 1984.
- OURY, G.-M., *La Messe de saint Pie V à Paul VI*, Solesmes 1975.
- , *Lumière et force. Mère Cécile Bruyère, première abbesse de Sainte Cécile*, Solesmes 1999.
- , *Dom Guéranger. Moine au coeur de l'Eglise*, Solesmes 2000.
- , 'La liturgie, l'esprit et l'Église dans la pensée de dom Guéranger', in: *Mélanges Dom Guéranger. Histoire—Liturgie—Spiritualité*, Solesmes 2005, 505–524.
- PALLADIO, A., *I quattro libri dell'architettura*, t. I–IV, Venetia 1570, in: M. BIRAGHI, ed., Pordenone 1992.

- PARSCH, P., *Das Jahr des Heiles*, Klosterneuburg 1923ff.
- PECKLERS, K., *Worship*, London-New York 2003.
- PEET, J., 'De kerk als spiegel van de Kerk', *Jaarboek KDC* 11 (1981) 82–106.
- PELIKAN, J., 'The Odyssey of Dionysian Spirituality', in: C. LUIBHEID, ed., *et al.*, *Pseudo-Dionysius. The complete works*, New York 1987, 11–24.
- PENN, F.P., *Handboek der schoone bouwkunst*, Breda 1841.
- PISANO, L., *Liber Abbaci*, in: B. BONCOMPAGNI, ed., *Scritti di Leonardo Pisano*, t. I, Firenze 1857.
- PITRA, J.B., *La Hollande Catholique*, Paris 1850.
- PLAS, M. VAN DER, *et al.*, *Abdijen in de Lage Landen en de mensen die er wonen*, Baarn 1989.
- PLAZAOLA, J., *La Chiesa e l'arte*, Milano 1997.
- PODOSSINOV, A., 'Himmelsrichtung (kultische)', *RAC* 15 (1991) 233–286.
- POST, P., 'Passage rituel: la liturgie en plein air', *QL* 77 (1996) 174–190.
- POULS, J., 'De kunstenaarsdagen van de Algemene Katholieke Kunstenaarsvereniging in Huijbergen (1932–1940). Bakermat van de Delftse School', *Trajecta* 10 (2001, nr. 2) 160–183.
- PRÜMMER, D.M., *Manuale theologiae moralis secundum principia S. Thomae Aquinatis*, t. I–III, Freiburg 1914.
- PUNJET DE PARRY, J. DE, 'Le beau dans la liturgie', *Van onzen tijd* 8 (1908) 105–116.
- , 'Le Canon de la Messe', *Van onzen tijd* 10 (1909–1910) 57–76, 114–128.
- , *De ceremoniën der Heilige Mis*, 's-Hertogenbosch 1925 [GGG nr. 93].
- , *La liturgie de la Messe. Ses origines et son histoire*, Avignon 1928; ID., *The Mass. Its origin and history*, London 1931; ID., *De liturgie van het H. Misoffer. Haar oorsprong en historische ontwikkeling*, Roermond 1939.
- , 'Bruyère (Jeanne, Henriette, Cécile)', in: *Dictionnaire de Spiritualité*, t. I, Paris 1937, 1972–1974.
- , 'Toespraak bij de eerste steenlegging van de priorij te Egmond, 15 september 1934', *Egmondiana* 5 (1941) 136–137.
- , 'De Goddelijke lofprijzing', *Egmondiana* 5 (1941) 138–144.
- PUNJET DE PARRY, P. DE, *La Liturgie baptismale en Gaule avant Charlemagne*, Paris 1902.
- , 'Les trois homélies catéchétiques du sacramentaire gélasien pour la tradition des Évangiles, du Symbole et de l'Oraison dominicale', *Revue d'histoire ecclésiastique* 5 (1904) 505–521, 755–786; 6 (1905) 15–32, 304–318.
- , 'La doctrine spirituelle de Louis de Blois', *La Vie Spirituelle* 2 (1920) 384–402, 465–485; 3 (1921) 42–67.
- , *Le Pontifical Romain, histoire et commentaire*, t. I–II, Paris 1929–1931.
- , *Le psautier liturgique à la lumière de la tradition chrétienne*, t. I–II, Paris 1934.
- , *La spiritualité bénédictine*, Padova 1931 [Studi monastici 13].
- , 'Benoit (saint) et Bénédictins. A. Saint Benoit.—III. La doctrine spirituelle', in: *Dictionnaire de Spiritualité*, t. I, Paris 1937, 1388–1409.
- , *Le sacramentaire Romain de Gellone*, Roma 1938.
- RAAIJ, B.J.M. VAN, 'Geloof als kritiek. De katholieke studentenbeweging Heemvaart, 1920–1935', *Jaarboek KDC* (1989) 11–41.
- RAEDTS, P.G.J.M., 'De katholieken en de Middeleeuwen. Dom Prosper Guéranger O.S.B.', in: *Utrechtse bijdragen tot de mediëvistiek*, t. XIV, *De middeleeuwen in de negentiende eeuw*, Hilversum 1996, 87–109.
- RATZINGER, J., *Der Geist der Liturgie. Eine Einführung*, Freiburg-Basel-Wien 2000.
- , 'Réponse du cardinal Ratzinger au père Gy', *Doctrine and life* 52 (2002) 494–500.
- , 'Respuesta', *Phase* 42 (2002) 509–514.
- , 'Réponse', *RTP* (2003, nr. 135) 253–256.
- , 'Foreword', in: U.M. LANG, *Turning towards the Lord. Orientation in liturgical prayer*, San Francisco 2004, 9–12.

- , *Jesus von Nazareth*, Freiburg-Basel-Wien 2007.
- RAU, S., 'Der liturgische Raum als Ort liturgischer Bildung', *BL* 71 (1998) 203–215.
- RAVATIN, J., 'Au-delà du Nombre d'Or. Le nombre Radian', *Arkologie* (1999, nr. 18) 8–14.
- RAYEZ, A., et al., 'Denys l'Aréopagite', in: *Dictionnaire de Spiritualité*, t. III, Paris 1957, 243–429.
- RÉAMOINN, S.M., 'Places of worship for a pilgrim people', *Doctrine and life* 42 (1992) 34–48.
- REGNAULT, L., 'Portrait de Dom Paul Delatte (1848–1937)', *Lettre aux amis de Solesmes* 13 (1987, nr. 3) 7–28.
- REIJGERSBERG, C., (P. CONSTANTINUS), *Liturgie en kerkbouw*, Schiebroek 1939. [Second edition published as: ID., *Liturgie en kerkelijke kunst*, Antwerpen 1950].
- , 'Kunst en eenvoud', *TvL* 35 (1951) 330–333.
- , 'Nieuwe ideeën bij kerkbouw en kerkinrichting', *TvL* 40 (1956) 224–229.
- RICHTER, K., *Kirchenräume und Kirchenträume. Die bedeutung des Kirchenraums für eine lebendige Gemeinde*, Freiburg-Basel-Wien 1998.
- , 'Heilige Räume. Eine Kritik aus theologischer Perspektive', *LJ* 48 (1998) 249–264.
- RIDDER, J. DE, *Pieter van der Meer de Walcheren*, Brugge 1970.
- , 'Meer de Walcheren, jhr. Petrus Balthasar Albertus (Pieter) van der', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland*, t. III, Den Haag 1989, 399–401.
- RIKHOF, H., 'Thomas at Utrecht', in: F. KERR, ed., *Contemplating Aquinas. On the Varieties of Interpretation*, London 2003, 103–136.
- RILKE, R. M., *Duineser Elegie V*, in: *Werke. Kommentierte Ausgabe*, t. II, Frankfurt am Main 1996.
- RODING, J.–T. BOERSMA–D. SEGAAR, A. J. Kropholler (1881–1973). *Terugkeer tot de Hollandse architectuurtraditie*, Rotterdam 2002.
- ROËLL, W.F., 'Bij Aristide Maillol', *Elsevier's geïllustreerd maandschrift* 34 (Jan. 1924) 1–5.
- ROEMER, W., *Kirchenarchitektur als Abbild des Himmels. Zur Theologie des Kirchengebäudes*, Kevelaer 1997.
- RONA, J., *Een wereld van stilte. Proef het kloosterleven van de 21^e eeuw*, Utrecht 2001.
- ROOSE, P., 'Monnikengemeenschap als sacrament van de Kerk', *Communio* 5 (1980) 226–237.
- , 'Lectio divina bij monniken', *Communio* 11 (1986) 208–217.
- ROSE, M.S., *Ugly as Sin. Why they Changed our Churches from Sacred Places to Meeting Spaces and how we can Change them Back Again*, Manchester 2001.
- , *In Tiers of Glory. The Organic Development of Catholic Church Architecture Through the Ages*, Cincinnati 2004.
- ROSSI, B., 'Dalla visione della sacralità giudaica alla rilettura dello spazio e del sacro dell'autore del quarto vangelo', *RTF* 8 (1997) 293–307.
- ROUET, A., *Arte e liturgia*, Città del Vaticano 1994.
- ROUSSEAU, O., *Storia del movimento liturgico. Lineamenti storici dagli inizi del sec. XIX fino ad oggi*, Roma 1961.
- RUHSTORFER, K., 'Confessiones 7. Die Platoniker und Paulus. Augustins neue Sicht auf das Denken, Wollen und Tun der Wahrheit', in: N. FISCHER–C. MAYER, *Die Confessiones des Augustinus von Hippo*, Freiburg-Basel-Wien 1998, 283–341.
- RUKSCHCIO, B.–R. SCHACHEL, *Adolf Loos. Leben und Werk*, Salzburg-Wien 1982.
- RUPNIK, M.I., 'Applicazione del Concilio: Quale arte per la liturgia?', *Notitiae* 41 (2005) 579–587.
- RUTTEN, W., 'St. Benedictusberg. Van Merkelbeek naar Mamelis', *De Nieuwe Limburger* (30 Jan. 1965).
- RUUSBROEC, J. VAN, *Oeuvres de Ruysbroeck l'Admirable*, t. I–VI, Bruxelles 1917–1938 [trad. par les Bénédictins de Saint-Paul de Wisques].

- SACRATO, G., *et al.*, *Lettera a Francesco Borgia*, Ferrara 14 Oct. 1570, in: P. PIRRI, *Giovanni Tristano e i primordi della architettura gesuitica*, Roma 1995, 236–237.
- SAINT-EXUPÉRY, A. DE, *Courrier Sud*, Paris 1929.
- , *Vol de nuit*, Paris 1931.
- , *Terre des hommes*, Paris 1939.
- , *Pilote de guerre*, Paris 1942.
- , *Le petit prince*, New York 1943.
- , *Citadelle*, Paris 1948.
- SALE, G., *Pauperismo architettonico e architettura gesuitica. Dalla chiesa ad aula al Gesù di Roma*, Milano 2001.
- SANTI, G., 'Architettura e liturgia', *Humanitas* 44 (1989) 486–495.
- , 'L'adeguamento delle chiese secondo la riforma liturgica', *Ambrosius* 73 (1997) 451–464.
- , 'Uno spazio per l'assemblea: luogi, arredi, percorsi', *RL* 70 (1983) 11–25.
- SASSEN, F.L.R., *Wijsbegeerte van onzen tijd*, Antwerpen-Nijmegen 1938.
- SAVART, C., 'La restauration de Solesmes devant l'opinion', in: *Mélanges Dom Guéranger. Histoire—Liturgie—Spiritualité*, Solesmes 2005, 123–146.
- SAVATON, A., *Dom Paul Delatte, abbé de Solesmes*, Paris 1954.
- SCHAEFER, M.M., 'Liturgical Architecture' in: P.E. FINK, ed., *The new dictionary of sacramental worship*, Dublin 1990.
- SCHILSON, A., 'Guéranger, Prosper', in: *LThK*, t. IV, Freiburg 1995, 1091–1092.
- , 'Vom Geist der Liturgie'. Versuch einer Relecture von Romano Guardinis Jahrhundertsschrift', *LJ* 51 (2001) 76–89.
- SCHLOEDER, S.J., *Architecture in communion. Implementing the Second Vatican Council through liturgy and architecture*, San Francisco 1978.
- SCHMIDT, H., *Constitutie over de heilige liturgie. Tekst, genese, kommentaar, documentatie*, Antwerpen 1964.
- SCHNEIDER, M., *Das Sakrament der Eucharistie*, Köln 2007.
- SCHOMAKERS, B., *Pseudo-Dionysius de Areopagiet. Over mystieke theologie*, Kampen 1990.
- SCHWARTZ, R., *Vom Bau der Kirche*, Würzburg 1938.
- SCHWEBEL, H., 'Espace liturgique et expérience humaine. L'exemple des centres paroissiaux polyvalents', *MD* (1994, nr. 197) 39–61.
- SEASOLTZ, M., *A sense of the sacred. Theological foundations of Christian architecture and art*, New York 2005.
- SEQUERI, P., *L'estro di Dio*, Milano 2000.
- SHETTER, W.Z., *The Pillars of Society. Six Centuries of Civilization in the Netherlands*, Den Haag 1971, 15–21.
- SIEBERS, A., 'Herstel of verval van de kerkelijke bouwkunst? 1900–1953', in: *Honderd jaar religieuze kunst in Nederland. 1853–1953*, Utrecht 1953, 23–27.
- SIMONE, L. DI, 'Il programma iconografico degli edifici di culto. La progettazione della progettazione', *RPL* 40 (2002, nr. 230) 28–38.
- SIMONS, A.J.–L.G.M. WINKELER, *Het verraad der clercken. Intellectuelen en hun rol in de ontwikkelingen van het Nederlandse katholicisme na 1945*, Baarn 1987.
- SMEETS, J.J.W.M., *100 Jaar parochiekerk Merkelbeek*, Oirsbeek 1979.
- SNIJDERS, C.J.–M. GOUT, *De gulden snede*, Amsterdam 1969.
- SOLTNER, L., 'Migne et Dom Guéranger. La collaboration Solesmienne aux débuts de la patrologie Latine', in: *Mélanges Dom Guéranger. Histoire—Liturgie—Spiritualité*, Solesmes 2005, 649–684.
- , *Solesmes et Dom Guéranger (1805–1875)*, Solesmes 1974.
- , 'Dom Pierre Nau (1902–1978)', *Lettre aux amis de Solesmes* 5 (1979, nr. 19) 3–24.
- , 'Dom Paul Nau (1901–1984)', *Lettre aux amis de Solesmes* 11 (1985, nr. 2) 4–23.
- SORANZO, M., 'Lo spazio del 'santuario'', *RL* 88 (2001) 559–568.

- SQUERI, P., 'L'edificio-chiesa cristiano. Spunti di riflessione teologico-spirituale', *Ambrosius* 81 (2005) 283–295.
- STASSEN, J., 'Gedachtenis aan Prof. Dominikus Böhm', *KB* 23 (1955–1956) 145–151.
- STEENHUIS, M., *Stedenbouw in het landschap. Pieter Verhagen 1882–1950*, Rotterdam 2007.
- STEFANI, P., 'Uno spazio per il sacro', *Humanitas* 44 (1989) 467–476.
- STEHMAN, S., 'La forme de la chasuble. Réponse à quelques objections', *AE*—supplément *OL* 25 (1955, nr. 4) 111–114.
- , 'Manière de porter la chasuble classique', *AE*—supplément *OL* 28 (1956, nr. 3) 119–122.
- , 'Langue d'Église et art sacré. Réflexions sur un texte d'Igor Strawinsky', *AE* 24 (1956) 80.
- , 'Le sculpteur Niel Steenbergen', *AE* 24 (1956) 97–107.
- , 'Comment se pose le problème de l'art d'Église VIII. Une architecture à la recherche de l'ordre', *AE* 24 (1956) 113–116.
- , 'Une étude américaine sur la chasuble', *AE*—supplément *OL* 30 (1957, nr. 1) 127–130.
- , 'How to wear the classical chasuble', *The Catholic Art Quarterly* 20 (1957, nr. 3) 73–76.
- , 'L'ouvroir liturgique. La décoration de la chasuble', *AE* 26 (1958) 25–29.
- , 'L'ouvroir liturgique. A propos de l'amict et du surplis', *AE* 26 (1959) 173–176.
- , 'L'ouvroir liturgique. Un vêtement baptismal pour les adultes', *AE* 26 (1959) 208.
- STEUR, J.A.G. VAN DER, 'Le Palais de la Paix à la Haye', *De Ingenieur* 26 (1911) 913–915.
- , *De opleiding van den architect behoort uitsluitend te geschieden aan de Technische Hoogeschool*, Delft 1914.
- STICKLER, A.M., 'Durandus v. Mende', in: *LThK*, t. III, Freiburg 1995, 411.
- STOCK, W.J., *Europäischer Kirchenbau 1900–1950. Aufbruch zur Moderne / European Church Architecture. Towards Modernity*, Munich-Berlin-London-New York 2006.
- STRAWINSKY, T., 'En quête de l'art sacré', *AE* 24 (1956) 65–69.
- STREZA, L., 'The mystagogy of sacred space according to Orthodox theology', *SL* 24 (1994) 84–90.
- STRUYKER BOUDIER, C.E.M., *Wijsgerig leven in Nederland, België en Luxemburg 1880–1980*, t. II, *De dominicanen*, Nijmegen-Baarn 1988.
- STRZYGOWSKI, J., *Kleinasien. Ein Neuland der Kunstgeschichte*, Leipzig 1903.
- STUFKENS, H.–G. MATTHIJSEN, et al., *Een innerlijk avontuur. Het Benedictijner kloosterleven van binnenuit belicht*, Baarn 1999.
- STUIP, R.E.V.–C. VELLEKOOP ed., *De Middeleeuwen in de negentiende eeuw*, Hilversum 1996.
- SUCHLA, B.R., 'Dionysios Areopagites', in: *LThK*, t. III, Freiburg 1995, 242–243.
- SULLIVAN, L., 'The tall office building artistically considered', *Lippincott's* 57 (Mar. 1896) 403–409.
- SULLIVAN, L.E., 'The disintegration of primordial worlds and the recombinant nature of ritual space', *RTF* 8 (1997) 237–254.
- SUMMERSON, J., *Heavenly mansions and other essays on architecture*, London 1949.
- TALMA, P., *Over kans en kansberekening. Beschouwingen en critiek*, Utrecht 1921.
- , 'Katholiek en protestant', *Roeping* 24 (1947) 580–598.
- , 'Naschrift', *Roeping* 25 (1948) 111–117.
- , 'Uit de geschiedenis mijner bekeering', *Egmondiana* 11 (1950) 3–11.
- TANQUEREY, A.A., *Synopsis theologiae dogmaticae: ad mentem S. Thomae Aquinatis hodiernis moribus accommodata*, t. I–III, Tornaci 1894–1896.
- , *Synopsis theologiae moralis et pastoralis: ad mentem S. Thomae et S. Alphonsi hodiernis moribus accommodata*, t. I–III, Romae 1902–1905.

- , *Brevior synopsis theologiae moralis et pastoralis*, Romae 1911.
- , *Brevior synopsis theologiae dogmaticae*, Romae 1913.
- , *Précis de théologie ascétique et mystique*, Paris 1923.
- , *Les dogmes générateurs de la piété*, Tournai 1926.
- TEILHARD DE CHARDIN, P., *Le Phénomène Humain*, Paris 1955.
- , *La Place de l'Homme dans la Nature. Le groupe zoologique humain*, Paris 1956.
- TERRUWE, A.A.A., *De liefde bouwt een woning*, Roermond-Maaseik 1967.
- THOBEN, P., *Voor God en medemens. Niel Steenbergen, vijftig jaar kunstenaar*, Oosterhout 1988.
- THÖNNES, D., 'Das textile Gedächtnis der Kirche', *LJ* 47 (1997) 78–88.
- TILKE, M., *Kostümschnitte und Gewandformen*, Tübingen 1948.
- TILLMAN, P.G.F.T., *Kerngedachten uit de interne bedrijfefficiëntie*, Delft 1935.
- TIMMER, H., *Henri Evers, 1855–1929. Architect, geschiedschrijver, hoogleraar*, Rotterdam 1997.
- , 'Evers, Hendrik Jorden', in: *Biografisch Woordenboek van Nederland*, t. V, Den Haag 2002, 120–122.
- TONGEREN, L. VAN, 'Vers une utilisation dynamique et flexible de l'espace: Une réflexion renouvelée sur le réaménagement d'églises', *QL* 83 (2002) 156–178.
- , 'De ruimtelijke dispositie van de gemeenschapsliturgie', *Jaarboek voor liturgieonderzoek* 20 (2004) 107–133.
- TOTAH, M.D., ed., *The Spirit of Solesmes*, Kent-Petersham 1997.
- TRACY, D., 'Forms and sacred space in the duomo: a contemporary reflection', *RTF* 8 (1997) 389–399.
- TRAUB, A., 'Mocquereau', *LThK*, t. VII, Freiburg 1998, 355.
- TRUIJEN, V., 'De abdij St. Benedictusberg bij Vaals', *Benedictijns tijdschrift* 18 (1957) 127–140.
- TURNER, H.W., *From Temple to Meeting House. The Phenomenology and Theology of Places of Worship*, The Hague-Paris-New York 1979.
- VALENZIANO, C., *Scritti di estetica e poetica*, Bologna 1999.
- , 'Semplice nota occasionale sul presente stato provvisorio dell'architettura per la liturgia', *EO* 19 (2002) 101–110.
- VEEN, S. VAN DER, ed., *Brill. 325 Jaar uitgeven voor de wetenschap*, Leiden 2008.
- VELDE, J. TE, *Bidden naar het oosten. Gebedsrichting in spiritualiteit en liturgie*, Nijmegen 2010.
- VERDON, T., 'Il tempo, lo spazio, il sacro: il duomo di Firenze tra memoria e prolessi', *RTF* 8 (1997) 219–233.
- VERLEYEN, W., *Negen eeuwen Affligem 1083–1983*, Affligem 1983.
- -L. MOONEN, 'De abdij St. Clemens te Merkelbeek 1893–1923', in: *Jaarboek Onderbanken*, Schinveld 1995, 52–62.
- VERPOEST, L., 'Neogotische architectuur en monumentenzorg in België en Nederland: de schaduw van Alberdingk Thijm', in: P.A.M. GEURTS, ed., *et al.*, *J.A. Alberdingk Thijm 1820–1889, erflater van de negentiende eeuw*, Baarn 1992, 175–192.
- VERSNEL-MERGAERTS, P., *Van rubriekenjager tot wetenschappelijk grensganger. Wordingsgeschiedenis van de liturgiewetenschap (1900–1967) aan de katholieke theologische opleidingen in Nederland in zes portretten*, Groningen-Tilburg 2009.
- VIS, G.N.M., ed., *Egmond tussen Kerk en wereld*, Hilversum 1993.
- , *De abdij van Egmond. Geschreven en beschreven*, Hilversum 2002.
- VOGEL, C., 'Versus ad Orientem'. L'orientation dans les *Ordines Romani* du haut moyen âge', *Studi Medievali* 3 (1960, nr. 1) 447–469.
- , 'L'orientation vers l'est du célébrant et des fidèles pendant la célébration eucharistique', *L'Orient Syrien* 9 (1964) 3–37.
- VONDEL, J. VAN DEN, *Bespiegelingen van Godt en godtsdienst*, Amsterdam 1662, ed.: J.J. ZEIJ, *Bespiegelingen van God en Godsdienst*, 's-Hertogenbosch 1936 [GGG nr. 528].

- VOS, A., *et al.*, *John Duns Scotus. The possibility of the incarnation. Lectura distinction III question 1, Latin Text and English Translation*, Utrecht 2009.
- VOSKO, R.S., 'A house for the Church: structures for public worship in a new millennium', *Worship* 74 (2000) 194–212.
- VROOM, W., *De nieuwe kring in Bergen (N.-H.). Filosofen en kunstenaars in Bergen 1916–1919*, Bergen 2006.
- WALLRAFF, M., *Christus versus sol. Sonnenverehrung und Christentum in der Spätantike*, Münster 2001.
- WEYRES, W.–O. BARTNING, ed., *Kirchen. Handbuch für den Kirchenbau*, München 1959.
- WHYTE, W., 'How do buildings mean? Some issues of interpretation in the history of architecture', *History and theory* 45 (2006) 153–177.
- WIEL, C. VAN DE, 'Les «lieux sacrés» dans le nouveau code de droit canonique (canons 1205–1239)', *QL* 76 (1995) 106–137.
- WILLENBORG, L.J., 'Lijkrede bij de uitvaart van Dom J. de Puniet', *Egmondiana* 5 (1941) 128–135.
- WILLIS, P., *Dom Paul Bellot. Architect and Monk and the Publication of Propos d'un bâtisseur du bon Dieu 1949*, Newcastle upon Tyne 1996.
- WITTE, A. DE, *Analogie*, Roermond-Maaseik n.d.
- WITTGENSTEIN, L., *Tractatus logico-Philosophicus*, 1921, Frankfurt am Main 1989.
- WITTKOWER, R., *Architectural Principles in the Age of Humanism*, London 1949.
- WOJTYLA, K., *Teken van tegenspraak*, Nijmegen 1979.
- WOLF, N. DE, 'De Kerk waarin wij geloven', *De Tijd* (28 June 1969).
- , 'De kern van het priesterschap', *De Tijd* (31 Dec. 1969).
- WRIGHT, F.L., *Ausgeführte Bauten und Entwürfe*, Berlin 1910.
- ZACCARIA, F.A., *Onomasticon Rituale selectum*, t. I, Faenza 1787.
- ZAHN, E., *Dat unbekannte Holland. Regenten, Rebellen und Reformatoren*, Berlin 1984.
- ZERMATTEN, M., *Théodore Strawinsky*, Paris 1984.
- ZINTZEN, C., 'Neuplatonismus', in: *LThK*, t. VII, Freiburg 1998, 679–772.

Interviews by M. Remery

- Interview Dom Augustinus van Berkum OSB, Vaals 3 Dec. 2006.
- Interview Fr Antoine Bodar, Rome 14 Dec. 2006.
- Interview Dom Frans Huiting OSB, Teteringen 17 Feb. 2007.
- Interview abbot Dom Adrianus Lenglet OSB, Vaals 27 Aug. 2007.
- Interview Hans van der Laan (Junior), 's-Hertogenbosch 4 Oct. 2007.
- Interview Dom Marc Loriaux OSB, Vaals 8 Nov. 2007.
- Interview Dom Martinus Werry OSB, Vaals 8 Nov. 2007.
- Interview Dom Pieter Roose OSB, Vaals 3 Dec. 2006, 15–16 Jan. 2007, 8 Nov. 2007.
- Interview Paul van Dam, Leiden 23 Nov. 2007.
- Interview abbot Dom Philippe Dupont OSB, Solesmes 3 Dec. 2007.
- Interview Brother Augustinus Maria Vossenaar OSB, Solesmes 4 Dec. 2007.
- Interview Dom Paul-Alain Rochon OSB, Solesmes 7 Dec. 2007.
- Interview P. Sacristain, Solesmes 7 Dec. 2007.
- Interview Mr Alex ten Broeke, Best 15 Apr. 2008.
- Interview Sr Rosa Engels, Roosenberg 26 May 2008.
- Interview director Fr Henri Raemdonck, Waasmunster 26 May 2008.
- Interview Mother Agnes Vanhecke, Waasmunster 26 May 2008.
- Interview Dom Ingmar Svanteson OSB, Mariavall 20 Mar. 2009.
- Interview Moder Tyra Antonia Andersson OSB, Mariavall 22 Mar. 2009.